ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ τέχνης μελέτης καὶ ἔλέγχου

ΤΟΜ. Γ, ΑΡΙΘ. 80

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

1930

Εἰς τὸ τεῦχος συνεργάζονται :

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ
Ὁ ἅγιος μὲ τὰ δῶρα.

A. STEINMETZ
Ὁ ἀγαπημένος μας Οὐγκὼ φὸν Χόφφμανσταλ ποὺ ἐλάτρευσε τὴν Ἑλλάδα.

BLINKINE
Το τραγοῦδι τοῦ θανάτου.

ALPHONSE DAUDET
Τὰ ψέμματα μιᾶς γυναίκας.

Γ ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ
Ἐξομολόγηση.

RAOUL DE NOLVA
Ὁ Μουσσολίνι μαθητὴς τοῦ Φρειδερίκου Νίτσε.

MARCEL PREVOST
Τὰ γάντια.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ
Τὸ ἔγκλημα τῆς Λαζαρίνας.

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ
Τὸ φίδι τοῦ Ἀκήφ.

Γ. Κ.
Βιβλία.

Γ. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ
Μουσική. .

ΔΡΑΧ. ΠΕΝΤΕ

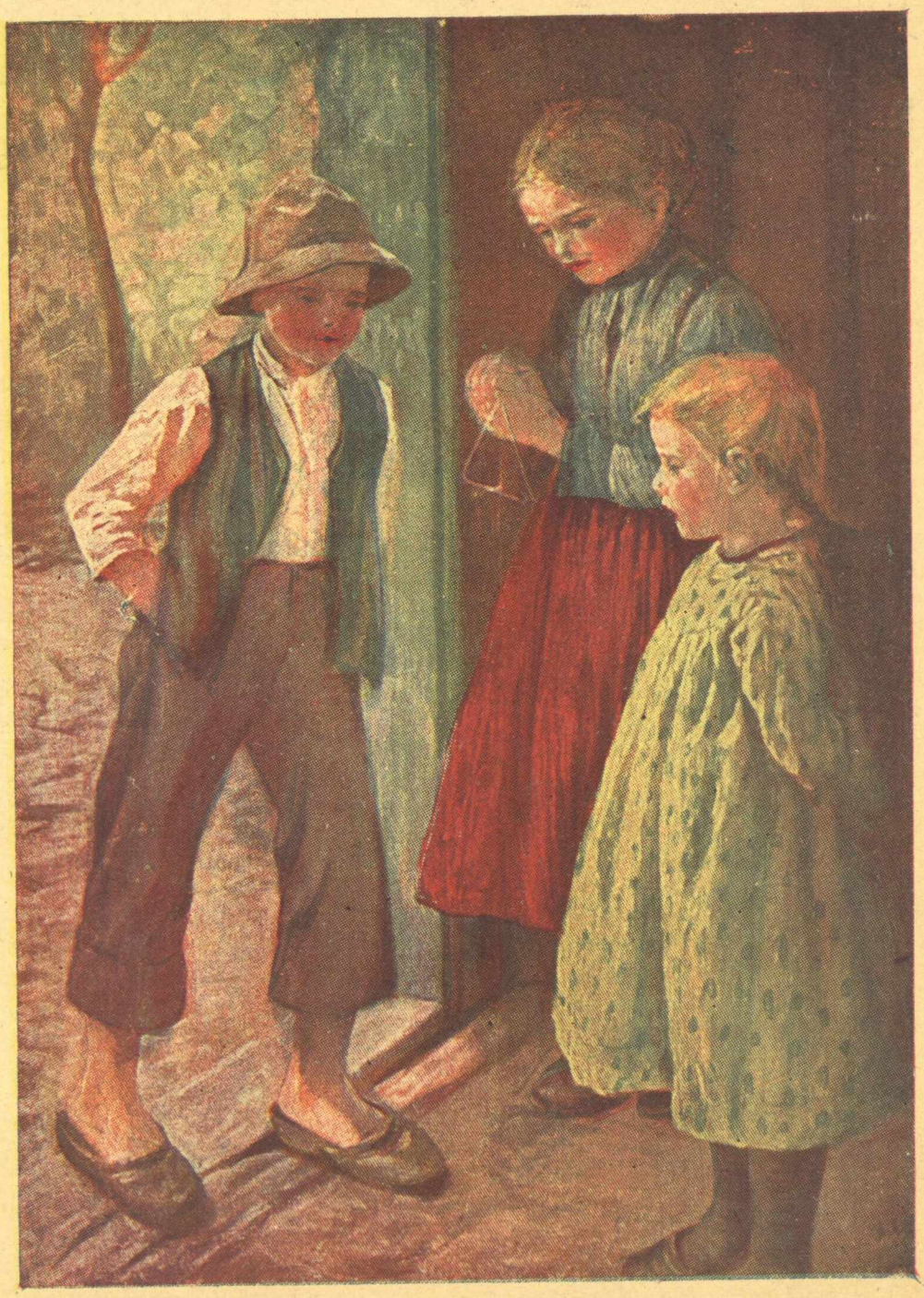

G. GARTZ - Τὰ Κάλαντα

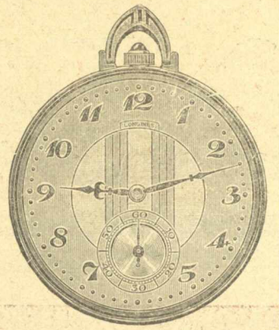

MONTRES
DE HAUTE PRECISION
LONGINES
10 GRANDS PRIX
506 PRIX D' OBSERVATOIRES
REPRÉSENTANTS **P. ZENÉTOS FRÈRES** ATHÈNES

"ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,,

Α. Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΚΑΙ
ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτύπωσιν βιβλίων, πινάκων, περιοδικῶν, ἐφημερίδων, τὴν ἐκτύπωσιν πολυχρωμιῶν καὶ ἐν γένει πάσης τυπογραφικῆς ἐργασίας. Εἰς τὰ ἐργοστάσια ἐπίσης λειτουργεῖ ἀρτιότατον βιβλιοδετεῖον τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνει πᾶσαν βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν.

Δι' οἱανδήποτε ἐργασίαν σας ζητήσατε τιμὰς ἀπὸ τὴν "ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,,

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ *Δρ. 1.205.000.000.—*
Καταθέσεις (τῇ 30ῃ Ἰουνίου 1929) *» 6.250.000.000.—*

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους.

Δέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΛΙΑΓΡΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1928

Ὅ,τι χρειάζεται ἕνας ἄνδρας μὲ μηνιαίας δόσεις.

Ὑφάσματα, ἐνδυμασίας, ἀνδρικὰ εἴδη κ.λ.π.

Οἰκόπεδα ἐν Ἡρακλείῳ Ἀττικῆς.

Χρηματοκιβώτια Roele μὲ μηνιαίας δόσεις.

Ὁ πρῶτος οἶκος ὁ ἐφαρμόσας συστηματικῶς τὴν πώλησιν ἐπὶ πιστώσει.

28 ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 28 ΑΘΗΝΑΙ

Ὅ,τι κατώρθωσε νὰ ἐωτύχῃ ἡ νεωτέρα χημεία συγκεντροῦται εἰς τὰ Ἀγγλικὰ Φίλμς

"RAJAR,,

Μεγίστη ταχύτης
Ζωηροτάτη ἀωόδοσις
Πλουσία ἐμουλσιδν

Σᾶς τὰ ωροσφέρομεν μὲ ἐγγύησιν.

Α. ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ, Φωτογραφικά, Ὀπτικὰ
Σταδίου 58 β'.
Γ ΚΑΓΚΕΤΣΩΦ, Φωτογραφικά, Ὀπτικὰ
Πανεπιστημίου 32 Δ'

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Κ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ
ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ
ΜΑΡΚΟ
ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ ΚΡΑΣΙ
ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟ Υ 6
ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 66 — 74

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΒΕΡΝΙΚΙΑ
ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΑΛΟΙΦΑΙ
ΔΙΑ
ΠΑΤΩΜΑΤΑ
ΜΟΥΣΑΜΑΔΕΣ
ΕΠΙΠΛΑ

Εἶναι ἀνωτέρα πάσης Εὐρωπαϊκῆς μάρκας ἐπειδὴ αἱ Ἑλληνικαὶ πρῶται ὕλαι ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀποτελοῦνται—κηρὸς μελίσσης καὶ τερεβινθέλαιον—εἶναι αἱ ἀνώτεραι καὶ ἁγνότεραι τοῦ κόσμου.

Knorr!!

ΣΟΥΠΕΣ ΟΣΠΡΙΩΝ ΕΙΣ ΚΥΒΟΥΣ
τοῦ παγκοσμίου φήμης ἐργοστασίου ΚΝΟΡΡ
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ ἐδωδιμοπωλεῖα

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Δ'. ΤΟΜΟΣ Γ'. ΑΡΙΘ 80
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ : Ἐτησία Δρ. 200
Ἑξάμηνος » 100
Τρίμηνος » 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ : Λίρα 1

ΤΑΚΗ ΜΠΑΡΛΑ

Ο ΑΓΙΟΣ ΜΕ ΤΑ ΔΩΡΑ

Ἡ σύμπτωσις τοῦ θανάτου του ἀνήμερα τῆς πρωτοχρονιᾶς, ἔκαμε τὸ θεόπνευστο ἱεράρχη τῆς Καισαρείας τὸ δημοτικώτερο ἅγιο τοῦ χριστιανικοῦ ἑορτολογίου... Οἱ δροσεροὶ λαϊκοὶ θρῦλοι, τὰ ἀφελῆ πρωτοχρονιάτικα κάλανδα, οἱ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τὰ ὄνειρα καὶ οἱ λαχτάρες ποὺ ἔκαναν τὴν ἄδολη καρδιά μας νὰ πάλλῃ ἀπὸ τρυφερὴ προσμονὴ καὶ ἀδημονίαν, ὅσο ἐπλησίαζεν ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου ποὺ μᾶς ἐπεσκέπτετο κάθε χρόνο μὲ γεμᾶτα τὰ χέρια, περιέβαλαν τὴ μορφή του μ' ἕνα δεύτερο φωτοστέφανο ἀπείρου τρυφερότητος καὶ γλυκύτητος.

Τὸ ὄνομά του ἔγινε τὸ σύμβολο τῆς Χαρούμενης Γενναιοδωρίας...

Ὁστόσο, τίποτε δὲν ἐκφράζει καλλίτερον τὴν ἀληθινὴ φυσιογνωμία τοῦ Ἱεράρχη, ἀπὸ τὴν εἰκόνα αὐτὴ ποὺ ὀφείλεται σὲ μιὰ σύμπτωση, κι' ὁποῦ τὴν ὀνειρόπλεξε ἡ παιδικὴ φαντασία... Ἤτανε πράγματι, ὅσο ζοῦσε, ὁ λαοποιμήν, ὁ λατρευτὸς καὶ γλυκόθυμος, ὁποῦ σκορποῦσε στὸ ποίμνιό του ἀφειδόλευτα τὰ Δῶρα του—δῶρα πνευματικά, ψυχικά, ὑλικά... Ἦταν ὁ Ἱεράρχης ὁ λαοπρόβλητος, ποῦ ὁ λαός του τὸν ἐλάτρευε σὰν πατέρα...

Σπανιότατα πνευματικὸς ἀρχηγὸς ἀπήλαυσε τόσης ἀγάπης, τόσης δημοτικότητος, τόσης ἁγνῆς καὶ πηγαίας καὶ αὐθορμήτου λατρείας. Ὅταν ἀνήμερα τῆς πρωτοχρονιᾶς, ἀφοῦ ἤθλησε τὸν καλὸ ἀγῶνα καὶ τὴν πίστιν ἐτήρησε, παρέδωσε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Θεὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας—πρὸ δεκαπέντε καὶ ἡμίσεως αἰώνων τὴν πρώτη Ἰανουαρίου τοῦ 379— ὅλος ὁ λαὸς τῆς ἐπαρχίας συνέδραμε στὴν ἐκφορὰν τοῦ Ἱεράρχου του καὶ συνώδευσε τὸ πανάχραντο σκῆνος του μὲ συντριβὴ καὶ κατάνυξη. Ἰουδαῖοι κι' εἰδωλολάτραι μετὰ τῶν χριστιανῶν, συνεπένθησαν καὶ συνέκλαυσαν τὴν ἡμέρα ἐκείνην. Τόση, ἀναφέρουν οἱ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς, ἦταν ἡ συρροή, ὥστε πολλοὶ ἀπέθανον ἀπὸ τὸν συνωστισμὸν κι' ἀπὸ τὴν συγκλόνησι· κι' οἱ ἀποθανόντες ἐμακαρίζοντο ἀκὸ ἐκείνους ποὺ ἔζησαν, γιατὶ ἀξιώθησαν νὰ συναποθάνουν μὲ «τὸν μέγαν τῆς ἀληθείας διδάσκαλον», «τῆς ἐκκλησίας τὸ καύχημα», «τὸν ἔνθεον τῆς οἰκουμένης φωστῆρα», καὶ ὀνομάζοντο χάρις στὶς σωζόμενες ζωηρὲς ἀκόμα ἀναμνήσεις τῆς εἰδωλολατρείας, «ἐπιτάφια θύματα».

Ψυχὴ ἀληθῶς εὐαγγελικὴ καὶ ἀγγελική, πύργος ἀκαθαίρετος εἰς τὴν πίστιν, πηγὴ ἀνεξάντλητος εἰς τὴν ἐλεημονύνην, ὁ Μέγας Βασίλειος ὑπῆρξε ὁ ἀληθινὸς τοῦ Εὐαγγελίου ἐπίσκοπος. Δὲν εἶχε παρὰ ἕνα μόνο χιτῶνα καὶ δὲν ἔζοῦσ» παρὰ μὲ ἄρτο καὶ λάχανα· ἀλλὰ ἐδαπάνησε θησαυροὺς γιὰ τὸν καλλωπισμὸ τῆς Καισαρείας. Ὠκοδόμησε ναούς, πτωχοκομεῖα, νοσοκομεῖα· Τὰ φιλανθρωπικὰ του ἱδρύματα ἀποτελοῦσαν ὁλόκληρη πολιτεία. Ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς τὴν ὀνομάζει «πόλιν κοινήν, ταμεῖον τῆς εὐσεβείας, κοινὸν τῶν ἐχόντων θησαύρισμα, ὅπου ἡ νόσος φιλοσοφεῖται, καὶ ἡ συμφορὰ μακαρίζεται, καὶ τὸ συμπαθὲς δοκιμάζεται».

Μὲ τὸ φιλάνθρωπον ἦθος καὶ τὴν ἡμερότητα τῆς ψυχῆς, ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας, συνεδύαζε παρρησία καὶ τόλμη παράδοξη. Εἶναι θρυλικὴ ἡ στιχομυθία του μὲ τὸν ἔπαρχο Μόδεστο, ἀπὸ τὸν ὁποῖον συνελήφθη κατὰ διαταγὴν τοῦ ἀρειανοῦ βασιλέως Οὐάλεντος. «Τί ἔχω νὰ φοβηθῶ, τί μπορεῖ νὰ μοῦ κάμῃ ὁ βασιλεύς;» Καὶ ὁ ρωμαῖος ἄρχων τὸν ἀπειλεῖ μὲ ἐξορίαν καὶ δήμευση, μὲ βασάνους καὶ θάνατον. «Τίποτε ἄλλο ἀπείλησέ με, γιατὶ ἀπὸ ὅλα ὅσα εἶπες, δὲν φοβοῦμαι τίποτε· δὲν μπορεῖ ν' ἀνησυχήσῃ γιὰ δήμευση ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἔχει παρὰ δυὸ τριμμένα ἱμάτια καὶ ὀλίγα βιβλία· ἐξορία δὲν δύναμαι νὰ πάθω, γιατὶ ὁπουδήποτε τῆς γῆς λογίζομαι ὁδοιπόρος ἄπορος· βασανιστήρια δὲν μποροῦν νὰ ἐπιβληθοῦν σὲ σῶμα ἀσθενικό, ποὺ θέλει ἐκπνεύσει ἀμέσως, μόλις λάβει μιὰ μόνη πληγή· ὅσο γιὰ τὸ θάνατο, θὰ ἐκλληρώσῃ ὅλες τῆς ἐπιθυμίες μου γιατὶ θὰ μὲ φέρῃ σιμὰ στὸ Θεό.» «Τέτοιους λόγους, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Οὐάλης, κανεὶς ποτὲ δὲν ἐτόλμησε νὰ προφέρῃ μπροστά μου.» «Ἀλλὰ ποτὲ δὲν θἄχῃς συναντήσει ἐπίσκοπο· εἴμαστε πρᾶοι καθ' ὅλα καὶ ταπεινοί. Ἀλλ' ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν πίστη μας πρὸς τὸ Θεό, καὶ φωτιά, καὶ ξίφος, καὶ θηρία, καὶ τὰ νύχια ποὺ ξεσχίζουν τὴ σάρκα, εἶναι μᾶλλον ἡδονὴ γιὰ μᾶς παρὰ ἔκπληξις· ἀκουέτω ταῦτα καὶ βασιλέως!»

«Μύστης τῶν ἀρρήτων καὶ λαμπαδηφόρος τῆς πίστεως», ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας ὑπῆρξεν ἡ ἰδεολογικὴ πανοπλία τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ ἐπιστολὲς καὶ οἱ λόγοι του, μὲ τὴ μαχητική τους διαλεκτικότητα, μὲ τὴν ἁπλῆ καί ρωμαλέα τους ἔκφραση, διηνθισμένη μὲ τὰ γλυκοσπίνθηρα χρώματα μιᾶς ὡραίας καὶ ἁρμονικῆς φαντασίας, ἀποτελοῦν τὸ λαμπρότερον προϊὸν τοῦ ἀγῶνος τῆς ὀρθοδοξίας ἐναντίον τῶν αἱρέσεων. Θρεμμένος μὲ τὴν ἀμβροσία τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, μὲ τὶς θεωρίες τοῦ Πλάτωνος καὶ τὰ μυστικιστικὰ φτερουγίσματα τοῦ Πλωτίνου, τὰ χρησιμοποιεῖ δίχως νὰ ὑποδουλώνεται εἰς αὐτά, ἀλλὰ τοὺς ἐπιβάλλει τὴ χριστιανικὴ μορφὴ μὲ δεξιοτεχνία καὶ ἀσφάλεια ἀπαράμιλλη. Ἀντλεῖ ἀπὸ τὸ προγονικὸ θησαυροφυλάκιο τοὺς ὑπογραμμοὺς τοῦ θάρρους καὶ τῆς αὐτοθυσίας, τὴ διαθήκη τῆς ἀπωλεσθείσης κληρονομίας, τὴν ἐπικουρία τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς διαλεκτικῆς, τὸ πενταπόσταγμα τῆς ποιήσεως—ἀλλὰ μάσσει τὸ φύραμα καὶ σφραγίζει τὸν ἄρτο εἰς τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ὁμιλίες του «εἰς τὴν Ἑξαήμερον» θεωροῦνται δικαίως ὡς ἕνα ἀριστούργημα εἰς τὸ εἶδος των, καὶ σήμερα ἀκόμη, ὅσον παράδοξες καὶ ἂν φαίνονται οἱ βεβιασμένες ἐξηγήσεις, ὅσο κι' ἂν ἀφθονοῦν οἱ φυσικὲς πλάνες, οἱ λόγοι αὐτοὶ ἔχουν μιὰ ἐνδόμυχη γοητεία ποὺ αἰχμαλωτίζει καὶ συγκινεῖ. Τί φαντασία μετάρσιος καὶ περιπαθής, γιὰ νὰ ὑψωθῇ εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πλάστη. Τί λεπτότης καὶ εὐαισθησία στὴν ἔκφραση, γιὰ νὰ καταστήσῃ τὴν ἀγαθότητα ἐκείνη ἀντιληπτὴ καὶ ἀγαπητή.

Μὲ τὶ ἱκανοποιητικὴ καὶ δημώδη ἀφέλεια περιεκάλυπτε τὴν ἐπιστήμη ποὺ εἶχεν ἀποθησαυρίσει εἰς τὰς Ἀθήνας, γιὰ νὰ διδάξῃ τὸ λαὸ τῆς Καισαρείας, γιὰ νὰ τοὺς ὑψώσῃ μέχρι τοῦ Θεοῦ μὲ τὴ θεωρία τῆς φύσεως, γιὰ νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ τὰ θαυμάσια τῆς δημιουργίας.

Ὁ Βασίλειος ἀπηυθύνετο σὲ ἀκροατήριο, ποὺ τὸ ἀποτελοῦσαν ἄνθρωποι ἁπλοϊκοί, τεχνῖτες καὶ μικρέμποροι, περιέργοι νὰ μάθουν, ἀλλ' ἀμόρφωτοι. Τοὺς ἐξηγεῖ τὴ Γέννηση, συνδιαλέγεται μαζί τους φιλικά, ἀλλὰ συνάμα μὲ αὐθεντία καὶ ἐπιβολή. Προκαλεῖ τὴν κατάπληξή τους, ἐκμαιεύει τὴν περιέργειά τους, τοὺς ὑπογραμμίζει ὁ ἴδιος τὶς δυσκολίες, τοὺς κάνει νὰ προμαντεύουν τὶς ἀντιρρήσεις ποὺ ἠμποροῦν νὰ ἀντιτάξουν οἱ ἐθνικοί, καί, κατερχόμενος στὸ ἐπίπεδο τῶν ἀκροατῶν, δίνει τὴν ἀπάντηση σὲ ὅλες τὶς ἀπορίες των, ἀντικρούει ὅλες τὶς πιθανὲς ἀντιρρήσεις των, δικαιολογεῖ τὰ πάντα. Καμμιὰ ἀλληγορία: ὅλα στὴ βιβλικὴ ἀφήγηση πρέπει νὰ ληφθοῦν κατὰ γράμμα, ὅλα εἶναι πραγματικά. Ἡ ἀφελὴς ἐπιστήμη περιφρονεῖ τὴν «θύραθεν σοφίαν» κι' ἀγνοεῖ τὴν ὀλιγοπιστίαν καὶ τὶς ἀμφιβολίες της· ἔχει γιὰ ὅλα τὰ δυσεξήγητα σημεῖα, ἐξηγήσεις σχεδὸν παιδικές, ἀλλ' εἶναι θελκτικὴ μὲ τὴν εἰλικρίνειά της μὲ τὴν αὐθόρμητη ἐφευρετικότητα, μὲ τὸ μεγαλοφυᾶ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον διευθετεῖ τὰ πάντα, μὲ τὸ φλογερὸ αἴσθημα ποὺ τὴν ἐμψυχώνει. Τὸ θέαμα τοῦ σύμπαντος ἐκστασιάζει τὸν ῥήτορα, εἴτε μὲ τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν ἁρμονία του, τὴν ὁποίαν περιγράφει ὡς ποιητής, εἴτε μὲ τὴν προσαρμογὴ τῶν μέσων πρὸς κάποιους ἀπωτέρους σκοπούς, τὸ μυστικὸ τῶν ὁποίων ἀποκαλύπτει. Εἶναι μιὰ ῥητορικὴ ἀφελής, γλυκειά, θερμή, χρωματισμένη, μὲ ἐξάρσεις συχνές, ποὺ προκαλεῖ τὸ συναρπασμὸ καὶ αἰχμαλωτίζει ἀβίαστα τὴν ἐμπιστοσύνη μας. Τὰ ἐλαχιστότερα πράγματα — τὰ γένεια τῶν σταχυῶν, οἱ μῖσχοι τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου, — εἶναι γι' αὐτὸν ἀντικείμενα θαυμασμοῦ. Ὅλα ἔχουν κάποια «σοφίαν ἀπόρρητη».

Ἀλλὰ τὰ μικρὰ δὲν τὸν ἐμποδίζουν νὰ παρατηρῇ τὰ μεγάλα· ἡ εἰκὼν τοῦ κόσμου, ἐξερχομένου ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, σκεπασμένου μὲ βλάστηση χλιδική, εἶναι συναρπακτικὴ μὲ τὸ γραφικὸν μεγαλεῖον της. Ἡ βιβλικὴ ἔμπευσις εἶναι συγκερασμένη φυσικὰ καὶ ἀβίαστα, στὴ λυρική της ἀνάπτυξη, μὲ τὴ λεπτὴ καὶ πνευματώδη χάρη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Περισσότερο ἁπλὸς ἀπὸ τὸ Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό, περισσότερο μετρημένος ἀπὸ τὸ Χρυσόστομο, κατέχει τὴν τέχνη νὰ προσελκύῃ καὶ νὰ συναρπάζῃ, νὰ ἐμψυχώνῃ κάθε πρᾶγμα, ἀλλὰ μὲ περισσότερη ἐλευθερία καὶ δύναμη ὅταν πραγματεύεται θέματα ἠθικά. Συχνά, δὲν προχωρεῖ ἔως τὸν πυρῆνα τῶν πραγμάτων, δὲν ἀναζητεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ κάτω ἀπὸ τὸ ἐπιπόλαιο φλοῦδι τὴ μυστικὴ ῥίζα τῶν ἐλαττωμάτων ποὺ στηλιτεύει, δὲ διαφωτίζει μ' ἕνα φῶς ζωηρό, καθὼς ὁ Μποσσυέ, τὶς κρυμμένες πτυχές τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς. Ἡ διαίσθησίς του εἶναι μᾶλλον ῥαγδαῖα παρὰ βαθειά. Ἀλλὰ τὶς σκέψεις αὐτὲς δὲν τὶς κάνει κανεὶς παρὰ μόνον ἐκ τῶν ὑστέρων. Ὅταν τὸν διαβάζει κανεὶς γοητεύεται ἀπὸ τὴν ζωηρὰν φαντασίαν του, ποὺ ἀνεβάζει ἐπὶ σκηνῆς τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ ἐλαττώματά των, τὰ ὁποῖα περιγράφει σὲ σατύρας πνευματώδεις διδακτικάς, μὲ τὴν ζωντανότητα καὶ τὴν παραστατικότητα τῶν εἰκόνων του, εἰς τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν ὑπερβάλλει τὸ μέτρον.

Εἰς ὅ,τι λέγει βαζει ὁλόκληρην τὴν ψυχήν του, εἰλικρινῆ, φλογεράν, γενναιόφρονα, καὶ κατὰ βάθος γλυκόθυμην, καὶ ἐπιεικῆ, μέσα ἀπὸ τὴ χειμαρρώδη βιαιότητα. «Ὅταν διαβάζω τοὺς λόγους αὐτοὺς περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν» ἔλεγεν ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, «ἡ ψυχή μου καὶ τὸ σῶμα μου ἐξαγνίζονται, γίνομαι ἕνα ὄργανον ἁρμονικόν, ποὺ κρουόμενον ἀπὸ τὸ πνεῦμα, ὁμολογεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ».

Παρ' ὅλη τὴ χριστιανικὴν ἀδιαλλαξίαν του, παρέμεινεν ἀδιάπτωτος ὁ ἐνθουσιασμός του γιὰ τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἑλληνικῆς διανοίας. Κηρύσσει ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ σοφία εἶναι ἀπαραίτητον προγύμνασμα καὶ καλλωπισμὸς πάσης χριστιανικῆς ψυχῆς.

Εἶναι θαυμασία ἡ εἰκὼν μὲ τὴν ὁποίαν ἐξηγεῖ πῶς ὁ Ἑλληνισμὸς ἠμπορεῖ νὰ προοδεύσῃ τὸ ἔργον τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ θὰ 'μποροῦσε μὲ τὴ λεπτότητα καὶ τὴ χάρη της νὰ κοσμήσῃ τὴν ὑψηλότερη ποίηση.

«Πρέπει ἀφοῦ προμνηθοῦμε μὲ μίαν ἐξωτερικὴν μύησιν νὰ ἀκούσωμε τὰ ἱερὰ καὶ ἀπόρρητα κι' ἀφοῦ συνηθίσουμε νὰ κυττοῦμε τὸν ἥλιο μεσ' στὸ νερό, νὰ σηκώσουμε τὰ μάτια πρὸς τὸ ἴδιο τὸ φῶς». Ἡ Χριστιανικὴ ἀρετή, λέγει ἀλλοῦ, εἶναι ὁ καρπὸς τῆς Ἀληθείας καὶ ἡ «θύραθεν σοφία» ὁ διάκοσμος τῶν φύλλων ποὺ στέκονται ἐπάνω στὰ κλαδιά.

Ἕνα ἀκόμη μέσ' στὰ τόσα περίλαμπρα ἔργα τοῦ μεγάλου ἱεράρχου, ἦταν ἡ ἵδρυσις τῶν κοινοβίων τοῦ Πόντου, ἀληθινῶν φυτωρίων τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Βασίλειος συνεδύασε μετὰ τοῦ θεωρητικοῦ βίου τὶς ἀγροτικὲς ἐργασίες καὶ τὴ σπουδή, καὶ τὰ ὁποῖα διέφεραν οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν ἀπράγμονα ἠρεμία ἄλλων μονῶν τῆς Ἀνατολῆς. Στὰ προλεγόμενα τῶν «Ἀσκητικῶν» του ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας μᾶς δίνει εἰκόνα λαμπρὰν τῆς σταυροφορίας αὐτῆς ἐναντίον τῆς παλαιᾶς κοινωνίας, ποὺ ἀποτελεῖ ὕμνον ἀναπεμπόμενον ἐκ τῶν μυχίων τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως πρὸς τὸ θεὸ τῆς ἐλευθερίας.

Στὰ τάγματα αὐτά, λέγει ὁ Βασίλειος, «ἡ καλὴ καὶ σοφὴ καὶ ἐπαινετὴ ἐγεωμετρεῖτο ἰσότης, ὅπου πολλοὶ μαθηταὶ ἐγένοντο τῶν διδασκάλων ὑπέρτεροι καὶ δοῦλοι ἀνώτεροι τῶν κυρίων, καὶ νήπια σοφώτερα τῶν γερόντων, ἀπὸ θεία ἀποκάλυψη καὶ ἐνδυνάμωση, καὶ τὸ μεγαλείτερο, γυναῖκες ἀνδρίζοντο, ἀπὸ θεία σοφία καὶ χάρη».

Ἡ ἐπικρατέστερη ὅμως ὅσο καὶ περισσότερο ἄγνωστη ὄψη τῆς πολυσυνθέτου φυσιογνωμίας του, εἶναι ἡ λογοτεχνική του μορφή. Κατέχει ἀναμφισβητήτως, μὲ τὸ γλαφυρὸ ὕφος του καὶ τὸ θερμό του ρωμαντισμό, τὴν πρώτη θέση, ὄχι μόνον στὴν ἐκκλησιαστική, ἀλλὰ γενικὰ στὴ μετακλασσικὴ ἑλληνικὴ πεζογραφία, Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία, τιμῶντας τὴ μνήμη του, ὁμολογεῖ τὸν ἀκατάβλητο ἀθλητὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ δὲν ξεχνᾶ καὶ τὸ γλαφυρὸ σμιλευτὴ τοῦ θεόπνευστου λόγου.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ κάλαντα τιμοῦνε στὸ πρόσωπό του, κατ' ἐξοχὴν μὲ τὴν ἁπλοϊκὴ καὶ ζωηρότερη εἰκόνα τους, τὸν ἄνθρωπο τῶν γραμμάτων.

Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία
Βαστάει πέννα καὶ χαρτί, χαρτὶ καὶ καλαμάρι
— Βασίλη, πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόθε καταβαίνης;
— Ἀπὸ τῆς μάνναις μου ἔρχομαι καὶ στὸ σχολειὸ πηγαίνω
— Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πῇς κάτσε νὰ τραγουδήσῃς.
— Ἐγὼ γράμματα ἔμαθα, τραγούδια δὲν ἤξερα
— Ἀφοῦ καὶ ξέρεις γράμματα, πές μας τὴν ἄλβα βῆτα.

Ὁ ἐμπνευσμένος λόγος τοῦ ἑλληνοθρεμμένου Ἱεράρχου τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ γλαφυρό του ὕφος καὶ τὴν θερμή του πνοὴ ἐξέθρεψε στὰ χρόνια τῆς μαύρης δουλείας τὴν παρεμβολὴ τῶν φλογερῶν ἱεροκηρύκων ποὺ ἐκράτησαν ἄσβυστη, — «σὰ σπίθα κρυμμένη στὴ στάχτη» — τὴν πίστη τοῦ Γένους ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἐθνικῆς Ἀναστάσεως. Εἶναι στὰ χρόνια αὐτὰ ὁ προστάτης ἅγιος τοῦ «κρυφοῦ σχολειοῦ, ὁ μυστικὸς ἀντιλήπτωρ τῆς ἐθνικῆς ἀγάπης ποὺ συνετελεῖτο, σὰ θεία μυσταγωνία, τὴ νύχτα, κρυφὰ καὶ φοβισμένα, — σὰν Ἀποκάλυψις — μέσα στὸ κελλί, καὶ ἡ ὁποία ἔδωσε Γράμματα, Σοφίαν, Αὐτοθυσίαν, Ἐνθουσιασμόν, Θύματα, Μάρτυρας, Θυμούς, Εὐγένειαν, Ζωήν.

Καὶ στὸ ῥαβδί του ἀκούμπησε νὰ πῇ τὴν ἄλφα βῆτα
Καὶ τὸ ῥαβδὶ ἤτανε ξερό, χλωρὰ βλαστάρια βγάζει
Κι' ἀπάνω στὰ βλαστάρια του, πέρδικες κελαϊδοῦσαν. . . .

Η ΚΑΡΔΙΑ ΠΟΥ ΚΛΑΙΕΙ

Καρδιὰ ποὺ δὲν ἐστέναξε
κι' οὔτ' ἔχει δάκρυα χύσει,
δὲν θὰ μπορέσῃ ὅσο ζῇ
ποτὲ νὰ τραγουδήσῃ.

Μόν' ἡ καρδιὰ ποὺ ἔνοιωσε
βαθειὰ πληγὴ καὶ κλαίει,
τὸ κλάμμα της ἁρμονικὸ
τραγοῦδι, πάντα λέει.

Γιατὶ τὸ κάθε δάκρυ της
ποὺ πικραμένο στάζει,
εἶνε καὶ στίχος τραγουδιοῦ
ποὺ κι' ὁ Σοφὸς θαυμάζει.

(Ἀπ' τ' ἀνέκδοτά μου).

ΣΤΕΛΛΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΑΚΗΣ

Ο ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΣ ΜΑΣ ΟΥΓΚΩ ΦΟΝ ΧΟΦΜΑΝΣΤΑΛ, ΠΟΥ ΕΛΑΤΡΕΥΣΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ ΔΡ. Α. STEINMETZ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

Τὸ περασμένο καλοκαῖρι ἔχασε ἡ γερμανικὴ λογοτεχνία ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ καλούς της ἀντιπροσώπους, τὸν Hugo von Hofmannsthal, λυρικὸ ποιητή, δραματικό, χρονογράφο καὶ διηγηματογράφο. Ὁ πυρήνας τῶν ἔργων του εἶναι μυστικοθρησκευτικός, καὶ ἕνα μέρος τῆς ἐργασίας του στρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν θάνατο ὡς τὸ πιὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς ζωῆς καὶ γύρω ἀπὸ τὴν μηδσμηνότητα τοῦ ἀνθρώπου μπροστὰ στὸν Θεὸ καὶ στὸ Σύμπαν. Αὐτὸ δὲν τὸ παρατηροῦμε μονάχα στὰ δράματά του, ὅπως τὸ «Ὁ Καθένας», «Τὸ Θέατρο τοῦ Κόσμου», ἀλλὰ καὶ στὶς κωμῳδίες του λ. χ. «Ὁ δύσκολος». Γι' αὐτὸ ὅμως, ὅπως θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ, δὲν εἶναι τὰ πρόσωπα τῶν ἔργων του καθόλου ἀσθενικοὶ χαρακτῆρες, ἀλλὰ τοὐναντίον γεροὶ ἄνθρωποι μὲ φιλοδοξίες, μὲ καρδιά, ἐλπίδες, ἀδύνατα μόνο μπροστὰ στὸ θάνατο καὶ στὸ σύμπαν. Τὰ θεατρικά του ἔργα συγκινοῦνε, ἀλλὰ ὄχι σὰν τὶς συνηθισμένες τραγῳδίες, ποὺ ἡ συγκίνησή τους δὲν βαστάει περισσότερο ἀπὸ δύο, τρεῖς ὧρες. Ὅποιος ἔχει ἰδῆ τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Χόφμανσταλ ἀπάνω στὴν σκηνή, μπορεῖ ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ νὰ μὴ θυμᾶται πιὰ τὴν ὑπόθεσί τους, ἡ ἐντύπωση ὅμως ἀπὸ τὸ βαθύτερο περιεχόμενό τους, ἀπὸ τὴν ἰδεολογία τους, μένει γιὰ πάντα. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ὅτι ὁ Χόφμανσταλ κατώρθωσε ὅσο κανεὶς ἄλλος ποιητὴς στὰ ἔργα του, ὄχι μονάχα στὰ θεατρικά, νὰ σμίξῃ τὶς ἀνθῳπινες μηδαμινότητες καὶ μικροπρέπειες θαυμάσια μὲ τὸ μεγαλεῖο τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Θεοῦ.

Στὰ πρῶτα του ἔργα ποὺ ἔγραψε ὡς νέος, καταδίκασαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ νατουραλισμοῦ ποὺ τότε κυριαρχοῦσε στὴ λογοτεχνία, τὴν εἰκονοπλαστική του γλῶσσα, τὴν θεωροῦσαν ὡς πολυλογία καὶ τὴν παρεξήγησαν. Ὅποιος ὅμως διαβάζει μὲ προσοχὴ τὰ ἔργα του, βλέπει ὅτι κάθε εἰκόνα ἔχει καὶ μιὰ βαθειὰ ἔννοια, μιὰν ἔννοια ποὺ τὴν ἔβγαλε ὁ ποιητὴς ἀπὸ τὸ εἶναι του, ἀπὸ τὴν ψυχική του πεῖρα. Καὶ αὐτὸ ὀφείλει ὄχι λίγο στὴν φοίτησή του σὲ κλασσικὸ γυμνάσιο. Γιατὶ μὲ ὅλο τὸν κάποτε ὑπερβολικὸ κλασσικισμό τους, μὲ ὅλην τὴν κάποτε σχολαστικὴ ἀπασχόληση μὲ τὸν ἀρχαῖο κόσμο τῆς Ρώμης καὶ τῆς Ἑλλάδας, εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τὰ γερμανικὰ καὶ αὐστριακὰ γυμνάσια δίνουν στοὺς μαθητές τους μίαν γενικὴ μόρφωση τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς ὅσο σὲ καμμιὰ ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης. Γιὰ τὸν Χόφμανσταλ ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμός, ἦτανε ὁ πρῶτος τοῦ κόσμου, πρὸ πάντων στὴν ἕνωσή του μὲ τὸν Χριστιανισμό. Αὐτὴ ἡ πεποίθηση τὸν ἔφερε καὶ σὲ στενὴ σχέση μὲ τὸν Βυζαντινὸ πολιτισμό, τοῦ ὁποίου ἐθαύμασε, ὕστερα ἀπὸ τὸν Γκαῖτε τὴν κοσμοϊστορικὴ ἀποστολὴ ὡς σωτῆρα τῶν φιλοσοφικῶν καὶ λογοτεχνικῶν ἔργων τῶν ἀρχαίων.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἀργότερα, κυρίως μετὰ τὸν παγκόσμιο πόλεμο, ὁ Χόφμανσταλ δὲν εἶχε τὴν ἰδίαν ἀγάπη ὅπως ἄλλοτε γιὰ τὸν ἀρχαῖο κόσμο, ὄχι ὅμως γιατὶ δὲν τὸν ἐκτιμοῦσε πιά, ἀλλὰ ἐπειδὴ κατάλαβε ὅτι μὲ τὸ 1914 ἄρχισε μία νέα ἐποχὴ τῆς ἀνθρωπότητος, στὴν ὁποία οἱ παλιὲς Kulturwerte (ἀξίες τοῦ πολιτισμοῦ) σβύνουν μπροστὰ στὰ καινοῦργια προβλήματα ἑνὸς νέου κόσμου. Τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ προϊόντα τῆς ποιητικῆς φαντασίας τοῦ Χόφμαντστάλ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς εἶναι «Ὁ ὥριμος», «Τὸ μυστικὸ τῆς συναντήσεως» καὶ «Ἡ γυναῖκα χωρὶς σκιά». Τὸ τελευταῖο εἶναι ἕνας ὕμνος στὸν ἀληθινὸ σκοπὸ τῆς γυναίκας, στὸν ἔρωτα, στὴν πίστι καὶ στὸ παιδί. Τὸ παιδί, κατὰ τὸν Χόφμανσταλ, μᾶς ὑπόσχεται καλύτερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, ὅτι «τάχ' αὔριον ἔσεται ἀμεινον».

Ἡ συντριβὴ τῆς αὐστροουγγρικῆς μοναρχίας —ὁ Χόφμανσταλ ἦταν Αὐστριακός— τὸν ταράσσει βαθειά. Ἀλλὰ ἀπὸ ἕναν καλὸν Αὐστρογερμανὸ ξεπήδα ὁ καλὸς Εὐρωπαῖος καὶ ἡ Πανευρωπαϊκὴ ἰδέα ὀφείλει ὄχι λίγα στὴν μεταπολεμικὴ ἰδεολογία τοῦ Χόφμανσταλ. Δὲν ἦταν ἄλλωστε δυνατό, νὰ γίνῃ διαφορετικά, γιατὶ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἦταν σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ ἐχθρὸς κάθε μικροπρέπειας, κάθε μικροδουλιᾶς, ἔπρεπε νὰ ἐνθουσιασθῇ ἀπὸ τὴν ἰδέα μίας Εὐρώπης, στὴν ὁποία θὰ βασιλεύσῃ ἡ ὁμόνοια καὶ στὴν ὁποία παρόμοια κακουργήματα σὰν τοῦ 1914 δὲν θὰ ἔχουν πιὰ θέση. Τὸν κομμουνισμὸ σέβεται ὁ ἀριστοκράτης Χόφμανσταλ, ἀλλὰ καταδικάζει τὰ βίαια μέτρα του, ποὺ κατὰ τὴν γνώμη του θὰ φέρουν τὸ χάος στὸν κόσμο.

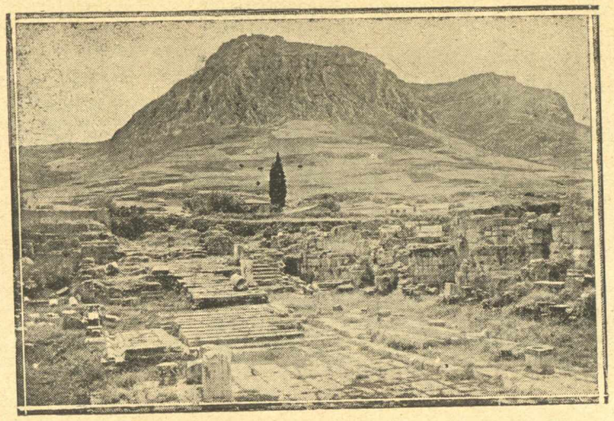

Κόρινθος: Ἡ ρωμαϊκὴ ἀγορά (ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν Χόφμανσταλ καὶ Χόλτ)

Γνωστὸς εἶναι ὁ Χόφμανσταλ ἐπίσης ὡς λιμπρετίστας μουσικῶν ἔργων, κυρίως τοῦ Richard Strauss· ἂς ἀναφέρομε ἐδῶ μόνο τὴν «Ἠλέκτρα», τὴν «Αἴγυπτία Ἑλένη», τὴν «Ἀριάδνη στὴν Νάξο» καὶ τὸν «Καβαλιέρο τῶν ῥόδων».

Τὸ ὄνομα τοῦ Χόφμανσταλ εἶναι σφιχτὰ δεμένο μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἰδίως ἀπὸ τότε ποὺ ἔγραψε τὸν πρόλογο, γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικώτερα βιβλία ποὺ βγῆκαν τὸ τελευταῖα χρόνια στὴν Γερμανία. Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι: Hanns Holdt —Hugo von Hofmannsthal: Ἑλλάς. Ἀρχιτεκτονική, χώρα, λαϊκὴ ζωή. Ἐκδοτικὸς οἶκος Ernst Wasmuth Βερολῖνον. Τὸ ἔργο περιέχει 304 καλλιτεχνικὲς εἰκόνες σὲ μεγάλο σχῆμα ὅλων τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἀπὸ τὴν Μακεδονία ὡς τὴν Κύπρο. Δὲν εἶναι δυνατὸ σὲ ἕνα μικρὸ ἄρθρο νὰ ἀναφέρομε ὅλες τὶς εἰκόνες ξεχωριστά. Τί νὰ θαυμάσῃ κανεὶς περισσότερο. Τὸ μοναστῆρι τοῦ Ἁγ-Ἠλία τῆς Σαντορίνης, τὰ Μετέωρα τῆς Θεσσαλίας, τὴν «Θέα ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Ἀφαίας πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀκρογυαλιά», τὸν Παρθενῶνα, τὸ Ἐρεχθεῖο, τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρῶτα, τὸν Βοριᾶ ἀποπάνω ἀπὸ τὰ Λευκὰ ὄρη τῆς Κρήτης, τὴν Ρόδο ἢ τὴν ρωμαϊκὴ ἀγορὰ τῆς Κορίνθου μὲ τὰ μελαγχολικά της κυπαρίσσια καὶ τὴν Ἀκροκόρινθο στὸ βάθος; Τοῦ βιβλίου βγῆκε κι' ὅλας ἡ τρίτη ἔκδοση (εἰκοστὴ ὡς εἰκοστὴ ἐννάτη χιλιάδα). Σὲ τοῦτο χωρὶς ἄλλο συνετέλεσε καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Χόφμανσταλ, ἡ ὁποία εἶναι ἕνας ὕμνος στὴν ἀρχαία καὶ εἰς τὴ νέα Ἑλλάδα. Ἂς δώσομε ἐδῶ μερικὰ χαρακτηριστικὰ μέρη τοῦ προλόγου αὐτοῦ σ' ἑλληνικὴ μετάφρασι:

«Τὸ ταξίδι στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀπ' ὅλα τὰ ταξίδια ποὺ ἐπιχειροῦμε τὸ πιὸ πνευματικό. Στὴν Ἑλλάδα δὲν μᾶς σπρώχνει ἡδονικὴ περιέργεια, ὅπως σὲ τόσα ἄλλα ταξίδια, καὶ μένομε ἔκπληκτοι, ὅταν ἡ Ἑλλάδα μᾶς δέχεται, πρὶν πατήσομε τὸ χῶμα της, μὲ ἐκεῖνο ποὺ

Βρύση κοντὰ στὰ Φάρσαλα

('Από τὸ βιβλίον «Ἑλλὰς» τοῦ Χόφμανσταλ καὶ Χόλτ)

προτήτερα δὲν τὰ εἶχαμε σκεφθῆ, μὲ μίαν μαγευτική, ἀνατολίτικη εὐωδία, ἀνακατεμένη ἀπὸ πορτοκαλιές, δάφνη καὶ θυμάρι. Εἶναι ἕνα πνευματικὸ προσκύνημα, τὸ ὁποῖον ἐπιχειροῦμε, καὶ ἔχομε ξεχάσει ὅτι ὁ τόπος αὐτὸς θὰ μποροῦσε νὰ ἀναδώσῃ καὶ ἄλλην εὐωδία ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γλυκὸ ἄρωμα τῶν ἀναμνήσεων».

«Ἡ πρώτη ἐντύπωση τῆς χώρας αὐτῆς εἶναι αὐστηρή. Ἂν ἦλθες νὰ ὀνειροπολήσῃς, δὲν θὰ ἱκανοποιηθῆς. Ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι ξηρός, φτωχός, ἀλλὰ ἐκφραστικός, καὶ σοῦ φαίνεται μὲ τὴν πρώτη θέα σὰν ἕνα φοβερὰ ἰσχνὸ πρόσωπο. Ἀλλὰ ἐπάνω του χύνεται ἕνα φῶς, ποὺ δὲν εἶδε ἀκόμα τὸ μάτι σου καὶ μόνο μέσα σ'αὐτὸ νοιώθεις ἀληθινὰ τὸ αἴσθημα τῆς ὁράσεως».

«Τὸ Ἑλληνικὸ τοπεῖο, ὅπως εἶναι σήμερα, μπορεῖ νὰ ἀπογοητεύσῃ στὴν πρώτη ματιά... γιατὶ ἡ σκληρὴ καὶ ξηρὴ τοποθεσία αὐτὴ κρύβει μέσα της ὡμορφιές, ποὺ δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ σβύσουν στὴν ἀνάμνησή μας».

Πολλοὶ λυποῦνται ὅτι ὁ Γκαῖτε δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα. Πῆγε στὴν Ἰταλία, ἡ ὁποία τοῦ ἐνέπνευσε τόσα ὤμορφα ἔργα νὰ γράψῃ. Ἀπὸ τὴν Ἰταλία ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι μακριά. Ἡ ἑλληνικὴ χώρα, ἡ ἑλληνικὴ θάλασσα, ὁ ἑλληνικὸς οὐρανὸς καὶ ἡ ἑλληνικὴ τέχνη χωρὶς ἄλλο θὰ τὸν εἶχαν ἐνθουσιάσει περισσότερον. Ἂς εἴμαστε ὅμως εὐχαριστημένοι, ὅτι ἕνας ποιητὴς σὰν τὸν Χόφμανσταλ καὶ ἕνας καλλιτέχνης σὰν τὸν Χόλτ ηὐτύχησαν νὰ πᾶνε στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ μᾶς χαρίσουν ἕνα τέτοιο ὑπέροχο βιβλίο ποὺ τιμάει τόσο τὸ αἰώνιο ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζηλευτὴ ἑλληνικὴν φύσην.

Δεκέμβριος 1929

Δρ Α. ΣΤΑΪΝΜΕΤΣ

ΕΡΡ. ΧΑΪΝΕ

WEINLIED (ΚΡΑΣΟΤΡΑΓΟΥΔΟ)

Στὸ ποτῆρι βάλε πάλι, κάπελα, κρασί.
Κέρνα κι' ἔχω νὰ πληρώσω, ἄδειασέ την τὴ μισή.
Ἀφρισμένο, μυρωδᾶτο, χρυσαφένιο, τσουχτερό.
Κύττα νἂν' ἀπ' τὸ σπιθάτο καὶ παρθένο ἀπὸ νερό.
Οἱ καϋμοί; βρὲ δὲ βαρυέσαι, τὶ γυρεύουν τώρα δῶ.
Μπιρμπιλίζανε τὰ μάτια, δὲ μπορῶ πιὰ νὰ τοὺς δῶ.

Βάλε πάλι στὸ ποτῆρι, κάπελα, κρασί.
Κέρνα ξέχειλο νὰ γίνῃ, γέμισέ την τὴ μισή.
Ἡ ζωή; Ὄχ δὲ βαρυέσ' ἂς μὴν τὴ σκέφτεται κανείς.
Σὰ ρετσίνας κατακάθι μουχλιασμένης καὶ ξυνῆς
Μοιάζει· ἄκου ποὺ σοῦ λέω, ξέρω κάτι ἀπ' αὐτό.
Βρὲ δὲν εἶμαι μεθυσμένος, δὲ στὸ λέω γιὰ χωρατό.

Χῦσε πάλι στὸ ποτῆρι, κάπελα, κρασὶ
Κέρνα φρέσκο ποὺ σοῦ λέω, μὴ λυπᾶσαι τὴ μισή.
Μιὰ μικροῦλα τσαχπινοῦλα καὶ δροσάτη, πεταχτὴ
Εἶχε κάποτες γνωρίσει ἕνα νηὸ τραγουδιστή.
Ἡ δουλειὰ δὲν εἶν' δική μου, ἔγινε νὰ σὲ χαρῶ,
Σ' ἕνα φίλο, μύριους φίλους, σὲ παληὸν καὶ νέο καιρό.
Τὶ τὸ θέλω καὶ στὸ λέω; Εἶνε ξένο μυστικό,
Γίνηκε σὲ κάποιον ξένο τῆς ζωῆς περαστικό.
Γεύτηκαν μαζὶ γιὰ λίγο τῆς Ἀγάπης τὸ κρασὶ
Ποῦνε πιὸ πολὺ σπιρτόζο ἀπ' τὴ βρώμια σου μισή.

Βάλε πάλι στὸ ποτῆρι, κάπελα κρασί.
Κέρνα νἂναι γιοματάρι, ἄδειασέ την τὴ μισή.
Ἕνα βράδυ — ποὺ τὰ λέμε — μεσ' τὴ βαρυχειμωνιὰ
Γιὰ ἕνα γέρο μὲ παράδες τὸν παράτησε ἡ νιά.
Καθὼς βλέπεις, γέρο — τράγο, ἡ ἱστορία εἶνε κοινὴ
Ὅμως ὅποιος θὰ τὴν πάθῃ λέει πὼς ξέχωρα πονεῖ.

Στὸ ποτῆρι βάλε πάλι, κάπελα, κρασί,
Κέρνα, κέρνα, στράγγισέ το, ἄδειασέ την τὴ μισή.
Μὴν ξεχνᾶς αὐτὰ ποὺ σοῦπα στὴς ζωῆς πιὰ τὸ γιαλό,
Καθὼς βλέπεις δὲ μὲ νοιάζει, ἄλλοι πάθαν, γὼ γελῶ.
Ἔ! τί στάζει στὸ ποτῆρι; πούφ στυφὸ εἶναι κι' ἁλμυρό,
Μόλεψες, ἀνάθεμά σε, τὸ πιοτό μου μὲ νερό.

Βάλε ὡστόσο στὸ ποτῆρι πάλε, κάπελα, κρασί,
Βάλε κι' ἄλλο, κι' ἄλλο, κι' ἄλλο... ὅσο πέρνει στὴ μισή.

Μετάφρ. *Σπ. Κ. Ἀλεξίου*

ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΝΤΩΝΤΕ

ΤΑ ΨΕΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Μιὰ μόνο γυναίκα ἀγάπησα στὴ ζωή μου, ἔλεγε μιὰ μέρα ὁ ζωγράφος Ν... Ἔζησα μαζύ της πέντε χρόνια ἀπόλυτης εὐτυχίας, χαρᾶς ἥσυχης καὶ γόνιμης. Μπορῶ νὰ πῶ πὼς τῆς χρωστάω τὴ σημερινή μου θέση, τόσο εὔκολη μοῦ φαινόταν ἡ δουλειὰ κοντά της, τόσο φυσικὴ ἡ ἔμπνευση. Ἅμα τὴ συνάντησα μου φάνηκε πὼς ἦτανε δική μου ἀπὸ πάντα. Ἡ ὀμορφιά της, ὁ χαρακτήρας της, συμφωνάγανε μὲ τὰ ὄνειρά μου. Ἡ γυναίκα αὐτὴ δὲ μ' ἄφισε ποτέ· πέθανε στὸ σπίτι μου, στὰ χέρια μου, ἀγαπῶντας ἐμένα... Ἐ λοιπόν, ὅταν τὴ σκέφτουμαι, θυμώνω· Ἂν θελήσω νὰ τὴ φαντασθῶ ὅπως τὴν εἶδα πέντε χρόνια, μ' ὅλη τὴ λάμψη τοῦ ἔρωτα, μὲ τὸ ψηλὸ εὐλύγιστο κορμί της, τὴ χρυσῆ της ὠχρότητα, τὰ χαρακτηριστικά της ποὺ τὴν κάνανε σὰν ἀνατολίτισσα Ἑβραία, κανονικὰ καὶ λεπτὰ παρ' ὅλο τὸ κάπως γεμᾶτο πρόσωπό της, τὴν ἥσυχη ὁμιλία της, τὴ μαλακὴ σὰν τὰ μάτια της, ἂν κυττάξω νὰ δώσω ἕνα σῶμα στὴ γλυκειὰ αὐτὴ ἀνάμνηση, εἶναι γιὰ νὰ τῆς πῶ καλύτερα: «Σὲ μισῶ!...»

Τὴ λέγανε Κλοτίλδη. Στὸ φιλικὸ σπίτι ὅπου συναντηθήκαμε τὴν ξέρανε μὲ τὸ ὄνομα Κα Ντελὸς καὶ λέγανε πὼς ἦτανε χήρα ἑνὸς πλοιάρχου. Ἀλήθεια, φαινότανε πὼς ταξείδεψε πολύ. Ἐκεῖ ποὺ μιλοῦσε, ἔλεγε ἔξαφνα: Ὅταν ἤμουνα στὸ Ταμπίκο... ἢ: κάποτε στὸ λιμάνι τοῦ Βαλπάρεσο... Ἂν ἐξαιρέσῃ κανεὶς αὐτό, τίποτα στὶς κινήσεις της, στὴν ὁμιλία της, τίποτα δὲ μαρτυροῦσε τὴν ἀταξία, τὴ βιασύνη τῶν ἀποτόμων ἀναχωρήσεων καὶ ἀφίξεων. Ἦτανε Παριζιάνα, ντενότανε μὲ γοῦστο, χωρὶς αὐτὰ τὰ μπουρνούζια ποὺ χαρακτηρίζουνε τὶς γυναῖκες τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν, ποὺ εἶναι ντυμένες μὲ φορέματα ταξειδιοῦ.

Ὅταν κατάλαβα πὼς τὴν ἀγαπῶ, ἡ μόνη μου ἰδέα ἦταν νὰ τὴ ζητήσω σὲ γάμο. Κάποιος τῆς μίλησε γιὰ μένα. Ἀπάντησε ἁπλῶς πὼς δὲ θὰ ξαναπαντρευότανε. Ἀπέφυγα ἀπὸ τότε νὰ τὴν ξαναϊδῶ· καὶ καθὼς ἡ σκέψη μου ἦταν πολὺ ἀπασχολημένη καὶ δὲ μοῦ ἐπέτρεπε τὴν παραμικρὴ ἐργασία, ἀποφάσισα νὰ ταξειδέψω. Ἔκανα τὶς προετοιμασίες τοῦ ταξειδιοῦ, ὅταν ἕνα πρωΐ, στὸ δωμάτιό μου, μὲς στὸ ἀνακάτωμα τῶν ἀνοιγμένων ἐπίπλων καὶ τῶν σκόρπιων δεμάτων, εἶδα ἔκπληκτος νὰ μπαίνῃ ἡ Κα Ντελός.

«Γιατὶ φεύγετε; μοῦ εἶπε γλυκά... Γιατί μὲ ἀγαπᾶτε; Κι' ἐγὼ σᾶς ἀγαπῶ. Μόνο (ἐδῶ ἡ φωνή της ἔτρεμε λιγάκι) μόνο ποὺ εἶμαι παντρεμένη». Καὶ μοῦ διηγήθηκε τὴν ἱστορία της.

Ὁλόκληρο μυθιστόρημα ἀγάπης καὶ ἐγκαταλείψεως. Ὁ ἄντρας της ἔπινε, τὴν

Ἀλφόνσος Ντωντὲ

ἔδερνε. Χωρίσανε τρία χρόνια μετὰ τὸ γάμο τους. Ἡ οἰκογένειά της εἶχε μία καλὴ θέση στὸ Παρίσι, ἀλλὰ ἀπὸ τότε ποὺ παντρέφτηκε δὲν ἤθελαν νὰ τὴν δεχθοῦν. Ἦταν ἀνεψιὰ ἑνὸς ἀρχιραββίνου. Ἡ ἀδελφή της, χήρα ἑνὸς ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, εἶχε παντρευτῆ σὲ δεύτερο γάμο τὸν ἀρχιδασοφύλακα τοῦ δάσους τοῦ Σαὶν Ζερμαίν. Ὅσο γι' αὐτήν, κατεσταλμένη ἀπὸ τὸν ἄντρα της, ἦταν πολὺ μορφωμένη καὶ εἶχε ταλέντα ποὺ τὰ χρησιμοποιοῦσε. Ἔδινε μαθήματα πιάνου σὲ πλούσια σπίτια, καὶ κέρδιζε μὲ τὸ παραπάνω.

Ἡ ἱστορία ἦτανε συγκινητική, ἀλλὰ γεμάτη ἀπὸ τὶς χαριτωμένες αὐτὲς ἐπαναλήψεις, ἀπὸ τὰ ἀτελείωτα αὐτὰ ἐπεισόδια ποὺ μπερδεύουν τὶς γυναικεῖες διηγήσεις. Καὶ γι' αὐτὸ τῆς χρειάστηκαν πολλὲς μέρες νὰ μοῦ τὰ διηγηθῆ. Εἶχα νοικιάσει στὴν ὁδὸ Αὐτοκρατείρας ἕνα σπιτάκι γιὰ τοὺς δυό μας. Θὰ μποροῦσα νὰ μείνω ἐκεῖ ἕνα χρόνο νὰ τὴν ἀκούω, νὰ τὴν κυττάζω, χωρὶς νὰ σκέπτουμαι νὰ ἐργαστῶ. Ἐκείνη πρώτη μοῦ θύμισε τὸ ἀτελιέ μου, καὶ δὲν μπόρεσα νὰ τὴν ἐμποδίσω νὰ ξαναρχίσῃ τὰ μαθήματά της. Αὐτὴ ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς ζωῆς της μὲ συγκινοῦσε πολύ. Θαύμαζα τὴν περήφανη αὐτὴ ψυχή, κι' ἂς αἰσθανόμουνα τὸν ἑαυτό μου ταπεινωμένο λίγο μπροστὰ στὴν ἀποφασιστικότητα αὐτή. Ὅλη μέρα εἴμαστε λοιπὸν χωρισμένοι καὶ μόνο τὸ βράδυ συναντιώμαστε στὸ σπίτι μας.

Μὲ τὶ εὐτυχία γύριζα σπίτι, τόσο ἀνυπόμονος ὅταν ἀργοῦσε νἄρθῃ καὶ τόσο εὐτυχισμένος ὅταν τὴν ἔβρισκα ἐκεῖ πρὶν ἀπὸ μένα. Ἀπ' τοὺς δρόμους της στὸ Παρίσι μοῦφερνε μπουκέτα, σπάνια λουλούδια· κάπου κάπου τὴν ἀνάγκαζα νὰ δεχτῇ ἕνα δῶρο, μὰ μοῦλεγε γελῶντας πὼς ἤτανε πλουσιότερη ἀπὸ μένα, κι' ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὰ μαθήματά της θὰ τῆς ἀφίνανε ἀρκετὰ εἰσοδήματα γιατὶ ντυνότανε πάντα κομψὰ καὶ ἀκριβά.

Ἐξ' ἄλλου ἡ δουλειά της δὲν ἤτανε καθόλου κουραστική, ἔλεγε. Ὅλες οἱ μαθήτριές της, κόρες τραπεζιτῶν, χρηματιστῶν, τὴ θαυμάζανε, τὴ σεβόνταν· καὶ πολλὲς φορὲς μοῦδειξε ἕνα βραχιόλι, ἕνα δαχτυλίδι ποὺ τῆς δίνανε. Ἔξω ἀπ' τὶς ὧρες τῆς ἐργασίας, δὲν χωριζόμαστε ποτέ· δὲν πηγαίναμε πουθενά. Τὴν Κυριακὴ μόνο ἔφευγε γιὰ τὸ Σαὶν Ζερμαὶν νὰ δῇ τὴν ἀδελφή της, τὴ γυναίκα τοῦ ἀρχιδασοφύλακα, ποὺ λίγον καιρὸ τώρα, τἄχε καλὰ μαζύ της. Τὴ συνώδευα στὸ σταθμό. Γύριζε τὸ ἴδιο βράδυ, καὶ συχνὰ δίναμε ραντεβοῦ σ' ἕνα διάμεσο σταθμό, κοντὰ στὸ ποτάμι ἢ μὲς στὰ δάση. Μοῦ διηγότανε τὴν ἐπίσκεψή της, πῶς ἤβρε τὰ παιδιά, τὴν εὐτυχία τῆς οἰκογένειας. Αὐτὸ μὲ στενοχωροῦσε γιὰ λογαριασμό της, ποὺ τανε χωρὶς οἰκογένεια, καὶ διπλασίαζα τὴν τρυφερότητά μου, γιὰ νὰ τὴν κάμω νὰ λησμονήσῃ τὴ θέση της αὐτή, ποὺ τόσο σκληρὰ θὰ βασάνιζε μιὰ τέτοια γυναίκα.

Τὶ εὐτυχισμένος καιρὸς ἐργασίας κι' ἐμπιστοσύνης. Δὲν ὑποπτεύομουνα τίποτα. Ὅ,τι ἔλεγε φαινότανε τόσο ἀληθινό, τόσο φυσικό! Ἕνα μόνο κακὸ τῆς ἔβρισκα. Κάπου κάπου, μιλῶντας γιὰ τὰ σπίτια ὅπου πήγαινε, γιὰ τὶς οἰκογένειες τῶν μαθητῶν της, τῆς ἐρχότανε στὸ νοῦ μιὰ ἀφθονία φανταστικῶν λεπτομερειῶν καὶ μικρῶν σκανδάλων, ποὺ ἐπινοοῦσε διαρκῶς. Ἔπλεκε πάντα μυθιστορήματα γύρω της, κι' ἡ ζωή της περνοῦσε σὲ φανταστικοὺς συνδυασμούς. Οἱ χίμαιρες αὐτὲς ἐλάττωναν τὴν εὐτυχία μου. Ἐγὼ ποὺ θἄθελα νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμο γιὰ νὰ ζήσω κλεισμένος μαζύ της, τὴν ἔβρισκα πολὺ ἀπασχολημένη μὲ πράγματα ποὺ δὲν εἶχαν τὸ παραμικρὸ ἐνδιαφέρον. Ἀλλὰ μποροῦσα νὰ συχωρέσω τὸ ἐλάττωμα αὐτὸ σὲ μιὰ νέα καὶ δυστυχισμένη γυναίκα, ποὺ ἡ ζωή της ἦταν ὡς τότε ἕνα θλιβερὸ μυθιστόρημα χωρὶς πιθανὴ λύση.

Μιὰ φορὰ μόνο εἶχα μιὰ ὑποψία, ἕνα προαίσθημα μᾶλλον. Μιὰ Κυριακὴ βράδυ δὲ γύρισε νὰ κοιμηθῇ· εἶχα ἀπελπιστῆ. Τὶ νὰ κάμω; Νὰ πάω στὸ Σαὶν-Ζερμαίν; Μπορεῖ νὰ τὴν ἔβανα σὲ δύσκολη θέση. Ὡστόσο, ὕστερα ἀπὸ μιὰ φριχτὴ νύχτα, ἤμουν ἀποφασισμένος νὰ φύγω, ὅταν ἔφτασε κάτωχρη, στενοχωρημένη. Ἡ ἀδελφή της ἦταν ἄρρωστη· ἀναγκάστηκε νὰ μείνῃ γιὰ νὰ τὴν περιποιηθῇ. Πίστευα ἐκεῖνα ποὺ μοῦλεγε, χωρὶς νὰ τὴν ὑποψιαστῶ. Δυὸ φορὲς τὴν ἴδια ἑβδομάδα ξαναγύρισε στὸ Σαὶν-Ζερμαὶν νὰ κοιμηθῇ ἐκεῖ· ὕστερα, ἅμα τέλειωσε ἡ ἀρρώστια, ξανάρχισε τὴν ἥσυχη καὶ κανονική της ζωή.

Δυστυχῶς σὲ λίγον καιρὸ ἀρρώστησε καὶ κείνη μὲ τὴ σειρά της. Μιὰ μέρα γύρισε ἀπ' τὰ μαθήματά της, τρέμοντας, μουσκίδι, χάλια. Κρυολόγησε ἄσχημα. Μοῦρθε νὰ τρελλαθῶ ἀπ' τὸ κακό μου. Ὕστερα δὲ συλλογίστηκα παρὰ πῶς νὰ τῆς κάμω λίγο γλυκώτερες τὶς τελευταῖες της στιγμές. Τὴν οἰκογένειά της, ποὺ τὴν ἀγαποῦσε τόσο, ποῦτανε τόσο ὑπερήφανη γι' αὐτήν, θὰ τὴν ξανάφερνα κοντὰ στὸ κρεββάτι τῆς ἑτοιμοθάνατης. Χωρὶς νὰ τῆς πῶ τίποτα, ἔγραψα πρῶτα-πρῶτα στὴν ἀδελφή της, στὸ Σαὶν-Ζερμαίν, ἔτρεξα καὶ στὸ θεῖο της τὸν ἀρχιραββῖνο. Δὲν ξέρω σὲ τὶ ἀκατάλληλη ὥρα ἔφτασα. Οἱ μεγάλες καταστροφὲς ἀνακατώνουνε τὴ ζωὴ ὥς τὶς μικρότερές της λεπτομέρειες. Νομίζω πὼς ὁ καλὸς ραββῖνος ἔτρωγε. Ἤρθε ἀνήσυχος, μὲ δέχτηκε στὸ χόλλ.

«Κύριε, τοῦ εἶπα, ὑπάρχουνε στιγμὲς ὅπου τὰ μίση πρέπει νὰ ἀφίνωνται κατὰ μέρος.

Τὸ σεβάσμιο πρόσωπό του γύρισε προς ἐμένα, ἔκπληκτο.

Ἐπανέλαβα:

— Ἡ ἀνεψιά σας πεθαίνει.

— Ἡ ἀνεψιά μου!... Μὰ δὲν ἔχω ἀνεψιά, λάθος κάνετε.

— Ὦ! σᾶς παρακαλῶ, κύριε, λησμονῆστε τὶς ἀσήμαντες αὐτὲς οἰκογενειακὲς διαφορές... Σᾶς μιλῶ γιὰ τὴν κυρία Ντελός, τὴ γυναίκα τοῦ λοχαγοῦ...

— Δὲν ξέρω καμμία κυρία Ντελός... Κάνετε λάθος, παιδί μου, σᾶς βεβαιῶ.

Καὶ ἥσυχα μ' ἔσπρωχνε πρὸς τὴν πόρτα, νομίζοντας πὼς ἤθελα νὰ τὸν κοροϊδέψω ἢ πὼς ἤμουνα τρελλός. Θᾶχα ἀλήθεια πολὺ παράξενο ὕφος. Αὐτὸ ποὺ μάθαινα ἤτανε τόσο ἀπροσδόκητο, τόσο τρομερό... Μοῦχε πεῖ λοιπὸν ψέμματα... Γιατί... Ἔξαφνα μοῦρθε στὸ νοῦ μιὰ ἰδέα. Πῆγα στὸ σπίτι μιᾶς ἀπ' τὶς μαθήτριές της, ποὺ πάντοτε μοῦ μιλοῦσε γι' αὐτήν, στὴν κόρη ἑνὸς πλουσίου τραπεζίτη.

«Δὲν εἶν' ἐδῶ.

— Ναί, τὸ ξέρω καλά... Εἶναι μιὰ κυρία ποὺ δίνει μαθήματα πιάνου στὶς δεσποινίδες.

— Δὲν ἔχουμε δεσποινίδες στὸ σπίτι, οὔτε καὶ πιάνο... Δὲν ξέρω τί θέλετε νὰ πῆτε». Καὶ μοῦκλεισε κατάμουτρα τὴν πύρτα θυμωμένη.

Δὲν ἔψαξα πιά. Ἤμουνα βέβαιος πὼς θᾶβρισκα παντοῦ τὴν ἴδια ἀπάντηση καὶ καὶ τὴν ἴδια ἀπογοήτευση. Ὅταν ἐγύρισα στὸ φτωχικὸ σπιτάκι μας, μοῦδωσαν ἕνα γράμμα ἀπ' τὸ Σαὶν-Ζερμαίν. Τ' ἄνοιξα, ξέρωντας ἀπὸ πρὶν τί θᾶλεγε. Ὁ δασοφύλακας δὲν ἤξερε οὔτε κι' αὐτὸς καμμιὰ κυρία Ντελός. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶχε οὔτε γυναίκα οὔτε παιδί...

Ἦταν τὸ τελευταῖο πλῆγμα. Ὥστε πέντε ὁλόκληρα χρόνια κάθε λόγος της ἤτανε κι' ἕνα ψέμμα... Χίλιες σκέψεις ζηλοτυπίας μὲ καταλάβανε συγχρόνως καὶ τρελλός, μὴ ξέροντας τί κάνω, μπῆκα στὴν κάμαρα ὅπου πέθαινε. Ὅλες οἱ ἐρωτήσεις ποὺ μὲ βασανίζανε ἔπεσαν μαζὶ στὸ κρεββάτι τῆς ἀγωνίας: «Τί ἔκανες στὸ Σαὶν Ζερμαὶν τὴν Κυριακή; Ποῦ περνοῦσες τὶς μέρες σου;... Ποῦ κοιμήθηκες ἐκείνη τὴ νύχτα; Ἐμπρὸς ἀπάντησέ μου!» Κι' ἔσκυβα πάνου της ζητῶντας στὸ βάθος τῶν ὑπερήφανων κι' ὡραίων ματιῶν της τὶς ἀπαντήσεις ποὺ περίμενα μ' ἀγωνία· μὰ ἔμεινε ἀμίλητη, ἀτάραχη.

Ἐπανέλαβα, τρέμωντας ἀπὸ λύσσα: «Δὲν ἔκανες μαθήματα. Πῆγα παντοῦ. Κανένας δὲν σὲ ξέρει... Ποῦ τἄβρισκες λοιπὸν αὐτὰ τὰ λεφτά, αὐτὲς τὶς ντανέλλες, αὐτὰ τὰ κοσμήματα; Μοῦρριξε μιὰ θλιβερὴ ματιά, κι' αὐτὸ ἦταν ὅλο... Ἀλλήθεια, θἄπρεπε νὰ μὴ μιλήσω, νὰ τὴν ἀφίσω νὰ πεθάνῃ ἥσυχη... Μὰ τὴν εἶχα ἀγαπήσει πολύ. Ἡ ζηλοτυπία ἤτανε δυνατότερη ἀπ' τὴ συμπόνοια. Ἐξακολούθησα: «Μὲ γέλασες πέντε χρόνια. Κάθε μέρα, κάθε ὥρα, μοῦλεγες ψέμματα... Ἤξερες ὅλη τὴ ζωή μου, κι' ἐγὼ δὲν ἤξερα τίποτα ἀπ' τὴ δική σου. Τίποτα, οὔτε τ' ὄνομά σου. Γιατὶ δὲν εἶναι δικό σου, τὄνομά ποῦχεις;... Ἄ! ψεῦτρα, ψεῦτρα! Καὶ πεθαίνει, καὶ δὲν ξέρω μὲ τὶ ὄνομα νὰ τῆς μιλήσω... Ἐμπρὸς ποιὰ εἶσαι; Ποῦθε ἔρχεσαι; Τὶ ἤρθες νὰ κάμῃς στὴ ζωή μου;... Μὰ μίλησέ μου λοιπόν! Πές μου τίποτα!».

Μάταιες προσπάθειες! Ἀντὶ νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ, γύριζε στενοχωρημένη τὸ κεφάλι της στὸν τοῖχο, σὰ νὰ φοβώτανε πὼς ἡ τελευταία της ματιὰ θὰ μοῦ μαρτυροῦσε τὸ μυστικό της... Κι' ἔτσι πέθανε, ἡ δυστυχισμένη! Πέθανε ψεῦτρα πέρα ὡς πέρα.

ΚΟΝΤΑ ΣΟΥ

Μοιάζω μ' ἐκεῖνα τὰ πουλιὰ ποὺ οἱ κυνηγοὶ πληγώνουν
κατάκαρδα, κι' ἐνῶ πετοῦν πρὸς τὰ γαλάζια αἰθέρια
σὰ νὰ γλυτώσαν, ἄξαφνα τ' ἀβρὰ φτερὰ διπλώνουν
καὶ πέφτουν αἱμοστάλακτα στοῦ κυνηγοῦ τὰ χέρια.

Ἔτσι κι' ἐμὲ τ' ὁλόμαυρο μολύβι τοῦ ματιοῦ σου
μοῦ πλήγωσε καὶ μάτωσε τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς μου
μὰ γέλασα περήφανα γιὰ τὴν ἀπαντοχή σου
κι' ἔφυγα πάλι στὴ σιωπὴ τῆς πρώτης μοναξιᾶς μου.

Τώρα κοντά σου, ὦ νικητή, γυρίζω ὁ νικημένος
τῆς περηφάνειας τὰ φτερὰ ἐγὼ τἄχω διπλωμένα,
δέξου στὰ πόδια σου κοντὰ νὰ μείνω ὁ πληγωμένος
μ' ἕνα γλυκὸ ἀπαλὸ σκοπὸ νὰ τραγουδῶ σὲ σένα.

Πῶς μοιάζω ἐκεῖνα τὰ πουλιὰ ποὺ οἱ κυνηγοὶ πληγώνουν
κατάκαρδα, κι' ἐνῶ πετοῦν πρὸς τὰ γαλάζια αἰθέρια
σὰ νὰ γλυτώσαν, ἄξαφνα τ' ἀβρὰ φτερὰ διπλώνουν
καὶ πέφτουν αἱμοστάλακτα στοῦ κυνηγοῦ τὰ χέρια.

ΒΑΣΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

ΣΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΦΕΓΓΑΡΑΚΙ

Καινούργιο φεγγαράκι, τοῦ ἥλιου ἀδελφούλα,
δὲν θέλω αὐτὸν τὸν μῆνα ποὺ μπαίνει νὰ γεμίσῃς
μὲ μαλαμμα κι' ἀσῆμι τὴν ἄδια μου σακκούλα·
μ' αὐτὸ τὸ δῶρον ἄλλον, ἂν θέλῃς, νὰ τιμήσῃς.

Παρακαλῶ σε μόνον, δρεπάνι τ' οὐρανοῦ,
τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς μου τ' ἀγκάθια νὰ θερίσῃς,
ὑγεία σὰν ἀτσάλι γερὴ νὰ μοῦ χαρίσῃς,
γαλήνη στὴν ψυχή μου καὶ φώτιση στὸν νοῦ.

Καὶ δός μου σὰν τὸ φῶς σου, ποὺ μέρα μὲ τὴν μέρα
πληθαίνει, νὰ πληθαίνῃ τῶν στίχων μου τὸ φῶς.
Εἶνε πολὺ γιὰ μένα, γιὰ τὴν δική μου σφαῖρα
τὸ θεῖο φῶς ποὺ χύνει ὁ θεῖος σου ἀδελφός.

Μὲ φτάνει τὸ δικό σου, ποὺ δὲν θαμπώνει μάτια·
—δὲν ἔχω νὰ φωτίσω βασιλικὰ παλάτια—
γιὰ τὰ φτωχὰ καλύβια τῶν τραγουδιῶν μου φτάνει
τὸ φῶς σου, φεγγαράκι, παλάτια νὰ τὰ κάνῃ.

Δ. ΣΤΑΗΣ

BLINKINE

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

τὸ παλὴ χωριὸ Περεγιασλάφ, στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ, ζοῦσε μιὰ ἑβραΐκη οἰκογένεια, οἱ Κράσνοφ.

Ὁ Μωϋσῆς Κράσνοφ ἦταν ἕνας νέος καὶ γερός ἄντρας. Ἄφινε τὰ μαῦρα του γένεια, καὶ τὸ πρόσωπό του ἤτανε γεμᾶτο τρίχες. Τὰ μάτια του ἤτανε καφφετιά, μὰ τὰ μαῦρα μαλλιὰ ποὺ τοῦ πλαισιόνανε τὸ πρόσωπο, τὰ κάνανε νὰ φαίνουνται κι' αὐτὰ μαῦρα.

Ὁ Θεὸς τοῦχε δώσει τέσσερα παιδιά, τὄνα κορίτσι. Μὲ τοὺς τρεῖς νερόμυλους πούχε, ὁ Κράσνοφ θἦταν εὐτυχισμένος· μὰ βασανιζότανε ποῦξερε τὰ αἰσθήματα ποὔχαν οἱ γειτόνοι του γι' αὐτόν. Ἀλήθεια, κυττάγανε μὲ κάθε τρόπο νὰ κάμουνε κακὸ στὸν παλησεβραῖο. Πολλὲς φορὲς βάλανε φωτιὰ στοὺς μύλους του. Μιὰ φορὰ μάλιστα, ραῖσανε τὸ φρᾶγμα ποὔτανε μπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ Κράσνοφ.

Γι' αὐτὸ κι' ὁ Μωϋσῆς Κράσνοφ τράβαγε πολλὰ ἀπ' τὶς κακίες τους αὐτές, κι' ἂν κι' αὐτὰ τὰ βάσανα τοῦ ταράζανε τὸν ὕπνο, φυλαγότανε μὴ πῇ τίποτα στοὺς δικούς του... Γιατὶ νὰ τοὺς ἀνησυχῇ κι' αὐτούς; Ὑπομονετικός, περίμενε τὴ μέρα ποὺ κουρασμένοι οἱ γειτονές του θ' ἀποφασίζανε νὰ γίνουνε καλύτεροι. Ἀναστέναξε σὰ συλλογιζότανε τὴ μέρα κείνη καὶ τοιμαζότανε κιόλας νὰ τοὺς τὰ συχωρέσῃ ὅλα, ὅταν, μὲ σκυμμένο κεφάλι, θὰ ρχόντουσαν νὰ ξομολογηθοῦνε καὶ νὰ τοῦ ζητήσουνε συγγνώμη.

Κι' ὁ Κράσνοφ δειχνόταν εὐγενικὸς καὶ πρόθυμος στὶς σχέσεις του μὲ τοὺς χωριάτες, τοὺς ἐχθρούς του. Μὰ τότε ἔτυχε κάτι τόσο σοβαρό, ποὺ κάθε ἐλπίδα συμφιλιώσεως χάθηκε ξαφνικά.

Ἡ μοναχοκόρη του ἡ Σίφρα πνίγηκε μυστηριωδῶς... Κι' ἀπ' τὴ μέρα αὐτὴ ὁ Κράσνοφ ἄλλαξε τελείως. Στὴν ὄψη του καὶ στὸ χαρακτῆρα του δὲν ἤτανε καθόλου ὁ ἴδιος ἄνθρωπος. Τὸν βλέπανε νάναι σκεφτικὸς καὶ τὸ ζαρωμένο του πρόσωπο καθρέφτιζε τὴν ἀπελπιοία τῆς πληγωμένης του καρδιᾶς. Τὰ μαλλιά του εἶχαν ἀσπρίσει ξαφνικὰ κι' ἔμενε βυθισμένος σὲ μιὰ ἀνησυχαστικὴ σιωπή. Ὅταν ἔβλεπε τοὺς ἐχθρούς του, ὁ Μωϋσῆς δὲν ἔστριβε τὸ κεφάλι του. Προσπερνοῦσε χωρὶς νὰ πῇ λέξη, σὰ νὰ μὴν ἤξερε κανέναν...

Τὸ πτῶμα τῆς Σίφρας δὲ βρέθηκε πουθενά. Μὰ τὰ χριστιανόπουλα λέγανε πὼς ἔπεσε κάπου κοντὰ σ' ἕνα μῦλο στὰ ριζὰ τοῦ βουνοῦ. Ἀπ' τὴ μέρα κείνη ὁ Μωϋσῆς πήγαινε συχνὰ νὰ περάσῃ τὴ νύχτα στὸ μῦλο του... Τὸν καιρὸ τοῦ Φάσκα καὶ τῆς Σκηνοπηγίας, ὅταν τὰ κύματα ξεσπάγανε μανιασμένα, ὁ Μωϋσῆς κοιμώτανε κεῖ πέρα σὲ μιὰ σχεδία ἀκούγωντας παθητικὰ τὸ πάφλασμα τῶν κυμάτων.

Στὸ σπίτι τρέμανε ποὺ τὸν βλέπανε νὰ ἐκτίθεται ἔτσι. Ἡ γυναίκα του τοῦλεγε ἀνήσυχη:

— Δὲν σὲ καταλαβαίνω! Δὲν εἶν ἀρκετὴ ἡ στενοχώρια μας; Εἶν ἀνάγκη νὰ φεύγῃς κι' ἀπ' τὸ σπίτι!...

Καὶ φοβισμένη κύτταζε τὰ ἀποχαυνωμένα μάτια τοῦ ἄντρός της, ποὺ δὲν καταδεχότανε κὰν νὰ ἀπαντήσῃ...

Μιὰ φορά, μιὰ σκοτεινὴ νύχτα, οἱ φαράδες εἶδανε τὸν Κράσνοφ ξαπλωμένον στὴ σχεδία του. Στὴν ἀρχὴ τρομάξανε... Νομίζανε πὼς βλέπανε κάνα στοιχειό... Ἅμα ὅμως καταλάβανε τὸν Κράσνοφ δὲν λιγόστεψε ὁ φόβος τους. Χανόντουσαν σὲ ὑποθέσεις. Τί δουλειὰ εἶχε ὁ Ἑβραῖος νὰ πάῃ κεῖ; Μάγος ἤτανε; Μιὰ κι' ἕνας ἑβραῖος εἶν ἱκανὸς γιὰ ὅλα! Κι' ὅσοι εἶχανε τὸ πιὸ πολὺ κουράγιο, ζωηροὶ ἀπ' τὴν πολλὴ βότκα, τὸν πλησιάσανε γιὰ νὰ δοῦνε τὴν ἀλήθεια.

Μὰ ὁ φόβος μεγάλωσε στὴ χώρα Οἱ χωριάτες κάμανε συμβούλιο. Ἀποφασίσανε νὰ στείλουνε στὸ Μωϋσῆ τὸ γεροντώτερο ἄνθρωπο τοῦ τόπου, τὸ Μακάρ, ποῦταν ὀγδόντα χρόνων. Κι' ὁ Μακὰρ ἤρθε στὸ μῦλο, μὲ τὴν τραγιάσκα στὸ χέρι. Εἶδε κεῖ ἕνα σακκὶ γεμᾶτο στάρι, κάθησε ἀπάνου κι' ἄρχισε:

— Ἐγὼ εἶμαι χριστιανός· ἐσὺ εἶσαι ἑβραῖος... Μὰ ὁ Χριστὸς μᾶς λέει ν' ἀγαπᾶμε ὅλον τὸν κόσμο...

Ὕστερα ὁ γέρος ἔχασε τὸ νῆμα τῶν ἰδεῶν του· σταυροκοπήθηκε καὶ κύτταξε κατάματα τὸ Μωϋσῆ.

Ἡ καλὴ καὶ γαλήνια ματιὰ τοῦ Μακὰρ μπόρεσε νὰ δόσῃ θάρρος στὸν Κράσνοφ· Αὐτὸς καταλάβαινε τὸ σκοπὸ τῆς ἐπίσκεψής του: ὁ γέρος, σκεφτότανε, ἦρθε νὰ μοῦ ζητήσῃ καμμιὰ χάρη. Κι' ὁ Μωϋσῆς ἔμεινε χωρὶς νὰ πῇ λέξη, μὴ ξέροντας τί στάση νὰ κρατήσῃ μπροστὰ στὸ γέρο... Αὐτὸ τὸν ταπείνωνε. Ἤθελε ὅμως νὰ μιλάσῃ μὲ τὸν Μακάρ. Κι' ὅμως οἱ ἄλλοι χριστιανοὶ τὸν εἶχανε κάμει νὰ ὑποφέρῃ τόσο. Ἀλήθεια, ὁ Μωϋσῆς δὲν μποροῦσε νὰ τὸν καταστήσῃ ὑπεύθυνο γι' αὐτὲς τῆς ζημιὲς ποὔπαθε. Μεταξύ τους ποτὲ δὲν τσακωθήκανε· οὔτε τοὺς πέρασε ἡ ἰδέα ποτέ... Δυὸ καλοὶ γειτόνοι ποὺ ζούσανε εἰρηνικά... Ὁ Μακὰρ δὲν μποροῦσε νὰ θεωρηθῇ ποτέ του ὑπεύθυνος. Κι' ὁ Μωϋσῆς τοῦπε:

— Μακάρ, πατερούλη, σὲ γνώρισα σὰν ἤσουνα σαράντα χρόνων· πάει καιρὸς ποὺ ζοῦμε κοντὰ κοντά. Μὲ εἶδες παιδί. Ὁ πατέρας μου εἶχε πολὺ καλὴ ἰδέα γιὰ σένα, σὲ εἶχε γιὰ τίμιον ἄνθρωπο. Κι' ἐγὼ αὐτὴν τὴν ἰδέα ἔχω· πάντα ζοῦμε σὰν καλοὶ γειτόνοι. Πές μου, ἔχεις νὰ μὲ κατηγορήσῃς γιὰ τίποτα; Φέρθηκα ποτὲ πρόστυχα; Ἔκανα ποτὲ κακὸ σὲ κανένα; Πές το, πατερούλη, πές το σὲ παρακαλῶ, γιατί, ναί, γιατὶ μὲ κάνουνε νὰ ὑποφέρω;

Ὁ Μωϋσῆς δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ βαστήξῃ τὰ δάκρυά του... Οἱ πλατειοὶ καὶ νευρικοὶ του ὦμοι τρέμανε σὰν νὰ τοὺς τινάζανε δυὸ δυνατὰ χέρια. Τα δάκρυά του κάνανε στὸ σκονισμένο χῶμα μικρὲς σκοῦρες πιτσιλιές. Ὁ Μακὰρ ἀνατρίχιασε σὰ φύλλο, σταυροκοπήθηκε ψιθυρίζοντας:

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάῃ! Νὰ σὲ φυλάῃ ὁ πατέρας, Μωϋσῆ!

— Ἤτανε τόσο δροσάτη, τόσο ἄξια! εἶπε ὁΜοῦσέ. Εἶχε ὅλα τὰ καλά. Τὴν ἀγαποῦσα πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλα μου τὰ παιδιά. Ὁ Θεὸς μὲ τιμώρησε...

Ὁ γέρο-Μακὰρ ἄφησε τὸ κεφαλί του νὰ γύρῃ λυπητερά.

— Νὰ τὴ θάβανε τοὐλάχιστον σὰν ἑβραῖα, δὲν θὰ ὑπόφερνε... Ποιός ξέρει ποὺ πλανιέται ἡ βασανισμένη της ψυχή;... Ἴσως ἡσύχαζα ἂν ἤξερα ποῦναι τὸ σῶμα της... Ξέρω πὼς δὲν κάνει νὰ παραπονιέται κανεὶς γιὰ ὅ,τι κάνει ὁ Θεός. Μὰ ἡ λύπη μου εἶναι τόσο βαθειά!

— Ἐμπρός, παιδί μου, τὸν παρηγόρησε ὁ γέρο-Μακάρ, εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος· ὁ Θεὸς νὰ σὲ συχωράῃ.

***

Δυὸ μέρες ὕστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο, τὸ ἁμάξι τοῦ παπᾶ Σέργιου πῆγε νὰ φρῇ τὸ γέρο-Μακάρ. Αὐτός, στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ εἶπε μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὴν κουβέντα του μὲ τὸν ἑβραῖο. Ἡ νύφη τοῦ παπᾶ ἔκλαψε μὲ μαῦρο δάκρυ ὅταν ὁ γέρο-Μακὰρ μίλησε γιὰ τὴν καλωσύνη τοῦ Μωϋσῆ... Τοῦπε:

— Λέγε, λέγε κι' ἄλλα πατερούλη· πῶς εἶν αὐτὸς ὁ Κράσνοφ; Εἶναι κάταστρος, λές. Ἔκλαιγε, λές, σὰ μίλαγε γιὰ τὴν κόρη του;...

Τὸ μάτι αὐτῆς τῆς γυναίκας τρόμαζε τὸ γέρο χωριάτη. Κι' ὅταν ὁ Μακὰρ τῆς εἶπε πὼς ἔτσι ἤτανε, τὴν πιάσανε τέτοια κλάματα ποὺ οἱ ἄλλοι τὴν πήγανε στὸ κρεββάτι της.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε κι' ὅλοι λέγανε στὴ χώρα πὼς ἡ πνιγμένη παρουσιαζότανε συχνὰ τὴ νύχτα. Ἔμενε καθιστὴ λέγανε στοὺς βράχους ποῦτανε πάνου ἀπ' τὸ μῦλο... Ἄνθρωποι μυαλωμένοι, λογικοὶ καὶ γέροι λέγανε πὼς τὴν εἴδανε καθαρά· εἶχε καρφώσει τὰ μάτια της στὸν πατέρα της, ποῦτανε ξαπλωμένος στὴ σχεδία.

***

Μιὰ χιονοπωρινὴ νύχτα, μιὰ ἀπ' τὶς νύχτες αὐτὲς ὅπου κι' ἐκεῖνοι ποῦχανε τὸ πιὸ πολὺ κουράγιο δὲν βαστάγανε νὰ βγοῦνε νὰ φαρέψουνε. Μιὰ νύχτα ὅπου τ' ἀερικὰ παλεύανε στὸν πάτο τοῦ νεροῦ. Ὁ ἀγέρας ἔβγανε κάτι κλάμματα κάτι βουγγητα, κι' οἱ χωριάτες κλεινόντουσαν, ἀμπαρωνόντουσαν στὰ σπίτια τους, τὸ ποτάμι κυλοῦσε γρήγορα, ἀκουγόταν ὁ θόρυβος τῶν κυμάτων καὶ τὸ πάφλασμά τους ἔβγανε μιὰ παράξενη μουσική... Ὁ Μωϋσῆς ἤτανε ξαπλωμένος στὴ σχεδία του, προσέχοντας στὸ θυμό τοῦ ποταμοῦ.

Κάτι τοῦλεγε πὼς ἡ κόρη του δὲν μποροῦσε νὰ μὴν ξεπροβάλλῃ τέτοια νύ-

χτα . . . Ἀφοῦ, ὅπως ἦταν τὸ πιθανώτερο, πλανιώτανε στὸ χάος . . .

Μὰ αὐτός, κινδύνευε σὲ κάθε στιγμὴ νὰ τὸν πάρουνε τὰ κύματα. Ὁ μῦλος κόντευε νὰ πλημμυρίσῃ. Τὸ φράγμα βόγγαε, ὑποχωροῦσε σχεδόν· σὲ λίγο τραντάχτηκε κι' ἔσπασε στὸ τέλος.

Μιὰ στιγμὴ ἀκόμα, μιὰ στιγμοῦλα.

***

— Πατέρα !...

Ἡ καρδιὰ τοῦ Κράσνοφ βασανίζεται καὶ καίγεται ἀπὸ νοσταλγία καὶ τρόμο. Τί θέλει νὰ πῇ αὐτό ; Ὄνειρο εἶναι ; Ἡ καρδιά του, ποῦχει ἀποκάμει πιά, τὸν γελάει μήπως ; Σιγά - σιγὰ γίνεται φῶς μέσα του· πιάνει τὸ σῶμα του γιὰ νὰ νιώσῃ πὼς ζῇ... Μὲ καθαρὸ πνεῦμα κυττάει ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ποταμό, καὶ θαῦμα ! Βλέπει τὴ Σίφρα... Τὸν κυττάει ἥσυχη, ἀτάραχη. Καὶ τὴν ἀναγνωρίζει : αὐτὴ εἶναι, σάρξ ἐκ τῆς σαρκός του...

Ὁ ἀγέρας δυναμώνει, τραγουδάει τὸ μακάβριο τραγοῦδι του. Τὰ ἀφρισμένα σώματα φουσκώνουνε, σὰ νὰ θέλουνε νὰ τὸν παρασύρουνε αὐτόν, τὸν Μωϋσῆ Κράσνοφ! Ἡ σχεδία προσβάλλεται ξαφνικὰ ἀπ' τὰ μανιασμένα κύματα...

— Πατέρα ! Ἐγὼ εἶμαι, ἡ Σίφρα σου ! Ἡ ἀγαπημένη σου κόρη ! Ἤρθα νὰ σοῦ πῶ πὼς εἶμαι καλά !... Δὲ βασανίζουμαι πιά, εἶμαι στὸν παράδεισο !...

— Ἄχ ! Κό-ρη-μου !...

Ὁ ἀγέρας φυσάει μὲ μανία· τὰ ἄγρια κύματα δυναμώνουν ἀκόμη. Ἡ σχεδία φαίνεται τώρα πὼς πλέει πάνου ἀπ' τὸ ποτάμι...

— Ἄχ ! Πατέρα μου, ἀγαπημένε μου πατέρα, πνίγεσαι !

Ἄξαφνα ἡ ὀπτασία χάθηκε ἀπ' τὴν ὄχθη. Τὰ κύματα, ποὺ βράζανε σὰ νερὸ σὲ καζάνι, παρασύρουνε στὸ ἀγριεμένο ρεῦμα τους, τὴν κοματιασμένη σχεδία...

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ χωριάτες κλάψανε δυὸ ἀνθρώπους παρμένους ἀπ' τ' ἄπονα κύματα : Τὸ Μωϋσῆ Κράσνοφ καὶ τὴ νύφη τοῦ παπᾶ Σέργιου.

ΦΑΛΤΑ' Ι'ΤΣ

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΩΝ ΜΑΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Οἱ θαλασσινοί μας τὸ εἶχαν παλιώτερα τάμα νὰ περάσουν στὰ σπίτια των ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου μέχρι τῶν Φώτων. Τὸ διάστημα αὐτὸ ἦτο τὸ μικρότερο τῆς ναυτικῆς τεμπελιᾶς γιατὶ ἄλλοι παρέτειναν τὴν διαμονή των εἰς τὴν πατρίδα ὡς τὰς Ἀπόκρεω καὶ ἄλλοι ὡς τὴν Μεγάλη Σαρακοστή.

Τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τῶν Φώτων ἐχαλοῦσεν ὁ κόσμος ἀπὸ τὰ γλέντια τῶν θαλασσινῶν.

Οἱ σφουγγαράδες ὅμως τὸ παράκαναν.

Αὐτοὶ ἐννοοῦσαν νὰ φᾶνε ὅλην τὴν προκαταβολὴ ποὺ τοὺς ἔδινεν ὁ ***ξεκινητὴς*** στὸ κρασὶ καὶ στὰ ὄργανα.

Ἡ Ὕδρα καὶ ἡ Αἴγινα ἄλλαζαν μορφὴ τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ σφουγγαράδες ἐγύριζαν στὸν τόπο των· τότε ἐμαζεύοντο ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ ὅλοι οἱ περισσευούμενοι λαϊκοὶ ὀργανοπαῖκται εἰς τὴν Ὕδρα καὶ τὴν Αἴγινα καὶ ἔπαιζαν ἡμέρα καὶ νύχτα ναυλωμένοι ἀπὸ τοὺς σφουγγαράδες.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναχώρησις τῶν σφουγγαράδων ἐγίνετο παλαιότερα μὲ ἐξαιρετικὸ κέφι καὶ μὲ πυροβολισμούς.

Τὸ καράβι, ποὺ ἔμενεν ὅλον τὸν καιρὸ μέσα στὸ λιμάνι, ἄνοιγε πανιὰ καὶ ἔβγαινε ἔξω ἀπ' τὸ λιμάνι καὶ ἐπερίμενε.

Οἱ σφουγγαράδες ὅμως δὲν ἐννοοῦσαν νὰ ἀφίσουν ἔτσι εὔκολα τὸ τραγοῦδι, τὸ ὄργανο καὶ τὸ κρασί. Τὰ μαγαζιὰ ἔκλειναν ἕνα-ἕνα τὰ μεσάνυχτα καὶ ἔφερναν πολλὲς φορὲς τοὺς σφουγγαράδες στὴν βάρκα σηκωτοὺς καὶ ἀναίσθητους ἀπὸ τὸ μεθῦσι.

Τώρα τὰ πράγματα αὐτὰ ἄλλαξαν. Τὰ γλέντια τῶν ναυτικῶν εἶναι ὀλιγώτερον ζωηρὰ καὶ ἡ ἐπιστροφὴ καὶ ἡ ἀναχώρησις τῶν σφουγγαράδικων σκαφῶν καὶ τῶν ἄλλων καραβιῶν ἀκανόνιστη.

Οἱ Ἕλληνες θαλασσινοὶ ἔχασαν τὸ παλιὸ κέφι των καὶ τὴν παλιὰ κουβαρντοσύνη των. Ὁ ἀτμὸς καὶ ἡ βενζίνα ἐχάλασαν τὴν τάξιν τῆς θαλασσινῆς ζωῆς, τὴν ἔκαναν πεζή, μονότονη, ἄτονη.

Ὅλο τὸν καιρὸ ταξεῖδι καὶ ξεκούρασμα καὶ διασκέδασις κάτι τὸ σπάνιο. Οἱ σημερινοὶ θαλασσινοὶ ποὺ ταξειδεύουν στοὺς ὠκεανοὺς κάνουν δυὸ καὶ τρία καὶ τέσσερα χρόνια νὰ γυρίσουν στὴν πατρίδα των. Τὸ βαπόρι ἔχει σενεχῆ δουλειά, δὲν ἐνδιαφέρεται οὔτε γιὰ τοὺς πάγους. οὔτε γιὰ τὴν φουρτοῦνα καὶ οἱ ναῦται τοῦ βαποριοῦ δὲν μποροῦν νὰ ζητήσουν πιὰ ἀπὸ τὸν καπετάνιο νὰ βρίσκεται τὰ χριστούγεννα ἢ τὸ νέο ἔτος εἰς τὴν πατρίδα.

Τὰ ἔθιμα καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἑλλήνων θαλασσινῶν ἦσαν μοιρασμένα μεταξὺ τῆς διαμονῆς στὴν πατρίδα, καὶ τοῦ ταξειδευμοῦ.

Σκυλίσια δουλειὰ στὸ ταξεῖδι, γλέντι μέχρις ἀποκτηνώσεως στὴν πατρίδα. Ἔτσι ἐπερνοῦσε ἡ ζωὴ τῶν θαλασσινῶν μας τὴν ἐποχὴ ποὺ ἐκυριάρχει τὸ πανὶ καὶ ἡ θάλασσα ἄνοιγε τὰ μυστικά της μόνον σ' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἐδούλευαν ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί.

Ἡ πρωτοχρονιὰ εἰς τὰ σπίτια τῶν θαλασσινῶν μας εἶχεν ἀλλοιώτικη μεγαλοπρέπεια.

Τότε ἡ καπετάνισσα καὶ οἱ καπετανοποῦλες ἐδέχοντο ὅλο σχεδὸν τὸ χωριό, καὶ τότε οἱ θαλασσινοὶ οἱ γυρίζοντες μὲ τὸ κρύο ἢ μὲ τὴν ζέστη μὲ τὸ σακκάκι ἀναρριχτὸ στὸν ὦμο ἀπεφάσιζαν ἐπιτέλους νὰ τὸ φορέσουν ἀνθρωπινά, καὶ νὰ ἀρχίσουν τὰς ἀτελειώτους ἐπισκέψεις των.

Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἠκούετο καὶ τὸ μπουζοῦκι τῶν θαλασσινῶν καὶ ἐχορεύετο ὁ ἡρωϊκὸς ζεϊμπέκικος, ὁ ὁποῖος, ἄγνωστον πῶς, ἂν καὶ ἀπὸ τοὺς στεριανοὺς ζεϊμπέκηδες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας δημιουργηθεὶς ἢ διατηρηθείς, ἐθεωρήθη ἀπὸ τοὺς ναυτικούς μας ὡς κατ' ἐξοχὴν θαλασσινὸς χορός.

Τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν ἐγίνοντο καὶ οἱ περισσότεροι γάμοι καὶ οἱ περισσότεροι ἀρραβῶνες τῶν θαλασσινῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔπρεπε τὰ τρομπόνια νὰ πέφτουν ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ λιακωτὰ κι' ἀπὸ τὶς αὐλὲς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πλώρη καὶ τὴν πρύμνη τῶν καραβιῶν.

Καὶ ἀκόμη τὴν ἐποχὴν αὐτὴ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἰδῇ ἐπιτέλους στὴν ἐκκλησία τὶς καπετανοποῦλες, γιατί ὅλο τὸν ἄλλο καιρὸ ἦσαν κλεισμέναι στὰ σπίτια των, ὅπως τὸ ἐπέβαλαν τὰ αὐστηρὰ θαλασσινὰ ἔθιμα, τὰ ἔχοντα τὴν ἀρχήν των ἴσως εἰς τὸν φόβον τῶν πειρατῶν καὶ τὰς ἁρπαγὰς τῶν κοριτσιῶν καὶ νέων γυναικῶν ποὺ ἔκαναν αὐτοὶ ἀπὸ τὰ παράλια μέρη.

Ἡ Ἰθάκη, ἡ Λιβαθὼ τῆς Κεφαλληνίας αἱ Οἰνοῦσαι, ἡ Ἄνδρος, τὸ Γαλαξεῖδι, ἡ Κάσσος, ἡ Σῦρος, τὰ Βάτικα, τὸ Λιτόχωρο, τὸ Κρανίδι, ἡ Ὕδρα, τὸ Τρίκερι, ἡ Κούλουρη, καὶ τόσα καὶ τόσα ἀκόμη μέρη ἐξακολουθοῦν ὡς σήμερα νὰ ζοῦν ἀπὸ τὴν θάλασσα. Ἀλλὰ τὰ λιμάνια τώρα τὸ νέο ἔτος εἶναι ἄδεια, καὶ τὰ μαγαζιὰ καὶ τὰ καφενεῖα ἔρημα ἀπὸ τοὺς θαλασσοδουλευτάδες, ποὺ ξεχνοῦν πιὰ ἢ δὲν μποροῦν νὰ γυρίσουν τὴν ἐποχὴν αὐτὴ στὴν πατρίδα των.

ΤΑ ΞΕΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ἀριστερά : Ἡ Ἄνυρία Κιουρὶ ποὺ ἔλαβε τὸ Νόμπελ τῆς Χημείας.—Εἰς τὸ μέσον· «Ὁ Βασιλεὺς τῆς Σουηδίας» δίδει τὸ βραβεῖον εἰς τὸν Τόμας Μάνν.—***Δεξιά :*** Τὸ πλῆθος παρακολουθεῖ τὴν συνεδρίασιν διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ βραβείου Νόμπελ.

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ

Καλὴ κυρία μὲ τὴ γλυκειὰ γοητεία τὴ θλιμμένη,
παὺ κάποια τύχη μ' ἔφερε κοντά σας μιὰ βραδειά,
χωρὶς κανένας ἀπ' τοὺς δυὸ ποτὲ νὰ τὸ προσμένῃ,
ποιὸς ἔλεε νὰ πληγώσετε μιὰ τρυφερὴ καρδιά ;

Τὴν ὥρα ποὺ ἐμιλούσατε γιὰ στίχους καὶ βιβλία
μὲ ἀργὴ φωνὴ καὶ σοβαρὴ ποὺ ἐκύλα μουσική,
ἐγὼ εἶχα ἀπολησμονηθῆ στὴν κρύφια σου μαγεία
κι' οὔτ' ἔβλεπα τοὺς φίλους μου ποὺ κάθονταν ἐκεῖ.

Ἂν οἱ ἄλλοι μάθαν νὰ ζητοῦν τὸν ἔρωτα ἀπ' τὴ [νειότη,
μὰ τάχα τί θὰ πείραζεν, ἀλήθεια, ὅταν ἐγὼ
ποὺ μόνος πάω τοῦ ἀνήξερου τὸ δρόμο ταξειδιώτη
ποθοῦσα νἆχα τῆς στοργῆς τὸ χέρι γιὰ ὁδηγό ;

Πῶς νὰ στὸ εἰπῶ; Σ' ἀγάπησα καὶ σὲ γυρεύω τώρα
ποὺ τὸ χρυσὸ φθινόπωρο σὲ κάνει στὸ παιδὶ
λαχταριστὴ κι' ὁλόγλυκη σὰ γινωμένη ὀπώρα
ποὺ ἐβάρυνε καὶ λύγισε νὰ πέσῃ ἀπ' τὸ κλαδί.

Μὲ πόση θέρμη νἆξερες αἰφνίδια θὰ πηδοῦσα
στὴν ἀγκαλιά σου ὅπου καλοῦν τὸν πόθο οἱ πειρα- [σμοί,
κι' ἀτέλειωτα στὸ ξέσπασμα τὸ πρῶτο θὰ φιλοῦσα
τὰ χείλη σου, τὰ χέρια σου, τὰ στήθη, τὸ κορμί.

Διπλὴ θὰ σ' ἔνοιωθα χαρά, σὰ μάνα κι' ἐρωμένη,
καὶ θ' ἀρχινοῦσα δίπλα σου βαθειὰ κι' εἰρηνική,
σὰν τῶν παλιῶν παραμυθιῶν, μιὰ ἀγάπη εὐτυχισμένη
ποὺ δὲ θὰ τὴν ἐτάραζε καμμιὰ ὑποψία κακή.

Ὁ ἀπαυδημένος σου ἔρωτας, ποὺ εἶν' ὅλος μιὰ ἀγωνία,
μὲ μιᾶς θ' ἀναφτερώνονταν στὸ θρίαμβο τὸ στερνὸ
ποὺ θἄσμιγε τῆς ὥριμης γυναίκας τὴ σοφία,
μὲ τὴν ὁρμὴ τὴν ξέφρενη τῶν εἴκοσι χρονῶ.

Ὅμως γιατὶ νὰ ἀνησυχῶ κι' ἐσᾶς χωρὶς αἰτία,
ἀφοῦ μετάνοιωσα γι' αὐτὴ τὴν τόλμη τὴν τρελλή,
μ' ὅσα μπορεῖ σὲ μιὰ στιγμὴ νὰ πλάσῃ ἡ φαντασία
τοῦ ἐφήβου ποὺ δὲ γεύτηκεν ἀκόμα τὸ φιλί;

Καλὴ κυρία, δὲ σᾶς ζητῶ νὰ μὴν ἀδιαφορῆστε
στὸν ἔρωτα ποὺ θὰ χαθῇ γιὰ πάντα στὴ σιωπή,
κι' ἀκόμα θἄθελα πολύ, σᾶς λέω, νὰ λησμονῆστε
πὼς κάποιος σᾶς ἀγάπησε χωρὶς νὰ σᾶς τὸ πῇ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ἡ ἕδρα καὶ ὁ καθηγητὴς

Μερικοὶ γνωστοὶ λογοτέχνες μᾶς ἔγραψαν ἐπιστολὲς καὶ μᾶς πληροφοροῦν ὅτι καίτοι συμφωνοῦν μὲ τὴν πρότασή μας νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἕδρα τῆς Νεοελληνικῆς στὸ Πανεπιστήμιο στὸν κ. Ἀριστο Καμπάνη, φρονοῦν ἐν τούτοις ὅτι θὰ ἦταν σκόπιμο νὰ προηγηθῇ μιὰ σειρὰ ὁμιλιῶν σχετικῶν μὲ τὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία μέσα στὶς πανεπιστημιακὲς αἴθουσες. Θὰ ἐδεχόμεθα μ' εὐχαρίστηση νὰ γίνουν οἱ ὁμιλίες αὐτές, καθὼς προτείνουν οἱ ἐπιστολογράφοι μας, ἀπὸ δυὸ-τρεῖς ἐνδεδειγμένους κριτικοὺς καὶ μελετητὰς τῆς φιλολογίας μας, ἂν ἐπρόκειτο νὰ προκύψῃ ἀπ' αὐτὲς κάποιο θετικὸ συμπέρασμα. Ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζουμε ἀρκετὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, νομίζουμε ὅτι οἱ ὁμιλίες αὐτὲς δὲν θὰ εἶχαν νὰ μεταβάλουν καθόλου οὔτε τὶς δικές μας οὔτε τῶν ἀνωτέρων παραγόντων τὶς γνῶμες. Γνωριζόμεθα τόσο ἀναμεταξύ μας, ὥστε δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ συμβῇ καμμιὰ παραγνώριση ἢ ἀδικία, γιατὶ ἡ θέση τοῦ καθενὸς εἶναι καθωρισμένη καὶ οἱ δυνατότητές του ὑπολογισμένες. Ἑπομένως, χωρὶς νὰ ἐπεκτεινώμεθα περισσότερο σὲ ἄσκοπες συζητήσεις, φρονοῦμε καὶ πάλι ὅτι ὁ μόνος κατάλληλος γιὰ τὴν πλήρωση τῆς ἕδρας τῆς Νεοελληνικῆς στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ὁ κ. Ἀριστος Καμπάνης. Ἂς ἐλπίσουμε τέλος ὅτι τὸ ζήτημα θὰ ἀποβάλῃ τὸν ἀκαδημαϊκό του χαρακτῆρα καὶ θὰ κινήσῃ τὴν προσοχὴ καὶ τῶν κύκλων τῶν—ἂς ποῦμε τὴ λέξη—ἐξωπεριοδικῶν.

Ἡ δημοσία αἰσθητική

Πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ, ἐφόσον ἀποτελεῖ πραγματικὴ κατάσταση, ὅτι ἡ αἰσθητικὴ τῶν συγχρόνων Ἀθηνῶν δὲν εὑρίσκεται σὲ τέτοιο ὀπισθοδρομικὸ σημεῖο, ὥστε νὰ ἱκανοποιῆται μὲ τὰ ἀνάγλυφα καὶ τοὺς ἀνδριάντες τῶν δρόμων καὶ τῶν πλατειῶν μας. Γιατὶ μήτε τὰ μαρμάρινα κατασκευάσματα τῶν προπυλαίων τοῦ Πανεπιστημίου, μήτε οἱ ὀξειδωμένοι χαλκοὶ τῆς πλατείας Συντάγματος καὶ τοῦ Ζαππείου μποροῦν πιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν στὸ κοινὸ γοῦστο ποὺ ἔχει ἐξελιχθῆ σημαντικὰ καὶ παρουσιάζει περισσότερες ἀπαιτήσεις. Τὸ πολὺ-πολὺ νὰ σταματοῦν μερικοὺς ἀνειδοποίητους ἐπαρχιῶτες καὶ νὰ τοὺς κρατοῦν σ' ἕνα στιγμιαῖο θαυμασμό, ἀπ' τὸν ὁποῖο μήτε ἡ ὑπόθεση τῆς τέχνης μήτε ἡ ἀντίληψη τοῦ κοινοῦ ἔχει νὰ ὠφεληθῆ. Σήμερα ποὺ ἔχουν προοδεύσει τόσο πολὺ ἡ ἀνδριαντοποιΐα καὶ ἡ ἀναγλυφοποιΐα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μένουμε κι' ἐμεῖς κι' οἱ ξένοι μὲ τὴν ἐντύπωση ὅτι ὑπάρχει ἔλλειψη Ἑλλήνων τεχνιτῶν ἀξίων τοῦ ὀνόματός των καὶ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ πρωτεύουσα ἀνέχεται νὰ τὴ στολίζουν οἰκτρὲς γελοιογραφίες θαυμαστῶν ἀρχαίων προτύπων. Τὸν καιρὸ ποὺ στηθῆκαν οἱ παραπάνω προτομὲς ἐπικρατοῦσαν ἄλλα γοῦστα κι' οἱ περιστάσεις δὲν ἐπέβαλλαν τὴν αὐστηρότητα ποὺ χρειάζεται σήμερα στὶς ἐκδηλώσεις τῆς τέχνης. Εἶναι ἐπιτέλους ζήτημα δημοσίας καλαισθησίας καὶ πρέπει νὰ κατανοηθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς ἁρμοδίους, ἀφοῦ προηγουμένως ἔχει γίνει αἰσθητὸ στὸ λαό, ὅτι ἀπαιτεῖται βαθμιαία ἀντικατάσταση τῶν χειροτέρων ἀπὸ τὰ σημερινὰ αὐτὰ κατὰ συνθήκην ἔργα τέχνης καὶ μεγαλύτερη προσοχὴ στὴν ἐκλογὴ τῶν μελλοντικῶν διακοσμητικῶν τῶν ἀθηναϊκῶν πάρκων καὶ πλατειῶν.

Οἱ μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων.

Τὸ ζήτημα τῆς μεταφράσεως τῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, γιὰ τὸ ὁποῖο γράψαμε ἄλλοτε κι' ἐμεῖς, ἐπῆρε πιὰ τὴ νομοθετικὴ ὁδὸ καὶ τελευταῖα συζητήθηκε καὶ στὴ Γερουσία, ἡ ὁποία ὅμως ἐπεφυλάχθηκε νὰ γνωμοδοτήσῃ ὕστερα ἀπὸ τὶς γιορτές. Παρὰ τὶς ἀντιρήσεις ποὺ θὰ ὑπῆρχαν σχετικὰ ἐκ μέρους ἐλαχίστων ὑπερβολικὰ εὐθίκτων ἀρχαιολατρῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ταχθῆ ἐναντίον τῆς προτάσεως, ὑποστηρίζοντας ὅτι τὰ κείμενα ἐκεῖνα δὲν πρέπει νὰ ὑποστοῦν καμμιὰ μεταβολή, ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν στὴν ὁμιλουμένη καὶ τῆς γνωριμίας των μ' εὐρύτερο κύκλο διανοητικὸ ἀποβαίνει πλέον ἀναπότρεπτη. Ὅλοι μας ξέρουμε ὅτι ὁ Αἰσχύλος, μεταφερμένος στὴ δημοτικὴ ἀπὸ τὸν ἀριστοτέχνη ποιητὴ τῶν «Σκαραβαίων καὶ Τερακότων», παραμένει ἀκόμα ἀνέκδοτος, ἐνῶ τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημά μας ἐπιμένει νὰ διδάσκωνται οἱ μαθηταί μας τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἀπὸ ἄθλιες σχολικὲς μεταφράσεις, ἀφοῦ δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς εἰσαγάγῃ ἀπ' εὐθείας στὸ νόημα τοῦ πρωτοτύπου. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ κάθε ἐπιφύλαξη καὶ ν' ἀρχίσῃ μιὰ συστηματικὴ ἐργασία, γιὰ ὅσους ἀπ'

τοὺς ἀρχαίους μας λείπει, ἡ ὁποία νὰ βρῇ τὴν κρατικὴ υἱοθέτηση καὶ νὰ συντελέσῃ σὲ μιὰ μόρφωση πραγματικὴ καὶ ἀποτελεσματική. Ὑπάρχουν εὐτυχῶς στὸν τόπο μας ἀρκετοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν καὶ τὰ ἐφόδια καὶ τὸ ζῆλο γιὰ νὰ ἀναλάβουν ἕνα παρόμοιο ἐθνωφελέστατο ἔργο.

Ὁ διαγωνισμὸς καλλονῆς

Ο καινούργιος χρόνος ἐμπῆκε πιὰ καὶ ἐπίκειται ὁ ἀπαραίτητος διαγωνισμὸς καλλονῆς, κατὰ τὸν ὁποῖο θὰ ἐκλεγῇ ἡ ὡραιοτέρα γυναίκα κάθε Χώρας γιὰ νὰ λάβῃ τὸν τίτλο τῆς μίς τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ἀπὸ τὴν παγευρωπαϊκὴ αὐτὴ κίνηση δὲν μποροῦσε φυσικὰ νὰ μείνῃ ἔξω καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἔχει ἐπὶ πλέον τὸ πλεονέκτημα νὰ διατηρῇ μιὰν ἀρχαιοτάτη παράδοση ἀξία συνεχίσεως. Ἡ κεντρικὴ λοιπὸν ἐπιτροπή, ἡ ὁποία ἑδρεύει στὸ Παρίσι, ἀνέθεσε τὴ διεξαγωγὴ τοῦ σχετικοῦ διαγωνισμοῦ διὰ τὴν Ἑλλάδα στὴν Ἕνωση τῶν Συντακτῶν, ἕνα σωματεῖο ἀρκετὰ σοβαρὸ καὶ μὲ πλήρη συναίσθηση τοῦ προορισμοῦ του. Παρετηρήθη ὅμως ὅτι διάφορες ἐφημερίδες, περιοδικὰ καὶ ὀργανώσεις, ἀνέλαβαν ἀπρόσκλητα μέρος στὴν ὑπόθεση καὶ θέλουν νὰ παραστήσουν ὅτι παίζουν σπουδαιότατο ρόλο ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀνεπιθυμήτων αὐτῶν προσφορῶν, οἱ ὁποῖες τείνουν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν καὶ νὰ ἐκφυλίσουν τὸ ζήτημα, θὰ εἴχαμε νὰ προβοῦμε σὲ μιὰ ἀπαραίτητη σύσταση. Ἐν πρώτοις οἱ ἀπρόσκλητοι αὐτοὶ παράγοντες ὀφείλουν νὰ καταλάβουν ὅτι ἀποκλείεται ἡ ἀνάμιξίς τους σὲ διαγωνισμὸ ποὺ ἔχει ἀναληφθῆ ὑπεύθυνα ἀπὸ ἐπίσημη ὀργάνωση, ἡ ὁποία καταβάλλει κάθε ἐνέργεια γιὰ τὴν ἐπιτυχία του καὶ ἔχει προβεῖ ἤδη στὴν ἐκλογὴ τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν καλλιστείων. Στὸ κοινὸν ἐξ ἄλλου θὰ εἴχαμε νὰ συστήσουμε νὰ μὴ δίνῃ καμμιὰ προσοχὴ σὲ παρόμοιες παραπλανευτικὲς προσπάθειες ἰδιοτελοῦς σκοπιμότητος, ἀλλὰ νὰ ἔρχεται ἀπ' εὐθείας σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἕνωση τῶν Συντακτῶν, τὴ μόνη ἁρμοδία ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

Τὰ συγγράμματα τῶν καθηγητῶν.

Μᾶς καταγγέλλεται σχετικὰ μὲ τὸ Πανεπιστήμιό μας κάποιο ἔκτροπο, γιὰ νὰ μὴ τοῦ δώσουμε ἄλλο βαρύτερο χαρακτηρισμό, ποὺ αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν προέρχεται ἀπὸ τοὺς φοιτητάς, ἀλλὰ ἀπὸ μερικοὺς τῶν καθηγητῶν. Πρόκειται γιὰ τὶς χρηματικὲς προκαταβολὲς ποὺ ἔχουν πάρει ὡρισμένοι ἀπ' αὐτοὺς μὲ τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ προέβαιναν σὲ προσεχῆ ἔκδοση τῶν συγγραμμάτων των. Τὰ χρήματα ὅμως ἔμειναν στὰ χέρια τους καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία ἀκόμα νὰ βγοῦν. Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ προκαταβολὲς αὐτὲς ἔχουν παρθῆ σχεδὸν ἐκβιαστικά, γιατὶ οἱ φοιτηταὶ ὑποχρεώνονταν νὰ τὶς πληρώσουν θέλοντας καὶ μή, μὲ τὴν ἀπειλὴ κάποτε τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὶς ἐξετάσεις. Στὸ μεταξὺ οἱ περισσότεροι ἔχουν λάβει τὰ διπλώματά τους καὶ οἱ ὑπόλοιποι τὸ ἔχουν πάρει ἀπόφαση πιὰ ὅτι δὲν θὰ ἐφοδιασθοῦν μὲ τὰ προαγορασθέντα συγγράμματα. Κι' ἔτσι διαιωνίζεται μιὰ θλιβερὴ κατάσταση, χωρὶς νἄχῃ κανένας τὴν τόλμη νὰ ἀποκαλύψῃ τὰ κρούσματα αὐτῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως ποὺ καὶ τοὺς φοιτητὰς ζημιώνει, ἀλλὰ καὶ τὸ γόητρο τῶν καθηγητῶν καταρρακώνει. Νομίζουμε ὅτι τὸ κακὸ πρέπει νὰ σταματήσῃ. Κι' ἀφοῦ δὲν εἶναι εὔκολο νὰ ἐπιστραφοῦν τὰ χρήματα, παρίσταται ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅσο τὸ δυνατὸ γρηγορώτερα ἡ ἔκδοση τῶν ἀναγγελθέντων βιβλίων, γιατὶ δὲ χρωστοῦν τίποτε οἱ ψτωχοὶ νέοι στοὺς τυχὸν πλεονέκτες διδασκάλους των. Ἀρκετὰ ἐπιβαρύνονται μὲ τὶς δυσβάστακτες ἐγγραφές των, δὲ χρειάζεται νὰ αὐξηθοῦν ἀκόμα περισσότερο οἱ οἰκονομικὲς ὑποχρεώσεις των μὲ τοὺς πρωτοτύπους αὐτοὺς μπονταμάδες τῶν καθηγητῶν των.

Νέα περιοδικά.

Ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια ἐπικρατοῦσε στὸν τόπο μας ἡ μανία τῆς ἐκδόσεως ἐφημερίδων. Κάθε Ἕλλην ἐννοοῦσε νὰ βγάλῃ τὸ φύλλο του γιὰ νὰ διακηρύξῃ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ μ' αὐτὸ τὶς γνῶμες του. Ἑλληνικώτατο ἄλλωστε εἶναι καὶ τὸ γνωστὸ δίστιχο: «Ἢ ὑπούργημα μοῦ δίδεις ἢ ἐφημερίδα βγάζω». Τὰ τελευταῖα ὅμως χρόνια ἡ ἰδέα τῆς ἐκδόσεως ἐφημερίδων ἐγκατελείφθη λόγῳ τῶν ἀπαιτουμένων πολλῶν δαπανῶν καὶ ἡ φιλοδοξία τῶν περισσοτέρων περιωρίσθηκε στὴν ἔκδοση περιοδικῶν, τὰ ὁποῖα ὑποτίθεται ὅτι χρειάζονται λιγώτερα ἔξοδα. Καὶ ἔτσι κάθε τόσο μᾶς ἀναγγέλλονται νέα περιοδικά, τὰ ὁποῖα συνήθως τερματίζουν ἄδοξα τὸν ἐφήμερο βίο τους. Γιὰ νὰ βγαίνῃ ἕνα περιοδικὸ ταχτικὰ καὶ μὲ πρόγραμμα, πρέπει καὶ οἱ οἰκονομικοὶ λόγοι νὰ μὴ παραβλέπωνται, ἀλλὰ τὸ κυριώτερο ἡ ἔκδοσή του νὰ ἀνταποκρίνεται σὲ μιὰ ὑφισταμένη ἀνάγκη. Γιατὶ ὅταν βλέπουμε νὰ προετοιμάζωνται ἔντυπα μὲ ἀντιπολιτευτικὸ χαρακτῆρα, μποροῦμε νὰ εἴμεθα βέβαιοι ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ ἀποτύχουν καὶ θὰ διακοποῦν μόλις λείψουν οἱ καθαρῶς προσωπικοὶ λόγοι τῆς ὑπάρξεώς των. Ἐφόσον μάλιστα οἱ φερόμενοι ὡς ἱδρυταὶ πολλῶν τέτοιων περιοδικῶν ἔχουν τόσα βήματα πρὸς ἐκδήλωση τῶν γνωμῶν τους, τὰ περιοδικά τους θὰ καταντήσουν νὰ γίνουν ὄργανα προσωπικῶν ἀντεγκλίσεων, οἱ ὁποῖες δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ βροῦν ἀλλοῦ φιλοξενία. Ἂν ὅμως μεταξὺ τῶν ἀναγγελλομένων περιοδικῶν συμπεριλαμβάνεται καὶ κανένα ποὺ ἀποβλέπει νὰ γίνῃ ὄργανο ὁλόκληρης ὁμάδος μὲ σκοποὺς καὶ ἰδανικά, ἐμεῖς θἄμαστε οἱ πρῶτοι ποὺ θὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν προσπάθειά του καὶ θὰ τὸ προσέξουμε.

RAOUL DE NOLVA

Ο ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΝΙΤΣΕ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Ἰδοὺ ἕνας ἄλλος ἀφορισμὸς ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμεύσῃ σὰν ἔμβλημα τοῦ δικτάτορος :

«Τί εἶναι καλό ; Ὅ,τι διεγείρει στὸν ἄνθρωπο τὸ αἴσθημα τῆς δυνάμεως, τὴ θέλησῃ τῆς δυνάμεως, τὴ δύναμη τὴν ἴδια».

Στὴν πατροπαράδοτη ***ἠθική***, ἀντίτασσει πὼς ὁ εὐγενὴς ἄνθρωπος—ἐκεῖνος δηλαδὴ ποὺ κατέχει ὄχι μόνο τὴ σωματικὴ δύναμη, ἀλλὰ ἐπίσης, καὶ κυρίως, τὴν ψυχικὴ δύναμη — ὥστε ἀκόμη περισσότερο ὁ Ἀρχηγός — ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καθορίζῃ τὴν ἀξία. Δὲν χρειάζεται ἐπικύρωση. Ἀποφασίζει πὼς ὅ,τι τοῦ εἶναι ἐπιβλαβές, εἶναι ἐπιβλαβὲς καθ' ἑαυτό, ξέρει πὼς ἂν τὰ πράγματα τιμῶνται, αὐτὸς τοὺς προσδίδει αὐτὴν τὴν τιμή· εἶναι δημιουργὸς ἀξιῶν». Ἡ ἠθικὴ τῶν κυρίων λέει πὼς μόνο πρὸς τοὺς ἴσους του ἔχει κανεὶς καθήκοντα (ἀλλὰ ὁ Ἀρχηγὸς δὲν ἔχει ἴσους). Ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἐνεργεῖ ὑπεράνω καλοῦ καὶ κακοῦ. Αὐτὸ ἐπιβάλλει τὴν ἱκανότητα «***νὰ χρησιμοποιῇ*** τὴ βαθειὰ εὐγνωμοσύνη καὶ ***τὴν ἄπειρη ἐκδίκηση, τὴν πανουργία στὴν τιμωρία, κάποια ἀνάγκη ἐχθρῶν ὡς παραγώγου τῆς ἀνίας, τῆς ζηλοτυπίας, τῆς μαχητικότητος, τῆς ἀναιδείας τῶν κυριάρχων***».

Ἕπεται ὅτι ἡ ἀριστοκρατικὴ ἠθικὴ—συνεπῶς καὶ ἡ φασιστικὴ ἠθικὴ—εἶναι ***μισαλλόδοξος***. Ἡ μισαλλοδοξία αὐτή, ποὺ τονίζεται ὅτι εἶναι καθῆκον τοῦ πολίτου (ἀρκεῖ νὰ διαβάσῃ κανεὶς τὶς ἰταλικὲς ἐφημερίδες),ἐξασκεῖται, λέει ὁ Νίτσε, στὴν ἀγωγὴ τῆς νεολαίας (στὴν Ἰταλία αὐτὴ ὀργανώνεται στρατιωτικὰ καὶ ὁδηγεῖται νὰ σκέπτεται κατὰ τοὺς κανόνας, ἀπὸ τὴν τρυφερωτέρα ἡλικία ἕως τὴ στιγμὴ ὅπου οἱ ἔφηβοι θὰ μποῦν αὐτομάτως στὸ κόμμα)· στὰ μητριαρχικὰ ἤθη (τὸ διαζύγιο δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ νέος ποινικὸς κῶδιξ τιμωρεῖ τὴ μοιχεῖα μὲ τριετῆ φυλάκιση)· στοὺς ποινικοὺς νόμους (ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐπανεφέρθη καὶ ὅλες οἱ ποινὲς ἔγιναν βαρύτερες : στὸ πολιτικὸ ἐπίπεδο ἡ τιμωρία ἀνατίθεται σὲ ἔκτακτο δικαστήριο). Καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτὴ κατατάσσει τὴ μισαλλοδοξία μεταξὺ τῶν ἀρετῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα «δικαιοσύνη».

«Ἀλλοίμονο γράφει τό ***Ἰμπέρο***,ἀλλοίμονο σὲ ὅποιον ἐπιμένει νὰ ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα. Ἡ πραγματικότης τὸν συντρίβει. Καὶ σήμερα, ἡ ἰταλικὴ πραγματικότης μπορεῖ νὰ συντρίψῃ ὁποιονδήποτε ἀρνητή. Εἶναι μία πραγματικότης τεραστία, γιατὶ εἶναι φτιασμένη ἀπὸ τὴ θέρμη καὶ τὸ σφρῖγος ***ἑνὸς προνομιούχου λαοῦ*** ποὺ τὸν κρατεῖ στὴ γροθιά του ἕνας νεαρὸς ἀρχηγός, στὸν ὁποῖον ἡ νεότης ἀφίνει ἀνοικτὲς μπροστά του ὅλες τὶς δυνατότητες».

Ὥστε ἡ ἤρεμία τῶν πνευμάτων εἶναι κακό. Πρέπει, ὅσο εἶναι δυνατόν, νὰ διατηρεῖται ἡ διέγερσις τῶν παθῶν γιὰ νὰ προσανατολίζονται αὐτὰ σὲ κατάλληλη στιγμή, χωρὶς συζητήσεις, πρὸς μία ἐνέργεια ἐσωτερικῆς ἢ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Ὁ Μουσσολίνι

Ἡ πίστις καὶ ἡ τυφλὴ ὑπακοή, τὴν ὁποίαν ζητοῦν ὅλοι ὅσοι διοικοῦν, οἱ ἀνώτεροι καὶ οἱ κατώτεροι, οἱ ἐπιθεωρήσεις, οἱ παρελάσεις, τὰ γυμνάσια, οἱ παραινέσεις πρὸς τὰ παιδιά, οἱ λόγοι τέλος τοῦ δικτάτορος πρὸς τὸ λαό, ποὺ διακόπτονται ἀπὸ τὸν τελευταῖον μὲ φωνὲς καὶ ζητωκραυγές, μαρτυροῦν τὴν ἀδιάκοπη ἐργασία ποὺ ἐξετελέσθη γιὰ νὰ διατηρῶνται οἱ μαχηταὶ σὲ μιὰ κατάσταση ἐξάψεως, πυρετοῦ, ἀναμονῆς σημαντικῶν γεγονότων ἢ ἐκπληκτικῆς μεγενθύσεως ἀσημάντων καθημερινῶν συμβάντων, τῆς ὁποίας τὴν ἀναγκαιότητα τόσο καλὰ διέκρινε ὁ Νίτσε.

«Οἱ μεγάλοι κατακτηταὶ πάντοτε ἐκράτησαν τὴν παθητικὴ γλῶσσα τῆς ἀρετῆς. Εἶχαν πάντοτε γύρω τους μᾶζες ποὺ εὑρίσκοντο σὲ μία κατάσταση ἐξάψεως καὶ ἤθελαν νὰ ἀκούουν ἐξημμένους λόγους».

«Γιατὶ κάθε ἐπανάστασις διεγείρει τὴν ἀγριώτερη δραστηριότητα».

Ἡ ἰδέα τοῦ Μουσσολίνι γιὰ τὸν Ἀρχηγό, εἶναι καὶ αὐτὴ ἀνάλογος μὲ τὴν ἰδέα τοῦ Νίτσε.

«Εἶναι ζήτημα μιᾶς ἀνθρωπίνης θελήσεως ἡ προετοιμασία τῶν μεγάλων προσπαθειῶν καὶ οἱ ἔντονες προσπάθειες πειθαρχίας καὶ μορφώσεως, γιὰ τὴ λήξη τῆς φρικτῆς αὐτῆς κυριαρχίας τοῦ παραλόγου καὶ τῆς τύχης, ποὺ λέγεται ἕως τώρα ἱστορία».

Ἰδοὺ καθορισμὸς «στὴ Φυσικὴ Ἱστορία τῆς Ἠθικῆς» τοῦ ἔργου τοῦ ἀρχηγοῦ ποὺ ἀνευρίσκεται σὲ κάθε γραμμή, σὲ κάθε φράση. Ὁ ἀρχηγὸς εὑρίσκεται γιὰ νὰ «βγάνῃ κάτι τὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, προκαλῶντας μία συνένωση καὶ μία ὠφέλιμη συνάθροιση τῶν δυνάμεων καὶ τῶν καθηκόντων». Καὶ εἶναι μάλιστα δυνατὸν ὁ Μπενίτο Μουσσολίνι νὰ συνήνωσε τὸν δικτάτορα μὲ τὸν φιλόσοφο τοῦ μέλλοντος, «τοῦ ὁποίου ἡ ἀναζήτησις τῆς γνώσεως εἶναι δημιουργία, ἡ δημιουργία νομοθεσία, ἡ θέλησις τῆς ἀληθείας ἀλήθεια τῆς δυνάμεως, καὶ ὁ ὁποῖος φέρει τὴν μάχαιραν τῆς βιοψίας εἰς τὸν λαιμὸν τῶν συγχρόνων του ἀρετῶν». Εἶναι καὶ αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς ρόλους τοῦ Νίτσε.

Ἀλλὰ ὅποιος λέγει ἱεραρχία ἐννοεῖ βαθειὰ διαίρεση μεταξὺ τῶν ἀτόμων. Ἡ πρόοδος, ὑπὸ τὴν δημοκρατικὴν της ἔννοιαν, ὑποστηρίζει ὁ κ. Μουσσολίνι μετὰ τὸν Νίτσε, δὲν εἶναι παρὰ μία ἐσφαλμένη ἰδέα, ἀφοῦ τείνει στὴν ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων, στὴν ἰσότητα τῆς ἀξίας τῶν ἀτόμων, στὴν κατάργηση τῶν ταξικῶν διαφορῶν. Πρέπει, ἀπεναντίας νὰ δημιουργηθοῦν ἀποστάσεις, νὰ ἀνασκαφοῦν ἄβυσσοι μεταξὺ τῶν διαφόρων λειτουργιῶν καὶ συνεπῶς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Τὰ ἔθνη δὲν ζητοῦν τὴν πρόοδο, ἀλλὰ τὴν κυριαρχία· καὶ ἂν εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ κυρίαρχοι ποὺ ἐπιτυγχάνουν εἶναι σπάνιοι, ὑπάρχουν ἐν τούτοις φυλαὶ ὁλόκληροι, ***προνομιοῦχοι,*** λαοὶ ἢ ἔθνη ποὺ ὑπὸ ἰδιαιτέρας συνθήκας, χαίρουν παρομοίων ἐπιτυχιῶν. Ὁ κ. Μουσσολίνι κηρύττει εἰδικῶς τὸ δόγμα του ***ὑψηλοῦ προορισμοῦ τοῦ ἰταλικοῦ ἔθνους.***

Παρεδέχθη ἐπίσης τὴ γνώμη τοῦ Νίτσε ποὺ ὑποστηρίζει ὅτι κάθε ἀνύψωσις τοῦ ἀνθρωπίνου τύπου εἶναι ἀποκλειστικῶς ἔργον μιᾶς ἀριστοκρατικῆς κοινωνίας ποὺ πιστεύει σὲ μία μακρὰ ἱεραρχικὴ διαδοχή, σὲ μία ἐνίσχυση τῶν διαφορῶν ἀξίας τῶν ἀνθρώπων. Οἱ γνῶμες του ἐπὶ τῆς κυριάρχου τάξεως δὲν εἶναι παρὰ διευκρίνισις αὐτῆς τῆς ἰδέας.

Ποιὸς εἶναι λοιπὸν ὁ ἰδεώδης τύπος τῆς φυλῆς ; Εἶναι κατὰ τὸν Νίτσε, «ἕνας τύπος ποὺ παρουσιάζει λίγα χαρακτηριστικὰ ἀλλὰ πολὺ ἔντονα, ***ἕνα εἶδος ἀνθρώπου αὐστηροῦ, πολεμικοῦ, ὀλιγολόγου, κλεισμένου, ἀποκεκλεισμένου***». Τὸ ὑπόδειγμα ἀκριβῶς ποὺ ὁ κ. Μουσσολίνι προτείνει στοὺς Ἰταλούς. Νὰ ἐργάζεται ἀθορύβως, νὰ μὴ μιλῇ, νὰ δέχεται τὸ κάθε τι σὰν μία διαταγὴ τοῦ κυριάρχου κράτους ποὺ θὰ ἔχει ὅλη τὴ δύναμη, νὰ μὴ κρίνῃ τοὺς ἀνωτέρους του, νὰ ὑπακούῃ, νὰ κάνῃ ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερα παιδιά, νὰ παραιτηθῇ πάσης πρωτοβουλίας,θεωρῶντας σὰν θεῖο δῶρο τὸ ὅτι θὰ εἶναι ἕνα ἁπλὸ ὄργανο στὰ χέρια ἐκείνων ποὺ ἔχουν τὴν ἐξουσία, νὰ τὶ συμβουλεύει, διατάσσει, ἀπαιτεῖ τὸ ἀριστοκρατικὸ κράτος.

«Νὰ ξέρῃ νὰ σιωπᾷ, νὰ εἶναι σκληρὸς καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται ποὺ δὲν εἶναι ποιητικός», αὐτὲς εἶναι οἱ ἀρχὲς τοῦ κ. Μουσσολίνι. Αὐτὸς ὁ ἰταλικὸς λαός, ὁ ἀεικίνητος, ὁ ταραχώδης, ὁ ἀσταθής, ποὺ τείνει στὴν ἄρνηση καὶ τὴν ἀμφιβολία θὰ μεταβάλῃ, λέει ὁ κ. Μουσσολίνι, πρόσωπο ἐντὸς εἰκοσαετίας. Ἔχων ὡς ὑπόδειγμα τὴν πρωτοπορεῖα ποὺ τὸν διευθύνει, θὰ

πάρῃ μία ἔκφραση τεταμένη, σκληρὴ μάλιστα· δὲν τὴν βλέπουν ἤδη στὸ πρόσωπο δεκάδων χιλιάδων ἀτόμων ;

Ἔτσι θὰ νικηθῇ ὁ σκεπτικισμός, ποὺ παραλύει τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα. Ἡ παράλυσις αὐτή, λέει ἀκόμη ὁ Νίτσε, εἶναι τόσο ἐντονώτερη, ὅσον περισσότερον χρόνον ἔχει ἐγκλιματισθῇ ὁ πολιτισμός· τείνει νὰ ἐξαφανισθῇ ὅπου ὁ «βάρβαρος» κατορθώνει νὰ διατηρήσῃ καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δικαιώματά του κάτω ἀπὸ τὴν ἐλαφρὴ ἐπένδυση τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ.

Συνεπῶς ἡ πιὸ νοσηρὰ θέλησις βρίσκεται στὴ σύγχρονη Γαλλία. Καὶ τὴν ἰδέα αὐτὴ τὴν ἔκαμε δική του ὁ κ. Μουσσολίνι. Ὡδηγούμενος ἀπὸ αὐτὴν ἔκαμε τὸ φασισμὸ μία μεγάλη ἐπιχείρηση καταστροφῆς, ποὺ σκοπεύει νὰ γκρεμίσῃ τὴν κοινωνία ποὺ ἵδρυσε ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1789· ἐξηγεῖ τὸ πεῖσμα μὲ τὸ ὁποῖον καταγγέλονται τὰ μειονεκτήματα τῆς δημοκρατίας καὶ διὰ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν Ἰταλία τὴν συγκρίνει διαρκῶς μὲ τὴ Γαλλία.

Δὲν εἶναι ἐξ ἄλλου ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἡ ἰταλικὴ σκέψις ταυτίζεται μὲ τὴ θεωρία τοῦ Νίτσε. Ὁ μεγαλύτερος συγγραφεὺς τοῦ τέλους τοῦ Θ' αἰῶνος καὶ τῶν δεκαπέντε πρώτων ἐτῶν τοῦ Κ', ὁ Γαβριὴλ ντ' Ἀνούντσιο, παρεδέχθη ἐπίσης, χωρὶς ὅμως νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἀτομικῆς ἠθικῆς, τὰς ἀρχὰς τοῦ Νίτσε. Μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς πὼς παρεσκεύασε τὴν νίκη τῆς πολὺ εὐρυτέρας πολιτικοκοινωνικῆς θεωρίας ποὺ ἐγκαθίδρυσε ὁ φασισμός ;

Ἴσως πεῖ κανείς, καὶ μὲ τὸ δίκιο του, πὼς οἱ φασίσται ποὺ μετεῖχαν στὶς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων τους πολὺ λίγο ἐνδιεφέροντο νὰ δικαιολογήσουν τὶς πράξεις τους μὲ τὸν Νίτσε ἢ τὸν ντ' Ἀνούντσιο. Ἀλλὰ τὸ περιβάλλον τῆς μορφωμένης ἀστικῆς τάξεως ἦταν ἕτοιμο νὰ ὑποδεχθῇ τὴν ἀρχὴ τοῦ περιουσίου λαοῦ καὶ τοῦ προνομιούχου κυρίου στοὺς ὁποίους ὅλα εἶναι ἐπιτετραμμένα χάρις στὴ θέλησή τους νὰ κυριαρχήσουν. Ἐξ ἄλλου τὰ θούρια τοῦ ντ' Ἀνούντσιο, ποὺ ἀρχίζουν μὲ τὶς ***Ναυτικὲς ᾠδὲς***, ἂν καὶ ἀκολουθοῦσαν τὴ φιλολογικὴ παράδοση τοῦ ἰταλικοῦ ἐθνικισμοῦ, ἀντέγραφαν τὸν Νίτσε, ποὺ ἀνειγγειλε τὴν «καινούργια πολεμικὴ ἐποχή», γιατὶ «ὁ καιρὸς τῆς μικροπολιτικῆς πέρασε· ἤδη ὁ αἰὼν ποὺ ἔρχεται—ὁ δικός μας—μᾶς κάνει νὰ προβλέψουμε τὴν πάλη γιὰ τὴν κοσμοκρατορία καὶ τὴν ἀσυγκράτητη ὤθηση πρὸς τὴ μεγάλη πολιτική.

Μὲ κίνδυνο νὰ λυπήσω μερικοὺς ἀνθρώπους γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ θεωρία τοῦ ἀπολύτου ἐθνικισμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ βγαίνῃ παρὰ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν παραδόσεων, εἶναι ἀναμφίβολον πὼς ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἰδεῶν τοῦ κ. Μουσσολίνι ἀνήκει στὸν Νίτσε. Τὰ ἴδια πρόσωπα θὰ μποροῦσαν, ἀλήθεια, νὰ ποῦν πὼς χωρὶς τὴν ἰταλικὴ ἀναγέννηση, ὁ Νίτσε δὲν θὰ ἔγραφε ὅ,τι ἔγραψε, πὼς ἀφήρεσε ἁπλῶς ἀπὸ τὴν ἱστορία τὶς σχηματικὲς γραμμὲς τοῦ τύπου ποὺ διέγραψε καὶ πὼς μέσα ἀπ' τὸν τύπο αὐτὸν ἡ Ἰταλία ἀνακαλύπτει τὴν ἴδια τὴν Ἰταλία. Σ' αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ ἀπαντήσουμε πώς, χωρὶς τὸν Νίτσε, χωρὶς δηλαδὴ τὸ ὑπόδειγμα ποὺ προσέφερε αὐτός, δὲν θὰ ἀνευρίσκετο οὔτε τόσο γρήγορα, οὔτε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΕΒΩ

ΤΑ ΓΑΝΤΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Βέβαια, δὲ ζεῖ κανεὶς ὅπως θέλει. Ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ξέρω γιατί, ἐνῶ εἶμαι τριάντα ἕξη χρόνων, εἶμαι γραφεὺς δευτέρας στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν. Μπῆκα στὸ ὑπουργεῖο πρὸ δεκάξη χρόνων, χάρη στὸ νονό μου ποὺταν ἄλλοτε ὑποδιευθυντής. «Νὰ ἕνας ἀπ' τοὺς μέλλοντες διευθυντές !» ἔλεγε ὁ παληὸς αὐτὸς οἰκογενειακὸς φίλος, ὅταν τοὺδειξα τοὺς κολοὺς βαθμοὺς ποὺ πῆρα στὸ γυμνάσιο. Τότε, οἱ γονεῖς μου κι' ἐγὼ πιστέψαμε στὸ τέλος πὼς αὐτὸ θέλαμε καὶ μεῖς.

Μαρσὲλ Πρεβώ

Καὶ πῆγα ὑπεράριθμος, γραφεὺς τετάρτης, γραφεὺς τρίτης, γραφεὺς δευτέρας. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ πὼς ἔπληξα στὸ στάδιό μου : οὔτε καὶ διασκέδασα πολύ. Δὲν ἔχω πολλὴ δουλειά· ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ μου, ἔχω κάτι εἰσοδηματάκια ποὺ μ' ἄφισαν οἱ γονεῖς μου· εἶμαι καλά· πῆρα μιὰ ὡραῖα γυναίκα· «κι' ὅμως κάτι μοῦ λείπει, δὲν ξέρω τί, γιὰ νἆμαι τελείως εὐτυχής. Ἴσως, αὐτὸ ποὺ μοῦ λείπει νἆν ἁπλούστατα ἡ ἱκανότητα νὰ πάρω ἀπόφαση νὰ ζήσω πάντα ὅπως ζῶ τώρα, ἔχω τὴν ἰδέα πὼς τὸ σήμερα δὲ λογαριάζεται, πὼς δὲν εἶναι παρὰ ἕνα εἶδος ἀπαραίτητου διάδρομου ποὺ πάει στὸ ***αὔριο,*** τὸ αὔριο ὅπου θᾶμαι εὐτυχισμένος.

Οἱ γονεῖς μου φταῖνε λίγο γι' αὐτὴ τὴν ἀδράνεια· ἡ νεανική μου ἡλικία ἦταν πολὺ εὔκολη, καὶ πολὺ ὑποταγμένη. Ὅπως μὲ κάμανε ὑπάλληλο χωρὶς νὰ μὲ ρωτήσουν, ἔτσι καὶ μὲ παντρέψανε, κι' ἐγὼ τὸ πίστεψα στὰ σοβαρὰ πὼς ἤθελα νὰ πάρω τὴν μικρὴ τὴ Λουκία, ποὔτανε δροσάτη, γλυκειά κι' εἶχε προῖκα εἴκοσι χιλιάδες. Τὴν πῆρα, δὲν τὸ μετάνοιωσα. Ποτὲ δὲ θὰ τὰ κατάφερνα νὰ παντρεφτῶ μόνος μου.

Πάντα τῆς εἶχα πολὺ ἐμπιστοσύνη· ποτὲ δὲ θᾶβαζα στὸ νοῦ μου πὼς μπορεῖ νὰ μὲ ἀπατήσῃ. Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ ἡ ἰδέα αὐτή, ὄχι «μοῦρθε», μὰ μοῦ ὑποβλήθηκε χωρὶς νὰ τὸ θέλω, εἶναι πρὸ τριῶν ἐτῶν. Εἴχαμε διώξει μιὰ δούλα ποὺ δὲ μᾶς ἄρεσε, γιατὶ ἤτανε γλωσσοῦ. Τὴν ἄλλη μέρα πῆρα ἕνα κάρτ - ποστάλ ποὺ μὲ πληροφοροῦσε πὼς «ἡ γυναίκα μου εἶχε ἐρωμένους ποὺ τὴν πληρώνανε· πὼς ἤμουνα βλάκας ἢ...» Ἀμέσως κατάλαβα τὸ γράψιμο τῆς δούλας· ἔρριξα τὴν κάρτα στὴ φωτιὰ χωρὶς νὰ πῶ λέξη στὴ Λουκία. Μπορῶ νἆμαι βέβαιος πὼς ἡ ἐμπιστοσύνη μου κι' ἡ ἡσυχία μου δὲν ταράχθηκαν οὔτε λεφτό.

Δὲν ξέρω ἂν εἶν ἡ ἀνάμνηση αὐτῆς τῆς παληόκαρτας ποὺ μοῦ βασάνιζε τὸ μυαλό μου τὸν τελευταῖο μῆνα καὶ γίνηκε ἀφορμὴ μιᾶς κρίσης ἀνησυχίας καὶ ζήλειας ποὺ μὲ δυσκολία ἔκρυψα ἀπ' τὴ Λουκία. Καὶ χωρὶς λόγο, γιὰ μιὰ κουταμάρα. Εἴμαστε στὸ «Γαλλικὸ θέατρο», αὐτὴ κι' ἐγώ : παῖζαν ἕνα κομμάτι ἑνὸς γνωστοῦ συγγραφέα ὅπου μιλάει γιὰ κυρίες τοῦ κόσμου ποὺ σιάχνουνε τὸ σπίτι τους μὲ τὰ λεφτὰ τῶν ἐρωμένων τους. Γιατί, τὸ βράδυ αὐτὸ μοῦσφιξε κάτι τι ἀπότομα τὴν καρδιά ; Γιατὶ ἔπαψα ν' ἀκούω τοὺς ἠθοποιοὺς κι' ἄρχισα νὰ μετράω μέσα μου τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ μας ; Γιατὶ ἡ ἀπασχόληση αὐτὴ ἐξακολούθησε ὅλη νύχτα, κι' ὕστερα τὶς ἄλλες μέρες, ὥς ποὺ νὰ καταφέρω, ὕστερα ἀπ' τοὺς πολλοὺς λογαριασμούς, νὰ πεισθῶ πὼς τὰ ἔξοδά μας συμφωνάγανε μὲ τὰ ἔσοδα ;... Ἄ ! βέβαια, ἔτσι εἶναι. Μιὰ φορὰ πέρασα μιὰ ἄσκημη βδομάδα.

Μὰ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτα μπροστὰ σὲ κεῖνο ποὺ τράβηξα χτὲς τ' ἀπόγεμμα. Εἶχα ἀφίσει τὸ γραφεῖο νωρὶς ἀπ' τὶς πέντε (τὴν ταχτική μου ὥρα), γιατὶ εἶχα νὰ πάω ἕνα ἐμπιστευτικὸ φάκελλο στὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων. Ἄμα τέλειωσα αὐτὴν τὴ δουλειά, γύρισα ἀμέσως στὸ σπίτι μου.

Ἡ δοῦλα ἄργησε λίγο νὰ μ' ἀνοίξῃ. Ἄμα τὸ συλλογίεμαι μοῦ φαίνεται πὼς ἤτανε λίγο στενοχωρημένη ὅταν μὲ εἶδε,

μὰ εἶναι ἰδέα μου ἴσως. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ὅταν πῆγα μιὰ στιγμὴ ἀργότερα στὴν κάμαρα τῆς Λουκίας νὰ τὴν βρῶ, ἀνησύχησα ἀπ' τὴν ὀχρότητά της. Κάθισα ἀπέναντί της—κεντοῦσε κοντὰ στὸ παράθυρο — καὶ τὴν ἐρώτησα τρυφερὰ ἂν εἶναι καλά. Μοῦ ἀπάντησε μὲ κομμένες φράσεις, μὲ χαμόγελα: «Καλὰ εἶμαι ἀγαπητέ μου, σὲ βεβαιῶ πὼς εἶμαι καλά...» Κι' ἀλήθεια, τὰ μάγουλά της ξανακοκκινίζαν λίγο.

Ἄξαφνα, αἰσθάνθηκα πὼς ὠχρίαζα κι' ἐγώ. Στὴν ἄκρη τοῦ τζακιοῦ ἔβλεπα ἕνα ζευγάρι γάντια ποὺ δὲν ἤτανε βέβαια δικά μου. Ἐγὼ φορῶ πάντα μαῦρα, εἶναι πιὸ ντιστεγκέ· ἐκεῖνα ἤτανε κίτρινα ὠχρά, ἄσπρα σχεδόν, μὲ μαῦρες ρίγες, σὰν ἐκεῖνα ποὺ φοροῦνε οἱ ἰδιότροποι, οἱ λιμοκοντόροι. Ὥστε ἕνας ἄντρας εἶχε ἔρθη στὴν κάμαρα τῆς γυναίκας μου κι' ἄφισε τὰ γάντια του.

Ἡ Λουκία μὲ εἶδε σὰν ὑπνωτισμένη· κύτταξε καὶ κείνη· εἶδε· ξανάγιινε ὠχρή, πράσινη σχεδόν· δὲν εἶπε λέξη. Δὲν ἔβρισκα κι' ἐγὼ οὔτε λέξη νὰ πῶ. Ἀλήθεια, τὰ δυὸ αὐτὰ λεφτὰ ἤτανε φριχτά. Στὸ τέλος, μὴ βαστῶντας πιά, βγῆκα ἀπ' τὴν κάμαρα καὶ ξαναπῆγα στὸ γραφεῖο μου.

Ἐκεῖ, πεσμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα, συνῆλθα λίγο:

«Νὰ τὴ ρωτήσω; συλλογιζόμουνα, ἤ, χωρὶς νὰ τῆς ζητάω ἐξηγήσεις, νὰ ξεσπάσω;...». Ἡ σκέψη αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ ποὺ θ' ἀναστάτωνε τὴ ζωή μου μὲ τρόμαζε. Ἀλλὰ ξαφνικὰ ξαναβλεπα τὰ γάντια, τὰ δυὸ ἀδειανὰ χέρια, ἀφημένα στὴ γωνία τοῦ μάρμαρου κι' εἶχα ὄρεξη νὰ φωνάξω, νὰ χτυπήσω.

Μὰ ἡ ὥρα πέρναγε. Δὲν ξέρω γιατί, σηκώθηκα, γύρισα στὴν κάμαρα τῆς γυναίκας μου. Ἤτανε πάντα καθισμένη κοντὰ στὸ παράθυρο, κι' ἔκανε πὼς ἐργάζεται. Κύτταξα τὴν ἄκρη τοῦ τζακιοῦ· τὰ γάντια εἶχανε χαθῆ: ἀνάσανα.

Ξανακάθησα ἀπέναντι ἀπ' τὴ Λουκία. Ἔνιωθα τὸν ἑαυτό μου κουρασμένο, σαστισμένο, σὰ νἄχα κουραστῆ πολὺ καὶ συγχρόνως νἄχα γλυτώσει ἀπὸ μεγάλη δυστυχία. Οἱ λέξεις ποὺ ζητοῦσα δὲν ἔρχονταν· δὲν ἔλεγα τίποτα, τίποτα ἀπολύτως. Ἡ Λουκία, ἀμίλητη πάντα, δὲ σήκωνε τὰ μάτια. Βράδυασε. Ἡ δοῦλα μπῆκε κι' εἶπε: «Τὸ τραπέζι εἶναι ἕτοιμο».

Καθὼς δὲν κουνιώμουνα, ἡ Λουκία ρώτησε, γλυκά:

«Ἔρχεσαι νὰ φᾶμε, φίλε μου;»

Δὲν ἀπάντησα, ἀλλὰ τὴν ἀκολούθησα στὴν τραπεζαρία. Τὸ γεῦμα ἤτανε μονότονο. Ἡ Λουκία μοῦκαμε δυὸ τρεῖς ἐρωτήσεις, πῶς πέρασα τὴ μέρα μου. Ἀπάντησα μὲ «ναὶ» καὶ μὲ «ὄχι» ξερὰ ξερά. Δὲν ἔδειξε πὼς τὸ πρόσεξε: τώρα ἤτανε τελείως ἥσυχη, τόσο ἥσυχη ποὺ ἀρχίζα ν' ἀμφιβάλλω γιὰ τὴν πραγματικότητα ἐκείνων ποὺ εἶδα!

Πλάγιασα νωρίς, χωρὶς νὰ πῶ λέξη· ἡ νύχτα πέρασε· κοιμήθηκα δύσκολα, κι' ὁ ὕπνος ἄργησε νὰ μὲ πάρη. Σήμερα τὸ πρωὶ εἶμαι καλύτερα. Νὰ μιλήσω; Μοῦ φαίνεται πὼς ἡ γλῶσσα μου καὶ τὰ χέρια μου εἶναι δεμένα σὰ νὰ μοῦ κάμανε μάγια. Ἀπὸ χτές, θαῦρε ἐξηγήσεις, ἂν εἶν ἀλήθεια ἔνοχη, ποὺ δὲν εἶν καὶ βέβαιο!...

Τότε, γιατί;

ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΑΡΗ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΛΑΖΑΡΙΝΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

ὑρευε νὰ μείνη στὸ χωριὸ καὶ κοντὰ στὴν ἀγάπη του.

Τὴ Θεσσαλία τὴ φυλάγανε στρατιωτικὰ μὲ τὸ πιὸ αὐστηρὸ τρόπο κι' ἔτσι βρῆκε γρήγορα τὸ μέσο γιὰ νὰ ἐπιτύχη τὸ σκοπό του. Τὸ φαράγγι πίσω ἀπ' τὸ χωριὸ τοῦ χρησίμευσε γιὰ πρόσχημα. Εἶχε ἰσχυροὺς προστάτας στὸ Δομοκό· ἐκεῖ βρισκότανε καὶ ὁ πατέρας του ὁ Σελὴμ πασσᾶς.

Ἐξήγησε στὸ διοικητή του πὼς ἦταν ἀνάγκη νὰ προστατέψουν αὐτὸ τὸ στενό, νὰ τ' ὀχυρώσουν, νὰ βάλουν μερικοὺς ἄνδρες νὰ τὸ φυλάνε.

Ἐπειδὴ ἡ τακτικὴ τῶν Τούρκων ἤτανε νὰ καταλάβουν ὅσα μποροῦν περισσότερα σημεῖα—γιὰ νὰ μποροῦν βέβαια ν' ἁρπάζουν ὅσον μποροῦν περισσότερα—ὁ Ἀχμὲτ ἐπέτυχε ὅ,τι ζητοῦσε, ἐγκαταστάθηκε στὸ κάστρο σίγουγος γιὰ τοὺς νέους ἄνδρες του καὶ γιὰ τὶς διαταγὲς ποὺ ἔδωσε.

Ἀπερίγραπτη χαρὰ τὸν κυρίευε. Ἤτανε δεκαοχτὼ χρονῶν, δὲν εἶχε ἀγαπήσει. Ἤτανε τὸ πρῶτο του μεθύσι καὶ ὁ πρῶτος του θρίαμβος· ἀπολάμβανε μ' ὅλο του τὸ κορμί. Ἀπὸ παιδὶ διάλεξε τὸ στρατιωτικὸ ἐπάγγελμα γιατὶ τοῦ ἄρεσε· μπῆκε στὸ σχολεὶο τῶν εὐελπίδων. Ὁ πόλεμος—ἀνέλπιστη τύχη—τοῦ ἐπέτρεψε νὰ δεῖξη τὶς ἱκανότητές του· εἶχε πολλές, καθὼς καὶ κάποια ἐξυπνάδα, ἤταν ὅμως προικισμένος καὶ μὲ μιὰ ὑπερβολικὴ εὐαισθησία περίεργη γιὰ ἕνα τέτοιο περιβάλλον· ἐπὶ τέλους μποροῦσε νὰ τὴν ἱκανοποιήση.

Ὁ Ἀχμὲτ ἐδοκίμασε γιὰ τὴ Φροσύνη ὅλα μαζὶ τὰ αἰσθήματα. Τὴν ἀγαποῦσε σαρκικά, καὶ ὅταν βρισκότανε στὴ μικρὴ καλύβα ἔνιωθε κοντά της ἀπεριόριστη ἐμπιστοσύνη. Ἡ μέρα του περνοῦσε περιμένοντας τὴν ὥρα ποὺ θὰ περνοῦσε τὴ μεγάλη πλατεῖα ποὺ ἔφερνε ἀπ' τὸ κάστρο στὴ καλύβα. Εἶχε διατάξει τὴ Φροσύνη νὰ μὴν κλειδώνη ποτὲ τὴν πόρτα. Πολλὲς φορὲς ἀπ' τ' ἀνοικτὸ φαράγγι τοῦ βουνοῦ ἕνας ἀγέρας μανιασμένος χυνότανε στὸ κάμπο, ἡ πόρτα χτύπαγε, ἡ Φροσύνη πηδοῦσε ἀπάνω κατατρομαγμένη, ἀφιγκαζότανε μὲ τὴ ψυχὴ στὰ δόντια. Ὄχι. Δὲν ἦταν ἀκόμα ἐκεῖνος. Τὶς σιωπηλὲς νύχτες μιὰ κίνηση, ἕνας θόρυβος, ἕνα φύσημα τὴν ἔκαναν νὰ πετιέται ἀπάνω. Κράταγε τὴν ἀναπνοή της γιὰ νὰ νοιώση πὼς δὲν ἤτανε ἀκόμα τὸ βῆμα του. Ἀμέσως ἄνοιγε ἡ πόρτα διάπλατα καὶ ξανάκλειν· αὐτὴ τὴ φορὰ ἤτανε ἐκεῖνος. Ὦ μεγαλοδύναμε Θεὲ ἐκεῖνος! μὲ αὐτὸ ἤτανε χειρότερος κι' ἀπ' τὸν ἀγέρα κι' ἀπ' τὴν ἀνεμοζάλη κι' ἀπ' τὴν κόλαση τὴν ἴδια.

Η ΠΡΟΦΗΤΙΣΣΑ

Τί αἰσθανότανε ἡ δυστυχισμένη γυναῖκα ὅταν τὴν ἐπισκεπτότανε ὁ Ἀχμέτ; Ὁ τρόμος ἤτανε τὸ κυρίαρχο αἴσθημα, μὰ πρῶτα - πρῶτα τοῦτο τὸ φοβερό: πὼς ἀνῆκε σ' ἕναν Τοῦρκο. Δὲν τὴ βασανίζανε ἀκόμα οὔτε οἱ τύψεις οὔτε ἡ ντροπή. Πρὶν ἀπ' ὅλα ἤτανε ἡ φρίκη.

— Τὶ ἁμαρτία! Τὶ μεγάλη ἁμαρτία φώναζε. Τὶ φοβερὴ ντροπή! Τίποτα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὴν ξεπλύνη. Ἤτανε βρώμικο, ἀπαίσιο καὶ σιχαμερό!

Πρέπει νὰ ξέρη κανένας τὶς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς γιὰ νὰ καταλάβη τὴν φυσικὴ αὐτὴ ἀποστροφή. Πρέπει νἄχη δεῖ μὲ τὰ μάτια του τὴν ἀμείλικτη κληρονομικότητα. Ὁ βιασμὸς εἶναι κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ γίνη παντοῦ, ἐκεῖ κάτου ὅμως βγαίνει ἀπ' τὴ φύση. Εἶναι συχαμερὸς σὰν τὸ ζευγάρωμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κτήνους, τῆς μαϊμοῦς καὶ τῆς γυναίκας. Μαζὺ μ' ὅ,τι μπορεῖ νὰ ὑποφέρη τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου σ' ἄλλες χῶρες ἕνα πλᾶσμα παραδομένο στὴ κτηνωδία τοῦ νικητῆ, πρέπει νὰ προσθέση κανένας καὶ τὴν ἐπανάσταση τῆς φυλῆς καὶ τῆς θρησκείας. Ἀκόμα καὶ τὴν ἐποχὴ τῆς εἰρήνης κοινὲς γυναῖκες περιφρονήσανε συντρόφισσές τους γιατὶ ἀνεχθήκανε τοὺς Τούρκους. Κάνανε ἔγκλημα, ἁμαρτήσανε στὴν πίστη τους.

Γιὰ τὴν Χριστιανὴ δὲν ὑπάρχει πιὸ ἀπαίσιο πρᾶμα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔγκλημα. Τῆς ξαναφέρνει στὸ νοῦ μέσα σ' ἕνα δευτερόλεπτο ὅλη τὴ φρίκη τῆς σκλαβιᾶς, ὅλα τὰ κακουργήματα ποὺ διαπραχτήκανε αἰῶνες τώρα.

Ἡ Φροσύνη στὴν ἀρχὴ δὲ σκέφτηκε οὔτε τὸν ἄντρα της οὔτε τὴν παραβίαση τοῦ συζυγικοῦ ὅρκου. Σκέφτηκε μονάχα τὴν πίστη της. Θεωροῦσε πιὰ τὸν ἑαυτό της καταδικασμένο γιὰ πάντα, καταραμένο. Δὲν ὑπῆρχε πιὰ καμιὰ σωτηρία. Ἡ ζωή της ἀπάνω στὴ γῆ ἤτονε καταστραμένη καὶ ντροπιασμένη, μὰ καὶ στὸν ἄλλο κόσμο ἡ μοίρα της δὲ θἄτανε καλύτερη. Ὅλα λοιπὸν τέλειωσαν κι' ἐδῶ κάτω κι' ἐκεῖ ἀπάνω.

Ἀπότομα, καθὼς συλλογιζότανε, μέσα στὸν πόνο της, ξαναθυμήθηκε τὸ παιδί της, τὸ μικρὸ Μανώλη, ποὖχε πάει στοὺς συγγενεῖς του ἀπάνω στὸ Πήλιο ὅταν ἤτανε δυὸ χρονῶν, τὸ παιδί της ποὖχε πάει ὑπηρέτης στὰ ξένα καὶ δὲν ξανάκουσε πιὰ νὰ γίνεται λόγος γι' αὐτό.

— Ὦ ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ τὴ σκότωνε! Ἔνοιωθε νὰ χάνεται! Κι' ἂν εἶχε πεθάνει; τὸ πολυαγαπημένο της παιδὶ ποὺ ἤτανε τόσο ὄμορφο, τόσο γλυκό, τόσο καλό, τόσο χαριτωμένο, τὸ ἀγγελοῦδι της, σίγουρα θἄχε πάει κατ' εὐθείαν στὸν οὐρανό, σίγουρα θἄχε γίνει ἄγγελος τοῦ Θεοῦ. Καὶ τότε; Ἡ Φροσύνη δὲ θὰ τὸ ξανάβλεπε ποτέ, ποτὲ πιά, ἀφοῦ θὰ πήγαινε στὴν κόλαση.

Αὐτὸς ὁ Τοῦρκος τῆς τἄπερνε ὅλα, ἀκόμα καὶ τὰ παιδιά της ποὺ βρισκόντουσαν στὸν ἄλλο κόσμο.

Ἡ Φροσύνη δὲν ἔφερνε γιὰ ὑπεράσπισή της καμμιὰ ἐλαφρυντικὴ περίπτωση μπροστὰ στὸ μεγάλο δικαστήριο, ὅπου ἡ ἴδια καλοῦσε τὸν ἑαυτό της καὶ τὸν καταδίκαζε. Ἤξερε πὼς τέτοια κρίματα δὲν συχωριοῦνται. Παρουσιαζότανε μιὰ ἀπ' τὶς περιπτώσεις ἐκεῖνες ὅπου ὁ ἄνθρωπος κάνει ἅγια ὅταν καταδικάζεται μονάχος του. Γιατὶ λοιπὸν νὰ μὴν ἔχει σκοτωθῆ, νὰ μὴν ἔχει σκοτωθῆ· γιατὶ νὰ μὴν ἔχωνε ἕνα μαχαῖρι στὸ λαιμό της, γιατὶ νὰ μὴν ἔκανε τρίψαλα τὸ κεφάλι της χτυπῶντας το ἀπάνω στὴ μεγάλη πέτρα ποὺ βρισκόταν στὸ κατῶφλι τῆς πόρτας, γιατὶ νὰ μὴν κρεμιώτανε.

Ναί, ἔπρεπε ἀμέσως ὕστερα ἀπ' τὸ πρῶτο ἁμαρτωλὸ ἄγγιγμα, ἔπρεπε νὰ τελειώση, νὰ σώση τὴν ψυχή της, νὰ μὴν πολλαπλασιάζη μέρα μὲ τὴν ἡμέρα τὸ κρῖμα της, νὰ γλυτώση, νὰ πάη ἐκεῖ ἀπάνω νὰ παρουσιαστῆ μπροστὰ στὸν πολυεύσπλαχνο καὶ μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο καὶ τὰ χέρια σταυρωμένα νὰ τοῦ πῆ: «Κοίταξε! Κοίταξε! Προτίμησα ν' αὐτοκτονήσω παρὰ νὰ ζῶ ντροπιασμένη γιὰ πάντα. Ὦ σίγουρα ἐκεῖνος ποὺ ἀγρυπνάει πάνω ἀπὸ τοὺς δυστυχισμένους Χριστιανούς, πάνω ἀπὸ τὶς ἄτυχες Θεσσαλιώτισσες, θὰ καταλάβαινε, θἄξερε καὶ ἴσως συχωροῦσε!

Ἡ Φροσύνη δὲν τολμοῦσε πιὰ ν' ἀγγίξη τὸ Γιαννάκη. Ἀναρωτιότανε μάλιστα ἂν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἀγαπάη ἀκόμα. Κι' ὅμως τὸ παιδὶ βρισκότανε ἐκεῖ, μπροστά της, μέσα στὴν καλύβα, ἀκουμποῦσε στὸ κατῶφλι τῆς πόρτας καὶ πολέμαγε ὧρες ὁλόκληρες γιὰ νὰ σηκωθῆ νὰ σταθῆ στὰ πόδια του κι' ὅταν τὸ κατάφερνε τὸ χαριτωμένο του πρόσωπο ἀναγάλλιαζε. Μονάχα ποὺ τὸ κοίταζε ὅλην τὴν ἡμέρα ἡ Φροσύνη καὶ ἔνοιωθε νὰ λυώνη ἀπὸ ἀγάπη καὶ πόνο. Ἤτανε τόσο ὄμορφο, μὰ τόσο ὄμορφο. Ἡ καρδιά της πήγαινε νὰ σπάση ἀπ' τὴ χαρά. Αὐτὸ τοὐλάχιστον δὲν τὴν παράτησε. Τὄπερνε στὰ χέρια της:

— Ὦ ναὶ μιὰ μέρα ἐσὺ θὰ μᾶς ἐκδικήσης.

— Ὡς τώρα ἡ Φροσύνη δὲν εἶχε ποτὲ σκεφθῆ τὴν ἐκδίκιση. Τόσους αἰῶνες ἡ Θεσσαλία δὲ ζοῦσε στὴ σκλαβιά;

Ἡ Φροσύνη εἶχε συνειθίσει στὴν ὑπομονή. Δεχότανε τὴ μοίρα καὶ δὲν εἶχε παρὰ μιὰ μονάχα ἰδέα: πῶς νὰ προφυλάξη τὰ παιδιά της. Ὅταν γεννήθηκε ὁ Μανώλης, ἡ Θεσσαλία δὲν ἤτανε ἀκόμα ἐλεύθερη. Ἡ Φροσύνη δὲ φανταζότανε πὼς ἡ πατρίδα της μποροῦσε νὰ ἐλευθερωθῆ. Δὲν τῆς εἶχε περάσει ποτὲ ἀπ' τὸ μυαλὸ πὼς τὸ χαμένο της παιδὶ ὁ Μανώλης θὰ ἔπρεπε νὰ γίνη κάποτε ἐκδικητής. Ἡ πατρίδα γι' αὐτὴν ἤτανε τὰ παιδιά της, καὶ γι' αὐτὰ ἔπρεπε νὰ νοιάζεται πρὶν ἀπ' ὅλα.

Μὰ νὰ ξαφνικὰ ἡ προσβολὴ ποὺ τῆς ἔγινε τῆς ἄγγιξε τὴ ναρκωμένη καὶ πονεμένη ψυχή. Ὅλες οἱ ἀναμνήσεις τόσων αἰώνων ποὺ κοιμόντουσαν, ξεπηδήσανε μονομιᾶς, μαζωμένες. Ἡ Φροσύνη ἀνασηκωνώτανε, χωρὶς νὰ λογικεύεται, ἀπὸ σκέψη σὲ σκέψη, ἄρχισαν ν' ἀναστένονται μέσα της μπερδεμένες ἐντυπώσεις. Ἔνιωθε πὼς ἡ ἀδικία δὲν μποροῦσε νὰ βαστάξη γιὰ πάντα. Θἄπρεπε νὰ τελειώση. Κάποιος θἀρχότανε νὰ τἄβαζε σὲ τάξη τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, γιατὶ πραγματικὰ αἰῶνες τώρα ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς σκλαβιᾶς βασίλευε πάντα ἡ ἀταξία. Ὦ! τὸ ἀγαπημένο της παιδὶ ὁ Γιαννάκης της! Τὸ βλέμμα του ἔλαμπε τόσο ζωηρὰ ὥστε σίγουρα αὐτὸς θἄτανε ἐκεῖνος ποὺ θὰ τοὺς ἐκδικιότανε.

Τὸν ἔπερνε γρήγορα στὰ χέρια της καὶ τὸν ἔσφιγγε δυνατὰ στὴν ἀγκαλιά της. Καὶ ὥσπου νἄρθη τὸ φοβερὸ βράδυ περνοῦσε τὴν ἡμέραχαϊδεύοντας τὸ μικρό, δίνοντάς του τὸ γάλα του, ἀλλάζοντάς το κοιτάζοντάς το μὲ ἀγωνία.

Τοῦ κάκου τρόμαζε γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, τοῦ κάκου φοβότανε νὰ πλησιάση τὸ ἀθῶο ἀγγελοῦδι, τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ νικήση τὴν ἀπέραντη χαρὰ ποὺ δοκίμαζε νοιώθοντάς το μέσα στὴν ἀγκαλιά της.

Μὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ ἀλήθεια ἤτανε πὼς θὰ μποροῦσε νὰ τὸ χάση. Ὦ! ἀπὸ τί μεγάλο κίνδυνο γλύτωσε. Ἐκεῖνος ὁ στρατιώτης ποὺ τὴν ἡμέρα τῆς ἐφόδου ξεπέζεψε ἀπ' τ' ἄλογό του μποροστὰ στὴν πόρτα της, προχωροῦσε κιόλας γιὰ ν' ἁρπάξη τὸ παιδὶ ὅταν ὁ ἀρχηγός τους ὁ Ἀχμὲτ μὲ μιὰ ματιά, μὲ μιὰ λέξη τὸν σταμάτησε ἀπ' τὸν κακοῦργο σκοπό του. Τῶβλεπε τὸ παιδί της κομμάτια, τὸ χωριό της νὰ καίγεται, κι' ὅσους, γυναῖκες καὶ ἄντρες, ἀπομένανε μέσα στὰ χαλάσματα θὰ τοὺς καίγανε μαζὺ μ' αὐτήν. Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ἀχμὲτ ἀντηχοῦσε ἀκόμα στ' αὐτιά της:

— Κυρά μου δὲ θὰ πάθη τίποτα οὔτε τὸ παιδί σου οὔτε τὸ χωριό σου.

Πόσο ὅμως θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ ἐκφράση τὴν εὐγνωμοσύνη της σ' αὐτὸ τὸ παλληκάρι ποὺ τὴν λυπήθηκε κι' αὐτὴν καὶ τὸ παιδί της. Ναί, θ' ἔπεφτε στὰ γόνατα, καὶ μέσα στὴν παραφορὰ τῆς εὐγνωμοσύνης της θὰ τοῦ φιλοῦσε τὰ πόδια ἂν δὲν ἔνιωθε νὰ τῆς καίη τὴ σάρκα της ἡ ντροπή. Γιατί, αὐτὸς ποὺ εἶχε ἕνα τόσο εὐγενικὸ πρόσωπο, τέτοια περηφάνεια κι' εἰλικρίνεια, γιατὶ νὰ τὴν ἐξευτελίση ἔτσι; γιατὶ νὰ τὴν ἀτιμάση; Στὴν ἐρώτηση αὐτὴ ἔσφιγγε δυνατὰ τὰ χέρια της ἔμενε, ἀκίνητη σὰν μᾶζα στὴν καρέκλα της.

Στιγμὲς στιγμὲς ὁ Ἀχμὲτ τῆς φαινότανε τόσο ἄκακος, ὥστε ἀποροῦσε γιὰ τὴν ἄγρια αὐτὴ πράξη του. Ἀκόμα καὶ μέσα στὰ χάδια του, τ' ἀνόσια ἐκεῖνα χάδια του, ποὺ καὶ ἡ σάρκα της ἀκόμα ἐπαναστατοῦσε, ὁ Ἀχμὲτ δὲν ἔχανε κάθε θέληση, ἀν παραδινότανε ὁλόκληρος, δὲν τῆς παρουσιαζότανε στοργικός, τρυφερὸς καὶ ἀδύνατος, καὶ δὲν ἔκλαιγε σὰν μικρὸ παιδί; Θὰ μποροῦσε νὰ τὸν σκοτώση κάτι τέτοιες στιγμὲς κι' ἐκεῖνος θὰ τῆς ἔλεγε κι' ὅλας: «εὐχαριστῶ», ἀφοῦ ἤτανε ἀπ' αὐτήν. Ὁ Ἀχμὲτ ἔρριχνε τὰ χέρια του γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸ τῆς Φροσύνης, τὴν παρακαλοῦσε, τὴν ἱκέτευε μὲ τόσο γλυκειὰ φωνή, ποὺ ἤτανε ἀναγκασμένη νὰ γυρίση τὸ κεφάλι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος λέγοντάς του νὰ σωπάση.

Μὰ κι' αὐτὸ τοῦ τόλεγε μὲ μιὰ φωνὴ σχεδὸν μητρική, ὅπως μιλᾶνε σ' ἕνα παιδὶ ποὺ παραπονιέται καὶ ζητάει ἀδύνατα πράγματα. Γιατὶ ζητοῦσε νὰ τὸν συχωρέση καὶ τῆς ψιθύριζε στ' αὐτὶ μὲ σβυσμένη φωνὴ πὼς τὴν ἀγάπαγε πολὺ καὶ πὼς ἂν ἤξερε ἀσφαλῶς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τὸν μισῆ. Καὶ φαινότανε σὰν νὰ σφίγγεται ἀπάνω της γιὰ νὰ βρῆ κοντὰ στὴν λατρεμμένη αὐτὴ γυναῖκα καταφύγιο, προστασία, κεὶ στήριγμα ποὺ ζητοῦσε ὅλο του τὸ εἶναι. Ἐκνευρισμένη ἀπὸ τὶς διαθέσεις αὐτὲς τοῦ Ἀχμέτ, ἡ Φροσύνη τοῦ πῆρε στὰ χέρια της μιὰ μέρα τὸ κεφάλι καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἂν ἤθελες Ἀχμέτ, ἂν δεχόσουνα νἄρχεσαι μονάχα τὴν ἡμέρα καὶ νὰ καθόμαστε νὰ κουβεντιάζουμε, ἂν δὲν μὲ μεταχειριζόσουνα πιὰ σὰ σκλάβα, ἒ τότε στὸ ὑπόσχομαι θὰ σὲ συχωροῦσα, θἄνιωθα βαθειὰ ἀγάπη γιὰ σένα, θὰ σοῦ χρωστοῦσα μεγάλη χάρη.

Τὸ παλληκάρι κούνησε τὸ κεφάλι μελαγχολικὰ καὶ τῆς ἀπάντησε σκεπτικὸς καὶ λυπημένος.

— Κυρά μου, λυπήθηκα τὸ παιδί σου καὶ τὸ χωριό σου ἐνῶ ἡ θρησκεία μου μὲ πρόστσζε νὰ τιμωρήσω τὴν ἐπανάσταση. Μὴ μοῦ ζητᾶς περισσότερα. Δὲν ταιριάζει νὰ δείχνουμε ἐπιείκια χωρὶς αἰτία. Συχώρεσα γι' ἀγάπη σου. Εἶνε δίκιο νὰ μοῦ δώσης τὴν ἀγάπη σου γιατὶ μοῦ τὴν χρωστᾶς. Ἔτσι τοὐλάχιστον ὡς δικαιολογία θὰ ὑπάρχει πὼς δὲ χαρίστηκα στοὺς χριστιανοὺς γιὰ λόγου τους. Κυρά μου ἂς μὴν κάνουμε πιὰ κουβέντα γι' αὐτό. Κι' ἔτσι τὸ πάθος του ποὖχε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡσυχάσει ξαναξυπνοῦσε πιὸ ἄγριο, γιατὶ ἀπ' τὰ λόγια τῆς Φροσύνης καταλάβαινε πὼς ζητοῦσε τὸν ἔρωτά του καὶ ὁ Ἀχμὲτ εἶχε ἀπόλυτη ἀνάγκη ἀπ' τὸν ἔρωτα αὐτῆς τῆς γυναίκας.

Ξανάπεφτε στὴν ἀγκαλιά της μὲ θερμότητα τρομερή. Ἂν, ἔπρεπε νὰ τὸν ἀγαπήση νὰ μὴν τὸν μισῆ πιά, τοὐλάχιστον τὴν στιγμὴ τοῦ πάθους του. Νὰ μὴν τὸν μισῆ πιά; μὰ γιὰ τὴν ἐρωτικὴ παραφορὰ ἴσα ἴσα τὸν σιχαινότανε πιὸ πολύ. Ἡ Φροσύνη θἄθελε νὰ πάη νὰ πέση σ' ἕνα βάλτο καὶ νὰ πνιγῆ μέσα στὸ βοῦρκο του γιὰ νὰ μὴν βλέπη πιά, γιὰ νὰ μὴν αἰσθάνεται πιὰ τὸν ἑαυτό της. Ἔκανε τεράστιες προσπάθειες γιὰ νὰ γλυτώση ἀπ' τὸ μαρτύριο τῆς φρικτῆς αὐτῆς πραγματικότητας, γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἐπανορθώση ὅ,τι εἶχε γίνει. Κάθε φορὰ ὅμως μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ἀχμὲτ ἡ ἀνυπόφορη αὐτὴ αἰσθηση τὴν κυνηγοῦσε καὶ τὸ κρῖμα πολλαπλασιαζότανε. Ἂ ἡ Φροσύνη δὲν ἤξερε τὶ πάθαινε.

Ἀλλοίμονο αὐτὸ ποῦ πάθαινε δὲν ἐξαρτότανε ἀπ' τὴ θέλησή της. Ἡ Φροσύνη εἶχε παντρευτῆ δέκα πέντε χρονῶν μ' ἕνα σαρανταπεντάρη. Ὁ Ἕλληνας, καὶ μάλιστα ὁ ἁπλὸς χωριάτης, θεωρεῖ τὴ γυναῖκα του σὰν μητέρα τῶν παιδιῶν του. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀρχηγός, ὁ ἀφέντης, ὁ πατέρας τῆς οἰκογενείας.

(Ἀκολουθεῖ)

Μεταφρ. Δ. ΡΟΝΤΗΡΗ

ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

ΤΟ ΦΙΔΙ ΤΟΥ ΑΚΗΦ
ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο)

Ἡ Σενιχνά, ἡ γυναίκα του, ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο πούντιασε στὸ Ἵππιος καὶ πέθανε. Λίγες μέρες ὕστερα ἀπ' τὸ διώξιμό της ὁ Ἀκὴφ ἀρρώστησε.

Πῆγε νὰ τὸν κοιτάξῃ καὶ τὸ παιδί του, μιὰ ρωμιὰ γειτόνισσα, ἡ Μαριγὼ ἡ μαμμή, γιατὶ τοὺς λυπήθηκε. Ἦταν ἕνα χοντρογύναικο, σαραντάρα, μὲ μουστάκια, μιὰ χεριὰ ἐλιὲς μὲ χλόη στὴ ρίζα τῆς μύτης καὶ στὰ μάγουλα καὶ δυὸ μάτια ποὺ πάγαινε νὰ τὰ σκεπάσῃ τὸ πάχος. Χήρα. Εἶχε πάρει δυὸ ἄντρες, μὰ τώρα τοὺς εἶχε ξεκάνει καὶ τοὺς δυό. Δε σώζουνταν ὀπὸ τουτουνοὺς παρὰ κάτι ἀδιάντροπες ἐνθυμήσεις ποὺ τὶς ἔλεγε τὸ θηλυκό, τὶ λόγια τοὺς τύλιξε, τὶ λόγια μπαντουνάριζαν καὶ δὲν τοὺς ἔμενε κουράγιο, κι' ἄλλα καμώματα τῆς νύχτας.

Αὐτὰ σώζουνταν ἀπ' τοὺς ἀδερφοὺς τούτους. Τ' ἄλλα, ὅ,τι ἦταν μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρό, τἆχε ξεκοκκαλίσει τὸ θεριό, σὰν παιδιδάκια.

Στὸν Ἀκὴφ οἱ ἐλιὲς μὲ τὴν πρασινάδα ποὺ εἶχε στὸ μοῦτρο τὸ θηλυκὸ τοῦ φάνηκαν σὰν εὐλογία ποὺ τὴν ἔσπειρε ὁ Ἀλλὰχ ἐκεῖ πάνου. Τόσο συγκινήθηκε ἀπὸ τὸ φέρσιμο τοῦτο. Οἱ ποῦντρες καὶ τὰ κοκκινάδια ἔστεκαν μὲς τὶς ζάρες ποὺ ἔκαναν τὰ μάγουλα, καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἵδρο ἔκαναν κάτι αὐλάκια νὰ τὰ λιμπίζεσαι. Μὰ ὁ Ἀκὴφ στήλωνε ἐκεῖ πάνου τὰ ἱκετευτικὰ μάτια του ἀκίνητα, φουσκωμένα ἀπὸ συγκίνηση.

Πῆγε καὶ τὴν ἄλλη μέρα ποὺ πλάγιαζε ὁ τοῦρκος καὶ τὴν ἄλλη. Τοὺς μαγείρευε. Ἕνα βράδυ ἀπόμεινε, δὲν πῆγε σπίτι της. Ἔβρεχε.

— Νὰ μείνω; τὸν ρωτᾶ.

— Μεῖνε. Ποῦ θὰ πᾶς τέτοια ὥρα; ὁ Θεὸς νὰ σὲ βοηθᾷ.

Ἔτσι ἔμεινε γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ μαζί τους.

— Κισμέτ! συμπέραινε ὁ τοῦρκος, ἀδύνατος ν' ἀντιδράσῃ σὲ τίποτα, πνιγμένος στοὺς φόβους του, κάτου ἀπ' τὸ βάρος μιᾶς ἀνεξήγητης δύναμης ποὺ δὲν ἐξιλεώνουνταν. Τὸ χοντρὸ ἀλλόθρησκο γύναιο, σιγὰ καὶ μὲ ἀσφάλεια ἄρχισε νὰ τὸν τυλίγῃ κάτου ἀπ' τὴ θέλησή του καὶ τὰ λιπαρά του κρέατα.

Ὁ Ἀκὴφ γυρίζοντας ἕνα βράδυ στὸ σπίτι βλέπει πάνου ἀπ' τὸ στρῶμα τους ἕνα καντῆλι καὶ πιὸ μέσα ἕνα εἰκόνισμα.

— Ἀλλά! Ἀλλά! φωνάζει μὲ ἔκπληξη.

Κοντεύει νὰ κοιτάξῃ. Εἶναι ἕνας χαρτένιος Ἅγιος Γιώργης καβάλλα σ' ἕνα ἄσπρο ἄτι καὶ μ' ἕνα μακρὺ κοντάρι καμακίζει ἕνα τεράστιο φίδι.

— Τί εἶναι τοῦτο; τῆς λέει τῆς Μαριγῶς.

Ὁ Ἀκὴφ συγκρυάζεται.

Τί εἶναι τοῦτο; λέει τῆς Μαριγῶς.

— Δὲν τὸ βλέπεις; κάνει τὸ γύναιο μὲ ἀδιαφορία. Ἅγιος.

— Θὰ μείνῃ ἐδῶ πολὺ αὐτό;

— Καὶ βέβαια. Μπὰς κι' ἤθελες ν' ἀλλάξω τὴν πίστι μου τώρα; Ἂν θέλεις καὶ σὺ βάλε τὸ δικό σου τὸν ἅγιο στὴν ἄλλη γωνιά. Τί μὲ πειράζει;

Ὁ Ἀκὴφ δὲ λέει πὼς δὲν ἔχει αὐτὸς ζουγραφισμένο ἅγιο. Πασχίζει μονάχα νὰ τὴν παρακαλέσῃ.

— Δὲ φέρνεις, μπάρεμ, κανένα ἄλλο κάντρο; Μαθὲ ἕνα ἅγιο χωρὶς... χωρὶς φίδι!

— Τί μὲ λές! διαμαρτύρεται ἡ γυναῖκα μὲ θρησκευτικὴ ἀγανάχτηση. Καὶ ἡ ἐξολόθρευσις τοῦ θηρίου ποὺ θέλω νὰ τὴ βλέπω καὶ νὰ τὴν προσκυνῶ; Κουνήσου ἀπ' τὸν τόπο σου, ἄνθρωπε!

Ὁ Ἀκὴφ πολλὲς μέρες ἀπέστρεφε τὸ πρόσωπο ἀπ' αὐτὸ τὸ χαρτένιο κάντρο τοῦ τοίχου. Ὕστερα, σὰν πέρασε καιρός, τὸ ἀπορρόφησε κι' αὐτὸ ἡ ἀδυναμία του. Τὸ δέχτηκε. Μάλιστα τὸ περιεργάζουνταν ἕνα βράδυ μονάχος καὶ πασπάτευε τὸ χαρτὶ μὲ χέρι ποὺ ἔτρεμε.

Ἔτσι ἦρτε ἡ ἰσορροπία σὲ τούτη τὴ ταραγμένη ὕπαρξη. Τὸ φίδι γιὰ τὸν Ἀκὴφ πῆρε τὴ σημασία ποὺ ἔχουν ὅλα τὰ ἀναπόφευκτα πράμματα, ἡ μοῖρα, ὁ Θεός, ὁ ἥλιος. Ὑπόκυψε. Ἔγινε μπεχτσῆς. Καμπούριασε, ἕνα ἀνθρωπάριο ποὺ περπατοῦσε μὲ μικρὰ βήματα, σὰ λέλεκας. Τὸ πρόσωπο δὲν ἔχει πιὰ τὴν αὐστηρὴ ἀταραξία τοῦ ζοῦ ποὺ εἶναι ἱκανοποιημένο καὶ μασσᾶ. Παλεύει. Κινιέται ἐδῶ, ἐκεῖ μὲ μιὰν ἀνόητη ἀνησυχία σὰν ὅλα τὰ πλάσματα ποὺ ἔπιασαν κύριο. Στὰ χωράφια ποὺ γύριζε ἔπαιζε σὰν ἔβγαινε μπροστά του κανένα μικρὸ παλιόφιδο. Ἔτρεχε καὶ τὸ κυνηγοῦσε, χά, χά. Ἔφταξε νὰ τὰ βλέπῃ φιλικά. Ὁλοένα ἡ προσωπικότητα τοῦ μεγάλου φιδιοῦ ἀνανεώνουνταν.

Μὰ σὰν ἦρτε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, νὰ ἰσορροπήσῃ, ὁ Ἀκὴφ ἄρχισε νὰ προσέχῃ μὲ τὴν ἀδύναμη κρίση του στὴν ἐξαίρεση ποὺ ἦταν μὲς σὲ τόσα σπίτια στὴ Γέρα ἡ κατάσταση τοῦ δικοῦ του σπιτιοῦ. Ἡ εὐτυχία, ἕνα μοῦτρο χαρούμενο, τὰ κοίταζε σὰ νὰ ἦταν παράξενα πράμματα. Ἡ πίκρα ἀφθονοῦσε μέσα του.

Μιὰ μέρα, στὴ βόλτα, σούρουπο, κοιτάζει στὸ χωράφι τοῦ πατριώτη του τ' Ἀμιτέλι. Τοῦτος ἔχει δυὸ μικρὰ μωρά, ἓξ ὀχτὼ χρονῶ καὶ τὴ γυναῖκα του. Ξεκινοῦν ἀπ' τὸ πρωΐ ὅλοι μαζὶ γιὰ τὸ χωράφι ἀπ' τὸ χωριό, δουλεύουν, ἱδρώνουν, πικρίζουν τὸν ἀγέρα μὲ τὰ χνῶτα τους, στὸ τέλος γυρίζουν ὅλοι μαζὶ γελῶντας σὰ συνοημένοι. Εὐτυχία. Ἔχουν ἕτοιμες πρασὲς μὲ φιντάνια τοῦ καπνοῦ. Μιὰ δουλειὰ μή μου ἅπτου, σὰ θηλυκὸ πολυτελείας μὲ ξουρισμένα φρύδια.

Ὁ Ἀκὴφ τοὺς προσέχει κατὰ τύχη καὶ τὴν ἄλλη μέρα. Τὰ ἴδια. Τὴν ἄλλη ξαναῆρτε, σὰ νὰ τὸ ἤθελε νὰ τοὺς δεῖ, ἀπὸ ἀνάγκη. Τὰ ἴδια. Εὐτυχία. Τὰ μάτια του κατσουφιάζουν. Ἕνα νέο ὑποκείμενο ἀρχίζει νὰ σέρνεται ἀθόρυβα μέσα του. Ὕστερα ὁλοένα δυναμώνει ἀτίθασσο, τυφλό, μὰ καταμπὶτ θεόστραβο, σὰν ἄνθρωπος. Ὁ Ἀκὴφ καταλαβαίνει σιγὰ-σιγὰ μιὰ δροσὰ στὸ βίζιτο τοῦτο: μὲς τὴν ἀδύναμη καὶ βουβὴ θέλησή του ὁ νέος φίλος ἔρχεται γεμάτος κουράγιο καὶ γενναιότητα. Γι' αὐτὸ ὁ τοῦρκος χτυπᾶ τὰ ποδάρια του στὴ γῆς μὲ λύσσα-πλημμυρισμένος ἀπὸ τοῦτο τὸ μῖσος,

Κείνη τὴ νύχτα γύρισε πολὺ ἀργὰ ἀπ' τὰ χωράφια, γεμάτος χώματα.

— Τί ἔκανες, βρέ; Τοῦ λέει αὐστηρὰ τὸ θηλυκό. Κάπου εἴσουν.

Τσιμουδιά.

Τ' ἄλλο τὸ πρωΐ φωνὲς τ' Ἀμιτέλι. Οἱ πρασὲς ἔχουν γίνει γῆς Μαδιάμ. Ἕνα παλαβὸ λυσσασμένο χέρι δὲν ἄφησε φυλλαράκι στὸν τόπο του. Ὁ Ἀκὴφ ὁ μπεχτσής, βρέθηκε κάπου ἐκεῖ κοντά. Εἶδε τ' Ἀμιτέλι, νἄχει μὲς τὰ μεριά του τὄνα τὸ μωρὸ καὶ νὰ τοῦ δίνει, νά, νά, νὰ ξεθυμάνει. Στέκεται. Κοιτάζει σὰ χαζός.

— Ἔ! γείτονα! τοῦ φωνάζει. Τί σοῦ φταίει τὸ μωρό;

Ὁ γείτονας χτυπᾶ τὰ χέρια του στὰ μεριά, ὕστερα στὰ πισινὰ τοῦ μωροῦ.

— Καὶ γὼ τί φταίω, γιά; φωνάζει ἀπελπισμένα. Δὲν εἶμουν καλά, μαθές; Τοῦτο θὰ πεῖ, Ἀκήφ, νὰ ξαναρχίσουμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸν ἵδρο, καὶ μπὰς καὶ χύσαμε λίγο, γιαραμπή; ἔκλαιγε κοτζὰμ ἄθρωπος.

Ὁ Ἀκὴφ πέρνει τὸ μωρό. Ἕνα μωρουδέλι λυπημένο, μαῦρο ἀπ' τὸν ἥλιο, σάλια, νὰ τὸ συχαίνεσαι. Τὸ κοιτάζει στὸ μοῦτρο, σκουπίζει τὴ μίξα του. Ὕστερα βγάζει καὶ τοῦ δίνει μιὰ δεκάρα, τοῦ λέει νὰ πάρει πιτμέζ.

Φεύγει μὲ βαριὰ βήματα.

—Τὄμαθες ποὺ εἶμουν χτές; ρωτᾶ τὸ βράδυ τὴ γυναίκα.

Ὄχι, ποῦ νὰ τὸ μάθει;

Καταλαβαίνει τὸ βάρος νὰ μὴν εἶνε ἄντρας. Θέλει νὰ ξελαφρώσει.

— Ἐγὼ χάλασα τὶς πρασὲς τ' Ἀμιτέλι, τῆς λέει χαμηλώνοντας τὴ φωνή του.

Τούτη μπήγει τὶς τσιρίδες.

— Ἔτσι εἶνε, τὸ λοιπόν; Καὶ γιατὶ βρὲ θερίο; Γιατί;

— Ἔμ... γιατί; ἀναρωτιέται ὁ φουκαρᾶς. Ἐγώ, ἐγώ, λέει, μὰ τὸν Ἀλλάχ... δὲν τὄθελα! *(Ἀκολουθεῖ)*

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Συνηθίζεται στὸ τέλος κάθε χρόνου νὰ γίνεται ἕνα εἶδος ἀπολογισμοῦ τῆς ἐτησίας φιλολογικῆς παραγωγῆς, δὲν ξέρω ἂν ἀπὸ μιὰν ἁπλῆ παράδοση τῶν κριτικογράφων ἢ γιὰ τὴν κατατόπιση τοῦ κοινοῦ ποὺ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν πνευματικὴ κίνηση τοῦ τόπου μας. Τὸ βέβαιο ὅμως εἶναι πὼς μόνη ἡ λεπτομερειακὴ ἀναγραφὴ τίτλων μὲ σύντομους χαρακτηρισμοὺς τῶν βιβλίων τῆς περιόδου δὲν ἔχει νὰ ἐξυπηρετήσῃ παρὰ τὴν ὁλότελα ἐξωπληροφοριακὴ περιέργεια, ποὺ δὲν παρουσιάζεται καὶ μὲ μεγαλύτερες ἀπαιτήσεις. Γι' αὐτὸ κρίνουμε σκοπιμώτερο νὰ ἐκθέσουμε σήμερα μερικὲς γενικώτερες σκέψεις ποὺ ὀφείλουν τὴν προέλευσή τους στὴν ὁπωσδήποτε ἀνελλιπῆ παρακολούθηση τῶν βιβλίων τῆς τελευταίας χρονιᾶς, ἀρκετὰ γόνιμης —βιαζόμαστε νὰ τὸ ποῦμε— ἀπὸ ἄποψη τοὐλάχιστο ποσοτική. Κι' ὅταν ἐκδίδονται σ' ἕνα μέρος πολλὰ βιβλία, ἀπ' τὰ ὁποῖα μάλιστα λίγα ἀποβλέπουν στὴν κερδοσκοπία, τοῦτο σημαίνει πὼς δὲν ἔλειψε ἀκόμα ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ἡ φιλοδοξία τῆς λογοτεχνικῆς δημιουργίας, προτιμώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη κι' ἀρκετὰ ἐνθαρρυντικὴ γιὰ ὅσους προβλέπουν ἀνήσυχα τὴν εἰσχώρηση τοῦ χυδαίου ὑλισμοῦ σ' ὅλες βαθμιαῖα τὶς ἐκδηλώσεις τῆς σύγχρονης ζωῆς. Ἡ παραπάνω παρατήρηση ἀξίζει νὰ τονιστῇ ἀπὸ μέρος μας μ' εὐχαρίστηση, γιατὶ ὅσο κι' ἂν μᾶς ἀπογοητεύει τὸ διάβασμα τῶν περισσότερων ἀπ' τὰ νέα φιλολογικὰ ἔργα, μᾶς μένει πάντα στὸ βάθος μιὰ ἱκανοποίηση, ἱκανὴ νὰ συντηρῇ τὴν ἐλπίδα γιὰ τὸν αὐριανὸ καλυτερεμό. Οἱ στιγμιαῖες ἀπελπισίες ποὺ μᾶς καταλαμβάνουν ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τυπωμένων μετριοτήτων ἢ ἀνοησιῶν δὲ μποροῦν ποτὲ νὰ συγκριθοῦν μὲ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς, ἔστω καὶ προσωρινῆς, χρεωκοπίας τοῦ ἰδανικοῦ τῆς τέχνης, ποὺ θὰ σημειωνόταν μὲ τὸ σταμάτημα τῶν ἐκδόσεων. Ἕνα καινούργιο βιβλίο ἔχει πάντα κάτι νὰ σοῦ προσφέρῃ, κι' ἂν δὲν εἶναι προορισμένο νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυση, ὅμως θὰ σὲ φέρῃ στὴν ἀνάγκη μιᾶς βαθύτερης ἐνατένισης ποὺ θὰ σοῦ δώσῃ τὴν μεγάλην εὐχαρίστηση τῶν δυσκόλων ἀνακαλύψεων. Ἂν θελήσουμε νὰ δοῦμε τὸ ζήτημα ἀπ' αὐτὴ μονάχα τὴν πλευρά, θὰ φτάσουμε νὰ βροῦμε δικαιολογία καὶ γιὰ τὰ πιὸ ἀνάξια ἀκόμα κατασκευάσματα, κι' ἴσως νὰ τοὺς ὁμολογήσουμε καὶ χάρη, μαζὶ μὲ τὸν ἀπολογούμενο τοῦ ἀρχαίου λόγου, ἀφοῦ θὰ μᾶς ὁδηγήσουν σ' ἀνυποψίαστες ὥς τότε γνωριμίες, ἐπιθυμητὲς καὶ καλοπρόσδεχτες. Τὸ κακὸ ὅμως εἶναι ποὺ μιὰ τέτοιαν ἀντίληψη ἐπιεικείας δὲν μποροῦμε νὰ τὴν ἀπαιτήσουμε ἀπ' τοὺς πολλοὺς μας καὶ πολὺ περισσότερο ἀπ' τὸ κοινόν, ποὺ δὲν ἀνέχεται εὔκολα τὶς ἀδυναμίες τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν του. Οἱ ἀναγνῶστες, ἀγνοῶντας τὸν ἀγῶνα ποὺ χρειάζεται γιὰ τὴ δημιουργία ἑνὸς ἀρτίου ἔργου, δὲν ἀναγνωρίζουν κι' ἐδῶ παρὰ μόνο τὸ δίκαιο τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ παραβλέπουν τὴν προσπάθεια ποὺ καταλήγει, γιὰ τὴ μιὰν ἢ γιὰ τὴν ἄλλην αἰτία, στὴν ἀποτυχία. Ἡ λογικὴ τούτη, παρ' ὅλη τὴ σωστὴν ἀφετηρία της, ἔχει πολλὴ σκληρότητα κι' ὅσοι ἐπιχειροῦν νὰ γράφουν ὀφείλουν νὰ τὴν ὑπολογίζουν γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἔρχωνται ἀργότερα ξαφνικὲς οἱ τυχὸν δυσάρεστες συνέπειες. Ἂν οἱ συγγραφεῖς μας ἐπαίδευαν τὸν ἑαυτό τους σὲ μιὰν ἀκατάπαυστην αὐτοκριτική, θὰ βρίσκαν φυσικὴ τὴν ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴ σημερινὴ φιλολογικὴ παραγωγὴ καὶ θὰ παῖρναν μαθήματα πολὺ χρήσιμα γιὰ τὴ μελλοντικὴ σταδιοδρομία τους. Γιατί, ὅσο κι' ἂν παραπονιούμαστε καὶ διαμαρτυρώμαστε γιὰ τὴν ὀπισθοδρομικότητα τοῦ λαοῦ μας ποὺ διαβάζει, ὑπάρχει σίγουρα ἕνας ἀριθμὸς καλλιεργημένων κι' εὐσυνείδητων ἀνθρώπων ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκτιμήσουν καὶ νὰ τοποθετήσουν ἀνάλογα τὸν ἐργάτη τῆς πέννας. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λείπει κυριώτερα δὲν εἶνε ἡ καλὴ διάθεση τῆς ὀλιγαρχίας αὐτῆς τῶν ἀξίων ἀναγνωστῶν, ἀλλὰ τὸ ἔργο τὸ ὁλοκληρωμένο ποὺ θὰ ἐπιβαλλόταν γιὰ πάντα μὲ τὸν ὄγκο τῆς ἐμψυχωμένης του ἀρχιτεκτονικῆς. Ἀλλὰ κι' ἂν ὑποτεθῇ πὼς δὲν ὑπῆρχε μήτε αὐτὴ ἡ προϋπόθεση, οἱ τεχνίτες μας δὲ θἄπρεπε μὲ τοῦτο νὰ περιορίσουν τὶς τελειοποιητικές των ἀπόψεις, ἀφοῦ θὰ τοὺς ἀποζημίωνε γιὰ κάθε παραγνώριση μὲ τὴ φειδωλή του γενναιοδωρία, κριτὴς ὑπέρτατος, ὁ χρόνος. Φαίνεται ὅμως πὼς οἱ εὔκολες ἐπιτυχίες ἐξασκοῦν ἀκαταγώνιστη ἕλξη, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀφήνουν τοὺς πολλοὺς νὰ ριψοκινδυνέψουν πρὸς ἀναζητήσεις ὑποσχετικές, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐπίφοβες. Κι' ἀφοῦ σπανίζουν τὰ γενναῖα παραδείγματα γιὰ νὰ κινήσουν σὲ θαρραλέες ἀποφάσεις κι' ἐκείνους ποὺ περιμένουν τὸ σύνθημα ἀπ' τοὺς πρωτοπόρους, θ' ἀργήσουμε νὰ δοῦμε ἔργα μεγάλα. Χωρὶς νὰ ἀποκαλέσουμε τὴν ἐποχή μας μικρὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους της στείρους, ἂς ἀρκεστοῦμε στὰ δεδομένα κι' ἂς προσπαθήσουμε νὰ καταλήξουμε σὲ κάποιο συμπέρασμα. Εἶναι λοιπὸν ἀναμφισβήτητο πὼς οἱ ποιητὲς τῆς τελευταίας γενεᾶς δὲ μποροῦν οὔτε ὡς σύνολο οὔτε μεμονωμένα νὰ παραβληθοῦν πρὸς τοὺς παλιούς, ἐκείνους δηλαδὴ ποὺ ἡ ἡλικία τοὺς ἔχει σταματήσει πιὰ τὴν παραγωγή. Δὲ θὰ θέλαμε νὰ καταφύγουμε σὲ μιὰ τέτοια σύγκριση, γιατὶ καὶ τῶν ἀνταγωνισμῶν τὸ πνεῦμα ἀποστρεφόμαστε καὶ δὲν ἀνήκει σὲ μᾶς νὰ διαπιστώσουμε μιὰν ἀλήθεια τόσο θλιβερή, ἀλλὰ τὸ θάρρος τῆς ὁμολογίας χρειάζεται παντοῦ. Ἡ ποίηση τῶν σημερινῶν νέων, αὐτῶν ποὺ γράφουν ἀκόμα στὰ περιοδικὰ καὶ τῶν ἄλλων ποὺ ἄρχισαν νὰ ἐκδίδουν βιβλία, παρουσιάζεται σ' ἀπελπιστικὸ βαθμὸ ἀτροφικὴ καὶ στάσιμη. Ἀπὸ τὰς περισσοτέρας των λείπει κάθε γνώρισμα καλαισθησίας κι' ἀπ' ὅλας γενικὰ ἡ δημιουργικὴ ὁρμὴ ποὺ δίνει γένεση σ' ἐμπνεύσεις δυνατές. Οἱ στίχοι τους περιέχουν ὅλα τὰ στοιχεῖα μιᾶς τέχνης ποὺ βρίσκεται στὴν παρακμή της καὶ ποὺ ἐκδηλώνεται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴν τὴν θεωρήσουνε νεκρή. Ἀκόμα καὶ τὰ πιὸ ἐξωτερικὰ συστατικὰ τῶν ποιημάτων, ἡ καλλιέπεια κι' ἡ μουσικότητα, θεωροῦνται εὑρήματα ἂν ἀπαντηθοῦν πουθενὰ στοὺς στίχους τῆς τελευταίας πενταετίας, συμφύρματα λέξεων καὶ βαρβαρισμοὺς ἤχων. Ἡ ἄρτια τεχνικὴ κατασκευὴ παραμελεῖται ὅσο ποτὲ καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο γίνεται ἀκόμα πιὸ βαρὺ μὲ τὴν ἔλλειψη κάθε οὐσιαστικοῦ περιεχομένου, κάθε ζωντανῆς πνοῆς, κάθε ἀναταστικῆς προσπαθείας. Ἡ κατάπτωση αὐτὴ θὰ δικαιολογιόταν κάπως μόνο στὴν περίπτωση ποὺ θἄλειπε ὁλότελα ἡ παράδοση καὶ ποὺ θἆταν ἀνάγκη νὰ κυτ:αχ-

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
ΤΗΛ. 60-90

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

Διδασκόμενα μαθήματα: Πιάνο, βιολί, βιόλα, βιολοντσέλλο, ἅρπα, βαθύχορδον, πνευστά, τραγοῦδι, μελοδραματική, δραματική, ἀπαγγελία, ἱστορία μουσικῆς, μουσικὴ δωματίου ρυθμική, ἁρμονία, ἀντίστιξις, σύνθεσις κλπ.

Ἰδιαιτέρα προσοχὴ δίδεται εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ πρακτικοῦ διδασκαλείου δι' ἀρχαρίους μαθητάς, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐφόρων λειτουργεῖ προτύπως.

Διδάσκουν 120 καθ)ταὶ καὶ διδάσκαλοι. Τὸ Ἑλληνικὸν Ὠδεῖον πρὸς διάδοσιν τῆς μουσικῆς ἵδρυσεν εἰς διάφορα Ἐκπαιδευτήρια Ἀθηνῶν καὶ Περιχώρων 12 Παραρτήματα ὡς καὶ ἐπαρχιακὰ τοιαῦτα ἐν Πειραιεῖ, Κορίνθῳ, Χαλκίδι, Ἡρακλείῳ (Κρήτης), Χανίοις, Χίῳ καὶ Βόλῳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Τὸ Ἑλληνικὸν Ὠδεῖον ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του, ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ κοινοῦ διαθέτει:

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ
ΟΡΓΑΝΑ καὶ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ
Εἰς πλουσιωτάτην συλλογὴν καὶ τιμὰς ἀσυναγωνίστους
ΠΙΑΝΑ
τῶν παγκοσμίου φήμης Ἐρ)σίων:
J. Blüthner, Grotrian-Steinweg Neumeyr Soph κ.λ.π.
τὰ ὁποῖα καὶ ἀντιπροσωπεύει.
ΦΥΘΟΓΡΑΦΑ
Εἰς ὅλα τὰ μελέτη. Ἀρτιωτάτης κατασκευῆς καὶ ἐξαιρετικῆς ἀποδόσεως.
Πώλησις τοῖς ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ καὶ μὲ ΜΗΝΙΑΙΑΣ ΔΟΣΕΙΣ μὲ μεγάλας εὐκολίας πληρωμῆς.
ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

θοῦν ὅλα ἀπ' τὴν ἀρχή. Τώρα ὅμως ποὺ ὑπάρχει πίσω μιὰ λαμπρὴ ἀφετηρία, ἕνα ἀξιόλογο συνολικὸ ἔργο τελειωμένο μὲ τὴ συμβολὴ τόσων καὶ τόσων τεχνιτῶν, δὲν ἐπιτρέπεται στοὺς συνεχιστὰς νὰ ἀγνοοῦν τὴν ἐργασία τῶν μεταγενεστέρων καὶ νὰ βαδίζουν σὲ δικούς των ἀψυχολογήτους ὑπολογισμούς. Ἂν θέλουν ἐπὶ τέλους νὰ τοὺς περιφρονοῦν ὡς πρόσωπα, ἡ ἀξιοπρέπειά τους ὅμως δὲν ἔχει νὰ χάσῃ τίποτε ἂν πάρουν τοὺς στίχους τῶν ὡς πρότυπα τῶν ἀπείρων ἀκόμα δοκιμῶν των καὶ προφυλαχτοῦν ἀπὸ λάθη ἀσυγχώρητα. Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἐπρόσφεραν τίποτε βαθύτερο στὴν ποίησή μας, ἀνήγαγαν τουλάχιστο τὸ στίχο σὲ περιωπὴ καὶ τοῦ δῶσαν μιὰν ὁριστικὴ καλλιτεχνικὴ μορφή. Οἱ διάδοχοί τους ὅμως δὲν κατώρθωσαν ὡς τὴν ὥρα νὰ συνεχίσουν ἀντάξια τὴν παράδοση καὶ νὰ προσθέσουν ἀκόμα κάτι κι' αὐτοί. Ὑπάρχουν βέβαια μεταξὺ τῶν νέων (ἀφήνουμε στὸ περιθώριο τοὺς ἄλλους, τῆς μέσης, νὰ ποῦμε, γενεᾶς, ἀπ' τοὺς ὁποίους ἔχουν ξεχωρίσει κιόλας τρεῖς-τέσσαρες μ' ἐξασφαλισμένα δικαιώματα στὴν τέχνη) ἐλάχιστοι, μὲ σημαντικὲς ἐπιδόσεις στὸ στίχο, ἀλλὰ ἡ ὁλότητα ὑστερεῖ ἀπελπιστικά. Ἐκεῖ ὅπου παρατηρεῖται μεγαλύτερη ἀνησυχία καὶ καταφανὴς συντονισμὸς εἶναι ἡ πεζογραφία. Ὀφείλουμε νὰ ὁμολογήσουμε πῶς τὰ διηγήματα ποὺ ἔτυχε νὰ διαβάσουμε αὐτὴ τὴ χρονιὰ μᾶς ἄφῆσαν ἐντύπωση κάτι περισσότερο ἀπὸ ἱκανοποιητική. Οἱ νέοι μας διηγηματογράφοι, μολονότι πρωτοφανέρωτοι οἱ πιὸ πολλοί, φαίνονται πιὸ σοβαροὶ κι' ὡριμασμένοι ἀπὸ τοὺς στιχουργοὺς συνομηλίκους των καὶ τείνουν νὰ ἐπισκιάσουν τοὺς παλιούς των συναδέλφους μὲ τὶς πρωτόγονες ἠθογραφίες καὶ τὰ σπουδαιοφανῆ κοινωνικὰ διηγήματα, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ ἄπαντο τῆς παραγωγῆς των. Οἱ σημερινοὶ πεζογράφοι οὔτε λίγο οὔτε πολύ, καταπιαστῆκαν νὰ θεμελιώσουν ἀπάνω σὲ καινούργιες βάσεις ἕνα ἔργο τεχνικὸ προσαρμοσμένο στὶς σύγχρονες ἀπαιτήσεις. Παρακολουθοῦμε μὲ χαρὰ τὸν ἀγῶνα τους κι' ἔχουμε πεποίθηση στὴ ζωτικότητα καὶ τὴν ἱκανότητά τους. Εἶναι ἀλήθεια πὼς μερικοὶ ἀπ' αὐτούς, ἐκεῖνοι ποὺ στέκονται στὴν πρώτη γραμμή, δείχνονται παραπάνω ἀπὸ τολμηροὶ στὸ ζήτημα τῆς πρωτοτυπίας καὶ πέφτουν κάποτε σὲ παρεξηγήσεις ὁλοφάνερες. Ὅμως δὲ θ' ἀργήσουν νὰ καταλάβουν τ' ἀγαθὰ τῆς αὐτοπειθαρχίας καὶ τότε λίγη ἀπόσταση θὰ τοὺς χωρίζῃ ἀπ' τὴν ἐπικράτηση τὴν τελική.

Γ. Κ.

Γ. Γ. Τὸν τελευταῖο μῆνα μᾶς ἔχουν σταλῆ πολλὰ βιβλία, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὡς τώρα δὲν ἐπροφτάσαμε νὰ τὰ κρίνουμε ὅλα, θὰ γράφουμε γιὰ τὰ ὑπόλοιπα σὲ προσεχῆ φύλλα.

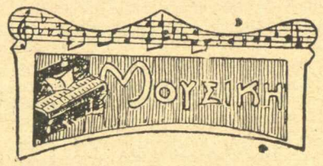

Ἀπολογισμὸς ἑνὸς ἔτους.—Συμφώνως πρὸς τὸ ἔθιμον ποὺ ἐπικρατεῖ εἰς κάθε τόπον, ἔθιμον ποὺ κατήντησε πλέον παράδοσις, νὰ γίνεται μιὰ ἀνασκόπησις τῆς καλλιτεχνικῆς ζωῆς τοῦ ἔτους ποὺ ἔληξε, θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν σήμερον οἱ ἀναγνῶσται νὰ παραμερίσωμεν τὴν μουσικὴν κίνησιν τῶν τελευταίων αὐτῶν ἡμερῶν καὶ ν' ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν περίοδον τοῦ 1929.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ὅπου ὁ ἄλλοτε διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν κ. Armand Marsick, μὲ τὰς ἐξαιρετικὰς ἐκτελέσεις, ἔδωσεν τὴν πρώτην ὤθησιν διὰ τὴν μουσικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου ἕως σήμερον ὅτε αἱ συναυλίαι ὀργιάζουν κυριολεκτικῶς, ἂν ὄχι πάντοτε εἰς ποιότητα, τοὐλάχιστον εἰς ἀριθμόν, ἡ πρόοδος εἶναι μεγάλη. Δὲν δυνάμεθα νὰ παραβλέψωμεν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὀφείλεται εἰς τὴν φιλότιμον προσπάθειαν τῶν Ὠδείων μας, τὰ ὁποῖα ἐπρωτοστάτησαν εἰς κάθε καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν, βοηθούμενα καὶ ἀπὸ ἄλλας μουσικὰς ὀργανώσεις. Κατωρθώθη ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος μόλις ἑξαετοῦς, νὰ ἀποκτήσῃ ἡ πρωτεύουσα ὀρχήστραν δυναμένην νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς καλυτέρας τῶν Βαλκανίων, χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπαθείας τῶν κ. κ. Μητροπούλου, Μπούτνικωφ καὶ Μπουστίντουκ, καὶ «Χορῳδίαν» εὐπρεπῆ καὶ δμοιογενῆ. Ἐπίσης ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ Ἀθῆναι λογίζονται σήμερον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὡς ἓν ἀπὸ τὰ ἀξιολογώτερα μουσικὰ κέντρα. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι ἡ ἔλευσις κατ' ἔτος τόσων διασήμων ξένων καλλιτεχνῶν.

Τὸ μουσικὸν 1929 ὑπῆρξε γόνιμον εἰς κίνησιν. Κατὰ καιροὺς ἠσχολήθημεν μὲ τὰς συναυλίας ποὺ ἐδόθησαν. Εἰς τὴν παροῦσαν ἀνασκόπησιν θὰ ὑπενθυμίσωμεν μόνον ὅτι ἀπὸ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα γεγονότα ὑπῆρξαν αἱ ἐκτελέσεις τῆς «Ἀλκήστιδος» τοῦ Γκλοὺκ καὶ τῆς «Μανὸν» τοῦ Μασσενέ, ὡς καὶ τῆς «Καταδίκης τοῦ Φάουστ» ἀπὸ τὴν Χορῳδίαν Ἀθηνῶν, ἡ ἔλευσις τῶν διασήμων ξένων καλλιτεχνῶν Schneiderhan, Iturbi, Huberman, Kubelik, Rubinstein, Liliana Christova, καὶ Madeleine Grey. Ἐπίσης αἱ συναυλίαι τὰς ὁποίας ἔδωσαν οἱ ἰδικοί μας ἐξαίρετοι καλλιτέχναι κ. Μαρία Στράτου, Δίς Σοφία Ποιμενίδου, κ. κ. Εὐστρατίου, Λάππας, καθὼς καὶ ὁ ἑορτασμὸς τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ κ. Ναπ. Λαμπελέτ. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ἀκόμη τὰς μουσικὰς ἀπολαύσεις ποὺ μᾶς ἐχάρισαν αἱ Χορῳδίαι τῶν Κοζάκων τοῦ Δόν, τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Μπαγιάν, ἡ Ἀργεντινὴ ὀρχήστρα τοῦ Μπιάνκο καὶ ἡ ἰδική μας Χορῳδία Φραγκοπούλου. Τέλος τὸ «Ἑλληνικὸν Μελόδραμα» ἀνασυγκροτηθὲν δίδει ἀπὸ τινος σειρὰν εὐπροσώπων παραστάσεων μὲ τὰς ὁποίας θὰ ἀσχοληθῶμεν προσεχῶς.

Ὅλη αὐτὴ ἡ κίνησις προσέδωσε ἐξαιρετικὴν ζωηρότητα εἰς τὸ 1929, εἶναι δὲ ἀναμφισβήτητον ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀρξαμένην νέαν μουσικὴν περίοδον, αἱ Ἀθῆναι θὰ φιλοξενήσουν καλλιτέχνας παγκοσμίου φήμης καὶ οὕτω θὰ συνεχισθῇ ἡ προσπάθεια διὰ τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ παρ' ἡμῖν αἰσθήματος.

Ἐν τούτοις, ἐξαιρέσει σημαντικῆς μερίδος, τὸ κοινὸν δὲν ἀνεπτύχθη ὅσον θὰ ἔπρεπε. Ἕνα μέρος συχνάζει εἰς τὰς συναυλίας ἀπὸ «σνομπισμὸν» χωρὶς νὰ ἐννοῇ μεγάλα πράγματα ἀπὸ μουσικήν. Αἱ δὲ ὑστερικαὶ πολλάκις ἐκδηλώσεις (ὅπως συνέβη τελευταίως μὲ τὸν Ρουμπινστάϊν) εἶναι δεῖγμα τρανὸν ὅτι ὁ κύκλος ὡρισμένων κοσμικῶν κυρίων καὶ ἀτθίδων πηγαίνει εἰς τὰς συναυλίας ὅπως καὶ εἰς τὰς ἱπποδρομίας, χωρὶς καμμίαν ἐσωτερικήν, ***ψυχικὴν*** ἀνάγκην, ἀρκεῖ νὰ χειροκροτήσῃ ἕνα διάσημον σολίστ, τὸν ὁποῖον πιθανὸν καὶ νὰ μὴ καταλάβῃ. Δὲν θέλομεν μὲ αὐτὰ νὰ ὑποτιμήσωμεν τὴν μουσικὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ. Σπεύδομεν πρῶτοι νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι σημαντικὴ μερὶς εἶναι πράγματι ἀρτίως μορφωμένη. Ἐὰν δὲ τὸ πλεῖστον μέρος συχνάζει εἰς τὰς συναυλίας ἀπὸ μοντερνισμὸν καὶ ὄχι ἀπὸ ψυχικὴν διάθεσιν, τοῦτο ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ἔλλειψιν μουσικῆς ἀγωγῆς. Τὸ σφάλμα αὐτὸ βαρύνει ἐξ

Τὸ τσαΐ Μελρὸζ εἶνε τὸ καλλίτερο τσαΐ τοῦ κόσμου.

Ἀποφεύγετε τὰς ἀπομιμήσεις.

Τὸ γνήσιον τσαΐ Μελρὸζ φέρει τὸ ἄνω σῆμα μὲ τὴν λέξιν MELROSE καὶ τὴν εἰκόνα Σκωτσέζας ἐπὶ τῆς ἄνωθεν πλευρᾶς τοῦ κυτίου.

Ἀντιπρόσ. διὰ τὴν Ἑλλάδα Κ. Κατσέρης Σταδίου 46.

—Ἔχελε βιβλιοθήκην;

—Ναί;

—Εὐκαιρία νὰ τὴν ωφουλίσελε μὲ

3

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ

ΕΙΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΤΟΜΟΥΣ

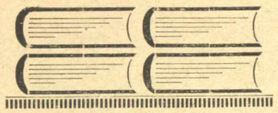

ΚΑΙ ΤΟΜΟΥΣ 50 ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ

"ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ,,

—Ὄχι;

—Εὐκαιρία νὰ ἀωοκλήσελε σχεδὸν μὲ τὸ λίωολε!

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ,, Α.Ε.

100.000 ΔΩΡΕΑΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ

ΓΙΑ ΡΕΚΛΑΜΑ

ΚΑΙ ΧΑΡΙΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Τὰ ἐπισκεπτήριά σας ἐκτυποῦνται εἰς τὸ Γραφεῖον

ΤΥΠΟΣ - ΤΕΧΝΗ ΤΑ 100 ΔΡΧ. 12,50

ΕΥΣΤ. Β. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ - ΕΥΑΓ. Κ. ΒΕΊΝΟΓΛΟΥ

20 ΛΕΚΚΑ 20

Καὶ ἐπὶ μεμβράνης (τουὰλ) 17,50

"ΠΥΡΣΟΣ,, Α.Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ"

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 8.000.000 — ΑΘΗΝΑΙ, ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΙΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΥ 1930

ΣΕΛΙΔΕΣ 1600 ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πληροφορίαι αὐθεντικαὶ καὶ ἐξηκριβωμέναι ἐκ τῶν πηγῶν.

Εὔχρηστος κατάταξις τῆς ὕλης.

*Ἡ Ἑταιρία «ΠΥΡΣΟΣ», συνεχίζουσα τὸ ἐκδοτικὸν αὐτῆς πρόγραμμα, μετὰ τὴν **ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ** ἐκδίδει τὸν*

ΟΔΗΓΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

δὲν θὰ φεισθῇ δὲ δαπανῶν ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ἀντάξιον τοῦ τίτλου του καὶ χρήσιμον εἰς πάντα.

Διὰ καταχώρησιν διαφημίσεων, προαγορὰν σωμάτων καὶ πᾶσαν πληροφορίαν ἀπευθύνεσθε:

"ΠΥΡΣΟΝ,, Α. Ε.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18 - ΑΘΗΝΑΣ

ἢ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀντιπροσώπους.

ὁλοκλήρου τοὺς ἰθύοντας τὰ μουσικὰ πράγματα τοῦ τόπου. Θὰ ἔπρεπε διὰ διαλέξεων, μαθημάτων, νὰ δοθῇ ἡ ἐμπρέπουσα κατεύθυνσις μιᾶς παιδεύσεως, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ὥστε καὶ εἰς τὸ μουσικῶς σήμερον ἀμόρφωτον κοινὸν ν' ἀναπτυχθῇ τὸ αἴσθημα ἐκεῖνο ποὺ κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπιζητῇ τὴν μουσικὴν ὄχι ὡς ἁπλὴν διασκέδασιν, ἀλλ' ὡς κάτι ἀναπόσπαστον ἀπὸ τὴν ψυχήν του. Ὀφείλομεν, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐτονίσαμεν ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς, νὰ δημιουργήσωμεν ***παράδοσιν*** μουσικήν. Καὶ αὐτό, φρονοῦμεν, θὰ κατορθωθῇ μὲ τὴν ἀνάπτυξιν ὄχι μόνον τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος, ἀλλὰ πρὸ πάντων μὲ τὴν ***ἑλληνικὴν μουσικήν.***

Τὸ 1929 ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς προκαλεῖ τὴν δυσφορίαν. Ἠγνοήθη παντελῶς ἀπὸ τὸ ἐπίσημον Ὠδεῖον τὸ ἔργον τῶν Ἑλλήνων συνθετῶν. Οὔτε μία συναυλία δὲν ἀφιερώθη ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτό. Ἐξετελέσθησαν βέβαια μερικὰ ἑλληνικὰ ἔργα, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν συναυλίαν ποὺ ἐδόθη διὰ προσκλήσεων πρὸς τιμὴν τῶν συνέδρων τῆς Εἰρήνης. Τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δώσῃ μίαν συμφωνικὴν συνδρομητῶν μὲ ἔργα Ἑλλήνων συνθετῶν. Δὲν τὸ ἔπραξε. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι λησμονεῖ τὸν προορισμόν του, δηλονότι τὴν ἀνάπτυξιν ἐθνικῆς μουσικῆς. Πρωτίστως εἶναι ἵδρυμα ***Ἑλληνικὸν*** καὶ ὀφείλει ἐκ καθήκοντος, ἂν ὄχι ἀπὸ ἀφοσίωσιν πρὸς ἀνώτερα ἰδανικά, νὰ βοηθήσῃ μὲ κάθε τρόπον πᾶσαν φιλότιμον προσπάθειαν. Ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ περιβάλλῃ μὲ πραγματικὴν στοργὴν τοὺς Ἕλληνας συνθέτας, οἱ ὁποῖοι, μὲ μυρίας δυσκολίας, κατορθώνουν ἐν τούτοις νὰ ἐργάζωνται εὐσυνείδητα διὰ νὰ φθάσουν τὸν σκοπὸν ποὺ ἔταξαν εἰς τὴν ζωήν των.

Ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς, ἥτις θὰ συντελεῖται βαθμιαίως, θὰ ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν ἡμέραν τοὺς μεγάλους συνθέτας ποὺ θὰ δώσουν τὴν σωστὴν κατεύθυνσιν. καὶ θ' ἀναγκάσουν τὸν ξένον κόσμον νὰ μᾶς ὑπολογίσῃ, ὡς Ἔθνος ποὺ φέρει τὴν ἀτομικήν του σφραγῖδα, εἰς μίαν ἐκ τῶν ἀνωτέρων καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων, ὅπως εἶναι ἡ μουσική.

ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς τῆς Πομπηΐας καὶ τοῦ μουσείου τῆς Νεαπόλεως δὲν ξέρουν πῶς νὰ τὰ βγάλουν πέρα μὲ τὴν πολλὴ δουλειὰ ποὺ τοὺς ἔτυχε ἀπὸ τότε ποὺ ὁ κ. Μουσσολίνι ἐπέτρεψε τὴ δωρεὰν ἐπίσκεψη τῶν μουσείων καὶ τῶν ἱστορικῶν μνημείων. Ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος, πενῆντα χιλιάδες πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν κατὰ ἕνα μέγα μέρος στὴν ἐργατικὴ τάξη, ἐπεσκέφθησαν τὰ ἐρείπια τῆς Πομπηΐας. Ἡ ἰδία κοσμοσυρροὴ παρετηρήθη στὰ μουσεῖα τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Ρώμης.

— ΠΟΛΛΕΣ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας ἀνέγραψαν τελευταῖα ὅτι στὸ Μπάντεν, κοντὰ στὴ Βιέννη, ἀνεκαλύφθη μία λειτουργικὴ μουσικὴ τοῦ Μόζαρτ. Ἡ ἀνακάλυψις προεκάλεσε ζωηρὸ ἐνδιαφέρον μεταξὺ τῶν μουσικῶν κύκλων τῆς Εὐρώπης καὶ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΓΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ
ΣΤΑΔΙΟΥ 4 ΜΕΓΑΡΟΝ ΜΕΤΟΧ. ΤΑΜΕΙΟΥ
ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ Columbia Ἀπαράμιλλα.
ΡΑΔΙΟΦΩΝΑ Columbia Ἀσυναγώνιστα.
ΠΙΑΝΑ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ, ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ
ΟΛΑ ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΙΔΗ
ΤΙΜΑΙ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΟΙ

"Η ΑΝΑΤΟΛΗ,,
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΖΩΗΣ)
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1906

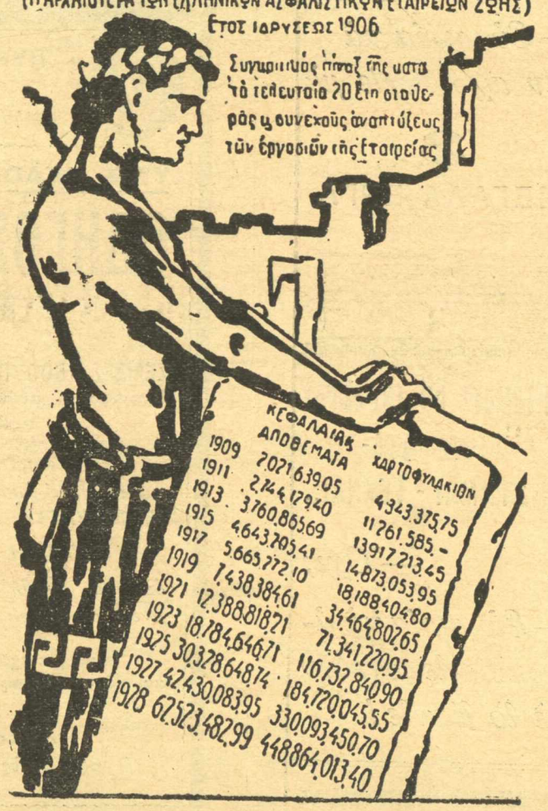

ἔδωσε ἀφορμὴ νὰ γίνῃ μία πλατειὰ ἔρευνα γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ἡ γνησιότης τῆς λειτουργίας. Ἡ ἔρευνα ὅμως αὐτὴ ἀπέδειξε ὅτι ὁ θόρυβος ποὺ ἔγινε γύρω ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη αὐτὴ ἦταν ὑπερβολικὸς καὶ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο παρὰ γιὰ ἕνα ἀπόκρυφον ἔργον γνωστὸν ἀπὸ πολὺν καιρό. Ὁ Μόζαρτ ἐξ ἄλλου κρατοῦσε ἐπιμελῶς κατάλογο τῶν ἔργων του καὶ ὁ κατάλογος αὐτὸς κλείει λίγες ἑβδομάδες πρὸ τοῦ θανάτου του. Θὰ ἦταν λοιπὸν ἀδύνατο νὰ παραλείψῃ ἀπὸ τὸν κατάλογο αὐτὸ ἕνα τόσο σημαντικὸν ἔργο.

— ΣΕ ΜΙΑ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε τελευταῖα σὲ μιὰ γερμανικὴ κινηματογραφικὴ ἐπιθεώρηση, ὁ γνωστὸς ρῶσσος σκηνοθέτης Πουντόβκιν ἐξέθεσε τὶς γνῶμες του γιὰ τὸν ὁμιλοῦντα κινηματόγραφο:

«Ἡ θριαμβευτικὴ πρόοδος τοῦ ὁμιλοῦντος κινηματογράφου δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ ἀνακοπῇ ἀλλὰ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι αἱ μέθοδοι ποὺ χρησιμοποιοῦνται τώρα στὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ κινηματογράφου εἶναι ἐσφαλμέναι. Ρίξετε μιὰ ματιὰ στὶς ἀμερικανικὲς ἠχητικὲς ταινίες. Εἶναι τέλειες ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ ποιὰ εἶναι ἡ καλλιτεχνική τους ἀξία; Χρησιμοποιοῦν τὴν ὁμιλία ἐπειδὴ ἡ ταινία εἶναι ὁμιλοῦσα, ἀλλὰ τὴ χρησιμοποιοῦν σὰν ἕνα ἁπλὸ στόλισμα ποὺ θὰ μποροῦσε ὡραιότατα νὰ μὴ ὑπῆρχε.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ φορτώνεται μὲ τὴν ὁμιλία μιὰ σκηνὴ ποὺ φαίνεται ἀμέσως τί σημαίνει. Ὅταν ἕνας ἄντρας φιλεῖ μιὰ γυναίκα, οἱ λέξεις «σ' ἀγαπῶ», δὲν προσθέτουν τίποτα, καὶ δὲν κάνουν τὴ σκηνὴ ζωντανότερη. Ἔχω σχηματίσει μιὰ τελείως διαφορετικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν πραγματικὴ ἔννοια τοῦ ἠχητικοῦ κινηματογράφου.

Ἂς πάρουμε, παραδείγματος χάριν, τὴν ἑξῆς σκηνή: μία γυναίκα συνοδεύει τὸν ἄντρα της στὸ σταθμό· τὸ τραῖνο πρόκειται νὰ ξεκινήσῃ. Ἔξαφνα, ἡ γυναίκα θυμᾶται πῶς ἔχει κάτι σπουδαῖο, κάτι ἀπαραίτητο νὰ πῇ στὸν ἄντρα της. Τί; Δὲν θυμᾶται. Κι' ἐνῶ ἀπελπισμένη γυρεύει νὰ τὸ θυμηθῇ, νομίζει πῶς ἀκούει τὸ σφύριγμα τῆς ἀτμομηχανῆς, τὸ τρίξιμο τῶν τροχῶν... Στὴν ταραχή της, ξέροντας πῶς ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ θὰ φύγῃ ὁ ἄντρας της, δὲν μπορεῖ νὰ συγκεντρώσῃ τὴ σκέψη της. Στ' αὐτιά της μόνο ἀντηχοῦν οἱ τροχοὶ τοῦ σιδηροδρόμου—ποὺ δὲν ξεκίνησε ἐν τούτοις ἀκόμη.

Ἂν γίνῃ ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ συνδυασμὸς τῆς ταινίας μὲ τὸν ἦχο, ἡ σκηνὴ θὰ ἐνισχυθῇ σημαντικά. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἤχου δικαιολογεῖται, γιατὶ ὁ ἦχος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς καλυτέρους σκηνοθέτας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ χρησιμοποιῆται ὁ ἦχος γιὰ τὸν ἦχο. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου, ὅπως τὴν συνώφισα, ἂν καὶ ἀτελῶς, σ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα.

Στὴ Ρωσσία δὲν θέλουμε νὰ μεταφέρουμε τὸ θέατρο στὴν ὀθόνη ἀλλὰ νὰ δημιουργήσουμε ἕνα νέον τρόπον ἐκφράσεως.

—ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἁπάντων τοῦ Γερμανοελβετοῦ συγγραφέως Κὰρλ Σπίττελερ φαίνεται ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τῆς πραγματοποιήσεως. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Σπίττελερ ἐπρότεινε στὸ Ἑλβετικὸ Ὁμοσπονδιακὸ Συμβούλιο νὰ παραιτηθῇ τῶν δικαιωμάτων της, γιὰ τὴν ἔκδοσή αὐτή. Φαίνεται ὅτι τὸ Ὁμοσπονδιακὸ Συμβούλιο θὰ δεχθῇ τὴν εὐγενῆ αὐτὴ πρότασή καὶ θὰ διευκολύνῃ μὲ κάθε τρόπο τὴν ἔκδοση τῶν Ἁπάντων καὶ τῆς βιογραφίας τοῦ Σπίττελερ.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ
ΓΕΝ. ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ-ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ
Τὸ Γραφεῖον ΤΥΠΟΣ ΤΕΧΝΗ
ΕΥΣΤΑΘ. Β. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ & ΕΥΑΓ. ΒΕΓΙΝΟΓΛΟΥ
20—ΛΕΚΚΑ—20
Πωλεῖ τεύχη καὶ ἐνεργεῖ ἐγγραφὰς ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
Ὅροι Συνδρομῶν:

	ΕΤΗΣΙΑ	ΕΞΑΜΗΝΟΣ	ΤΕΥΧΟΥΣ
Μηνιαίου τεύχους Δρχ.	325	165	28
Ἑβδομαδιαίου »	350	180	7

ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΝ
ΠΟΥ ΞΕΤΡΕΛΛΑΝΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ
Ford
ΤΟ ΝΕΟΝ ΦΟΡΔ
Εἶναι ἓν ὄχημα οὐσιωδῶς νέον καὶ σύγχρονον, κατασκευασθὲν ὅπως ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς κυκλοφορίας εἰς εἰς ὅλας τὰς χώρας.

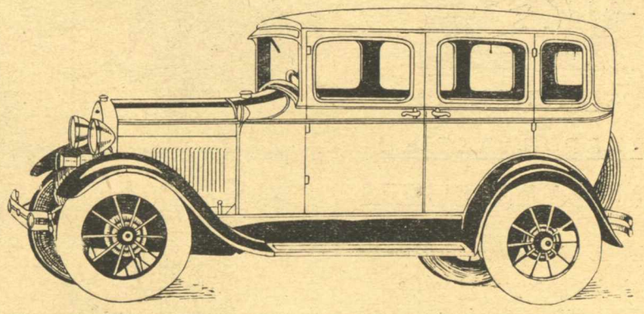

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΙΠΟΤΕ ΤΟ ΠΑΡΟΜΟΙΟΝ ΩΣ ΤΕΛΕΙΟΝ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ
ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ
ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ—ΦΟΡΤΗΓΑ—ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
"ΑΘΗΝΑ,, ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 28α

Λόγῳ τῆς ἀσθενείας τοῦ συνεργάτου μας κ. Βουτιερίδη ἡ συνέχεια τῆς μελέτης του περὶ τοῦ Ἀνδρέα Μουστοξύδη θὰ δημοσιευθῇ ε ς τὸ φύλλον τῆς 11ης Ἰανουαρίου.

Τὰ χειρόγραφα ποὺ εὑρέθησαν μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ποιητοῦ θὰ δημοσιευθοῦν ἐννοεῖται μαζὶ μὲ τὰ Ἅπαντά του καὶ θὰ τοποθετηθοῦν, ὅπως καὶ τὰ χειρόγραφα τῶν κυριωτέρων βιβλίων του, καὶ ἄλλα ἀντικείμενα σχετικὰ μὲ τὸ συγγραφέα, σὲ εἰδικὸ μουσεῖο.

— ΣΤΗ ΡΑΒΕΝΝΑ ἔγιναν τελευταῖα τὰ ἐγκαίνια τοῦ «Θεοδοσιανοῦ Μουσείου.» Ὑπάρχουν ἐκεῖ, μεθοδικῶς τοποθετημένα, τὸ μωσαϊκὰ ποὺ ἀνεκαλύφθησαν στὸ ἀνάκτορο τοῦ Θεοδοσίου καὶ ποὺ ἕως τώρα εἶχαν παραμεληθῆ σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε καὶ οἱ ἐπιστήμονες ἀκόμα δὲν μποροῦσαν νὰ τὰ ἐπισκεφθοῦν.

— ΜΕ ΤΑ ἀποξηραντικὰ ἔργα ποὺ ἔγιναν στὴ λίμνη Λέντρο κοντὰ στὴν Τεργέστη, ἀνεκαλύφθησαν τὰ λείψανα μιᾶς τεραστίας ἀρχαίας πόλεως τῆς λιθίνης ἐποχῆς καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὀρειχαλκίνης. Ἡ ἀποξήρανσις ἔφερε ἕως τώρα εἰς φῶς δέκα χιλιάδες πασσάλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνευρέθησαν πολυάριθμα ἀγγεῖα καὶ λίθινα ἀντικείμενα.

Η ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

ΚΑΛΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Εἶναι τὸ νεώτατο βιβλίο τὸ ἀπαραίτητο γιὰ κάθε Νοικοκυρά.

Πωλεῖται ἄδετον Δρ. 250

δεμένο » 275

Ἔκδοσις Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Σταδίου 48, ΑΘΗΝΑΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Χρῆστον Παπαζήσην (Βελεστῖνον): Τὸ «Ἅμνος στὴ Θεσσαλία» ἔχει πολλὰ τρωτὰ· καὶ ὡς στίχοι καὶ ὡς ἰδέα ἔχει ἐλλείψεις. Δὲ σᾶς λείπει ὅμως κάποιο ταλέντο, ἀκαλλιέργητο ἀκόμη. Σᾶς συνιστοῦμε γι' αὐτὸ νὰ γράφετε, ἀλλὰ καὶ νὰ δουλεύετε τὸ στίχο σας, ἂν θέλετε νὰ παρουσιάσετε καλὰ κομμάτια. Τὰ ἴδια θὰ εἴχαμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὴ «Ματαιότητά» σας.—***Στέφανον Γεωργιόδην*** (Ἰκαρίαν): Τὸ ποίημά σας καλό, τὸ κρατήσαμε.—***Ἤβην Κούγια*** (Ἐνταῦθα): Τὰ σοννέτα σας μᾶς ἄρεσαν, θὰ δημοσιευθοῦν.—***Β. Π. Ταττόπουλον*** (Ἐνταῦθα): «Ὁ ἐρασιτέχνης φλαουτίστας» δὲ μᾶς λέει τίποτα. Δὲν εἶναι ψυχολογημένο ἀρκετά. Δὲν εἶναι ἐξ ἄλλου καὶ ἀληθοφανές. Βεβαίως αὐτὸ δὲν ἀποκλείει καθόλου νὰ εἶναι ἀληθινὸ τὸ κομμάτι σας· ἀλλὰ ὅταν γράφει κανεὶς πρέπει ἐκτὸς τῆς ἀληθείας νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἀληθοφάνεια, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸ νὰ σᾶς πιστέψῃ καὶ νὰ συγκινηθῇ ὁ ἀναγνώστης σας.—***Γιάννην Λαγωγιάννην*** (Πάτρας): Τὰ δύο ποιήματα ποὺ μᾶς στείλατε, ἂν καὶ δείχνουν πὼς ἔχετε ἀρκετὰ χαρίσματα, καὶ κυρίως εὐχέρεια στὸ στίχο καὶ αἴσθημα, δὲν μποροῦν νὰ δημοσιευθοῦν ἐξ αἰτίας μερικῶν λεκτικῶν ἀνωμαλιῶν τους. Πρέπει νὰ δουλέψετε περισσότερο τὸ στίχο σας.—***Ι. Π. Σάντην***: Ἀπὸ τὰ δυὸ ποιήματα ποὺ μᾶς στείλατε τὸ καλύτερο εἶναι «Ὁ τόπος μας». Ἐν τούτοις ὅμως οὔτε καὶ αὐτὸ δὲ μᾶς ἱκανοποιεῖ τελείως. Ἡ ἐπανάληψις τῶν ἰδίων καταλήξεων σ' ἕνα ποίημα μὲ ζωηρὸ ρυθμὸ δὲν κάνει εὐχάριστη ἐντύπωση. Δείχνει ἔλλειψη τέχνης.—***Ἄγην*** (Ἐνταῦθα): Τὸ ποίημα ποὺ μᾶς στείλατε ἔχει πολλὰ προσόντα καὶ θὰ ἦταν δημοσιεύσιμο ἂν κάτι μικρὰ λάθη δὲν τὸ χαλοῦσαν. Τὸ «καλωσύνη» π. χ. δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὁμοιοκαταληκτῇ μὲ τὸ φίλη. Πρέπει ἐπίσης νὰ προσέχετε στὰ ἐπίθετα ποὺ συνοδεύουν τὰ οὐσιαστικά σας. Ὅταν γράφετε «ἀκριβή μου φίλη», δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπαναλαμβάνετε τέσσερες στίχους πιὸ κάτω τὸ «ἀκριβή μου». Τὰ ἐλλατώματα ὅμως αὐτά, καθὼς ἀντιλαμβάνεσθε μόνος σας δὲν εἶναι βασικά. Μὲ δουλειὰ καὶ μὲ θέληση θὰ μπορέσετε νὰ τὰ διορθώσετε καὶ νὰ παρουσιάσετε ἔτσι καλὰ κομμάτια.

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3

(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειοτέρων μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα τὰ μέσα, ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν μὲ ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ

ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

Τὸ φρεσκώτατο βούτυρο Μαργαρίτη πωλεῖται παντοῦ. Παράγεται εἰς τὰ πλούσια λειβάδια τῆς Κερκύρας. Δὲν εἶναι κλεισμένο εἰς τενεκέδες

EAU AMERICAINE

Το μόνον προϊὸν ποὺ ἐξαλείφει τελείως τὰς πανάδας.

Γεν. Ἀντιπρόσ.: Ι. Μ. ΚΑΝΖΟΥΚ

Στοὰ Πεσματζόγλου: Ἀθῆναι.

ΤΡΑΠΕΖΑ

ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης—Λάρισσα

Τράπεζα Τρικκάλων—Τρίκκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ. μὲ 7 ο/ο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

Ἡ Οὐλίτις θεραπεύεται μὲ τὸ ΣΑΝΟΖΥΛ

ΣΩΚΡ. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

Συφιλιδικῶν - Οὐρολογικῶν

Γυναικολογικῶν

Νοσημάτων

Σπουδάσας ἐν Παρισίοις εἰς τὰ Νοσοκομεῖα (St Louis, Necker, Lariboisièrs).

Δέχεται ἐν τῷ νέῳ θεραπευτηρίῳ του 9—1 π. μ., 4—8 μ. μ. καὶ ἐπὶ συνεντεύξει.

34 ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΥ 34

(Στοὰ Σ. Λουϊζίδου (Ὁμόνοια)

Ἰδιαιτέρα αἴθουσα διὰ Κυρίας.

Εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ λειτουργεῖ παράρτημα τοῦ ἐν Ἀθήναις θεραπευτηρίου.

174—Ὁδὸς Ἀλκιβιάδου—174

Πλατεῖα Ἁγίου Κωνσταντίνου.

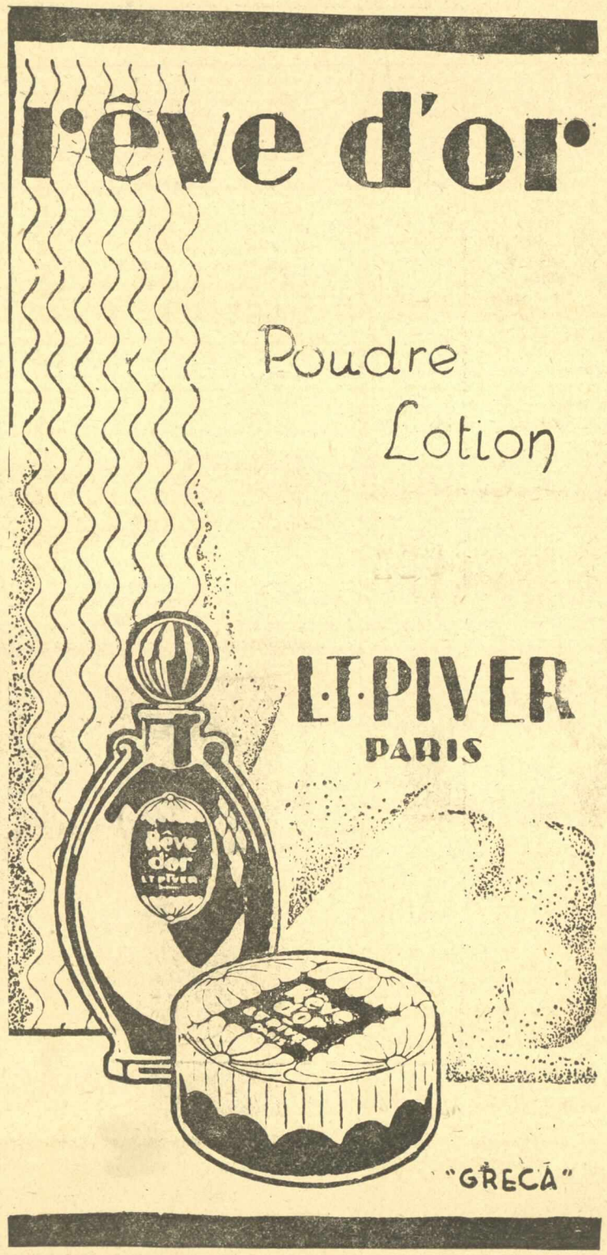

Τύποις : "ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗΣ„ Α. Ε. Ἀχαρνῶν 244